LIETUVIŲ DIENOS

NIDA ŽIBUTĖ BALSYTĖ

LITHUANIAN DAYS
SEPTEMBER, 1960

1960 M. RUGSĖJO MĖN.

1960, RUGSĖJIS
Nr. 7 (106), XI metai

SEPTEMBER, 1960
No. 7 (106), Vol. 11

TURINYS ● CONTENTS

Inž. chem. P. Žiūrys, ŽVIGSNIS Į TREMTINIŲ DEŠIMTMETĮ. Pliusai ir minusai. 3
KAS PAVELDĖS SLA MILIJONUS? Pasikalbėjimas su prez. P. Dargiu. 4
LAISVAS ŽODIS SIEKIA OKUPUOTĄJĄ LIETUVĄ. Pokalbis su Vliko pirm. dr. A. Trimaku. 5
H. Sudermann, JONS IR ERDMĖ apysakos ištrauka 8
O. B. Audronės EILĖRAŠČIAI, Miegantys metai, Deimantas ir kt. 9
ČIURLIONIO ANSAMBLIS — KULTŪROS PREMIJOS LAIMĖTOJAS, N. reportažas 10
DAIL. ROMAS VIESULAS — Tamarind Instituto stipendininkas, D. Čibo foto 11
Pr. Alvitas, LIETUVIŠKAS GINTARAS PRIE PACIFIKO KRANTŲ, D. Čibo nuotraukos 12
L. R., L. F. BIČIULIŲ POILSIO IR STUDIJŲ SAVAITĖ, V. Maželio foto 14
M. Vaitkus, DIDYSIS TYLUSIS, atsiminimai. 16
J. Gailius, AR GIRDIMAS ROMOS RADIJAS OK. LIETUVOJE 16
KNYGOS R AUTORIAI. Nauji leidiniai, atsiųsta paminėti 17
VEIDAI IR VAIZDAI (Iliustruota kronika) 18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI. Smulkioji kronika. Administracijos pranešimai. 20

ENGLISH SECTION

THE DESIRES AND ASPIRATIONS OF CAPTIVE NATIONS, by V. S. Vardys 21
THE RESURRECTOR OF THE NATION, by L. A. 23
SENATOR KENNEDY MEETS LITHUANIAN OFFICIALS, P. D. 23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, by A. Bernotas 24
LITHUANIANS MAKE NEWS 25
LIET. LOS ANGELES DAILIŲJŲ MENŲ KLUBAS, D. Čibo foto reportažas 26

Bernardas BRAZDŽIONIS ..... Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS ..... Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS ..... Literatūros Redaktorius / Literature Editor (in absentia)
Milton STARK ..... Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Daumantas ČIBAS ..... Foto Redaktorius / Photo Editor
Dalilė POLIKAITIENĖ ..... Anglų k. Redaktorė / English Editor
Antanas PAULIUKONIS ..... Redaktorius-Administratorius / Managing Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBESE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; VL. MINGĖLA, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Illinois; VYTAUTAS A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. ALMIS JŪRAGIS, Sydney, Australia; Salomėja NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI LAISVAME PASAULYJE / PHOTOGRAPHERS
JAV: BOSTON, Mass. — P. Bliumas, R. Bričkus. BROOKLYN, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis, G. Penikas. CHICAGO, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. CLEVELAND, Ohio — V. Bacevičius. LOS ANGELES, Calif.,— L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Reivydas. MANCHESTER, N. H: — K. Daugėla. NEW HAVEN, Conn. Jasiukonis. OMAHA, Nebr. — Kun. L. Musteikis PHILADELPHIA, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. WASHINGTON, D. C. — P. Labanauskas, Photo Alda. WATERBURY, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus. CANADA: HAMILTN, Ont. — A. Juraitis. MONTREAL, P. Q. — L. Stankevičius. TORONTO, Ont. — J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas. AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas, E. Karpavičius. S. AMERIKA: L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
4364 SUNSET BOULEVARD, HOLLYWOOD 29,, CALIFORNIA
NOrmandy 4-2919

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTŲ 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.
Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00
SUBSCRIPTION $6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00

"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA."

This Month's Cover

Miss Nida Žibutė Balsys last June graduated from the College of Engineering at Los Angeles State College. She is the first woman in the school's 11 year history to get a B. S. degree in engineering. (See feature on pages 12-13.)

Back Cover

The flags of nine nations fly at half mast above group of spectators in front of ACEN (Assembly of Captive European Nations) House 769 First Ave. New York. The Building is opposite United Nations' site in Manhattan. The occasion was the inaugural of Captive Nations Week (July 17-23).

The giant poster covering facade of ACEN HOUSE is a reproduction of a cartoon by F. Behrendt in a Dutch Newspaper. It depicts a grinning, armed Khrushchew wielding a whip. The captive nations of Europe include Albania, Bulgaria, Czechoslovakia, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland and Romania.

SKAITYTOJAI RAŠO

"Biznieriai" ir "tikrieji patriotai"

Mūsų bendradarbis iš Chicagos rašo:

"kai raginau užsiprenumeruoti vienintelį gausiai iliustruotą žurnalą Lietuvių Dienas, kuris leidžiamas dviem kalbom, man kai kas atkirto, girdi, tai yra biznierių biznis.

—Kaip tai? — nustebau.

—Taip. Jeigu tu nebūsi užsiprenumeravęs, nei tavo straipsnio, nei nuotraukų nedės.

—Savaime aišku, — atsakiau — pirmoje eilėje turi būti aprūpinti prenumeratoriai. Be to, juk LD, kaip ir kita mūsų spauda, pati iš savęs negali išsilaikyti, mecenatų nei rėmėjų neturi, tad leidėjas turi ieškoti būdų, kaip leidimo išlaidas padengti; gali būti, kad vengdamas išlaidų, neprenumeratorių nereklamuoja, daugiau dėmesio kreipia tik į skaitytojų darbus...

—Bet tai nepatriotiška! — man atsakė.

— Ne, — sakau, — netiesa. Ne taip patriotizmas matuojamas: ne tie patriotai, kurie garsiai šaukia ir nori, kad kiti jų tuos "darbus" reklamuotų, bet tie, kurie varo tautinę vagą tylėdami...

"Lietuviškas veidrodis..."

"...LD aš skaitau jau eilė metų. Mano nuomone, LD yra tikrai puikus kultūrinis žurnalas, lietuviškas veidrodis po pasaulį išblaškytų lietuvių. Todėl ir linkiu visai LD redakcijai ir bendradarbiams nenuilstamai dirbti lietuviškosios egzistencijos darbą su viltimi, jog kada nors mūsų visų troškimai išsipildys ir LD bus lietuviškojo gyvenimo veidrodis ne tik po pasaulį išblaškytų lietuvių, bet ir naujai atgimusios Lietuvos."

Brooklyn, N. Y. **R. Kisielius**

Daugiau iš jaunimo gyvenimo!

LD labai gražiai ir gausiai iliustruojamos. Paveikslluose paliečiamos įvairios lietuviškojo gyvenimo sritys. Tatai padaro šį žurnalą tikrai patrauklų. Ypač kai strapsnius žmogus nevisada teprisiverti paskaityti, tai paveikslai, bent man atrodo taip, sudaro patį "cimusą", ir jų LD tikrai nepašykšti. Čia pamatai veidus pažįstamų ir bičiulių, kuriuos esi seniai bematęs. Tuos paveikslus ir patį žurnalą niekad nepakanka peržiūrėti tik vieną kartą: jį verti pakartotinai po keletą kartų.

Prie gražaus paveikslų parinkimo gal tik viena sugestija būtų galima padaryti — pagal galimumus duoti daugiau paveikslų iš jaunimo gyvenimo. Tuo keliu juos bus gaima daugiau sudominti lietuviškąja spauda, lietuviškais leidiniais. Kai jie randa vieną kitą iš savo draugų ar pažįstamų — tai padaro jiems leidinį įdomų. **J. Kuprionis**

Ruston, La.

ČIURLIONIO ansamblio 20 metų sukakties minėjimo koncertas. Koncerto metu ansambliui įteikta šių metų kultūros premija, kurią paskyrė Ohio Gydytojų Draugija. (Ž. 10 psl.)

KONCERT by the Čiurlionis ensemble, commemorating their 20th anniversary. At that time the cultural prize of 1960, $1000, was presented to the ensemble by the Ohio Physicians Assn. A. Mikulskis is Čiurlionis ensemble conductor. (More — page 10.).

PLIUSAI IR MINUSAI

Mano žvilgsnis į tremtinių dešimtmetį

Inž. chem. PIJUS ŽIURYS, Avon Lake, Ohio

Didysis tremtinių perkeldinimo ir įkurdinimo vajus, įgalinęs į JAV atvykti per 30.000 mūsų tautiečių, nūdien jau priklauso istorijai. Tremtiniai, paženklinti neteisingu, komunistų sugalvotu klaidinančiu "DP" ženklu, jau pastoviai įsikūrė, daugumas jų įsipilietino ir, kurdami naują gyvenimą, savaime įsijungė į šio krašto kūrybinio darbo srovę.

Tremties dešimtmetis šiandien jau vertas rimtos ir išsamios studijos. Vertas rimtos studijos mums patiems, taip pat ir šio krašto žmonėms, kurie domėjosi tremtinių problema ir vienaip ar kitaip yra prisidėję prie jos sprendimo. Mes, vadinamieji "senosios kartos ateiviai", dažnai esame klausiami amerikiečių, kaip mes vertiname naujuosius savo kilmės ateivius bei jųjų įnašą į lietuvišką gyvenimą, taip pat ir į Šiaurės Amerikos bendrąją gerovę.

Pasinešus į šio painaus ir sudėtingo klausimo aptarimą, susiduriame su dar sunkesniu uždaviniu: mes neturime apie savo naujųjų ateivių šiame krašte kūrimąsi jokio apibendrinančių žinių šaltinio. Mes net nežinome tikslaus jų skaičiaus, nes, pasibaigus tremtinių įvažiavimui, yra žymiai pasikeitus jų sudėtis: per dešimtmetį yra padidėjęs natūralusis prieauglis, taip pat yra atvykusių ir iš kitų pasaulio kraštų mūsų tautiečių, kurie į nustatytą ir įsileistą 30.000 neįeina. Neturėdami bent apytikslių žinių šaltinio, mes nežinome net, kuriose vietovėse daugiausia naujųjų ateivių gyvenama. Žinome tik tiek, kad jų daugiausia yra įsikūrusių Chicagos, Clevelando, Detroito, Los Angeles, Bostono, New Yorko ir dar viename kitame šio krašto didmiesty. Visas mūsų žinojimas grindžiamas tik draugijinio gyvenimo žiniomis, kurių, deja, neužtenka mūsų kilmės naujųjų ateivių šiame krašte įsikūrimo apytikriam vaizdui susidaryti...

* * *

Taigi, "pasinešęs" į mūsų naujųjų ateivių kūrimosi po Šiaurės Amerikos dangumi aptarimą, dėlei aukščiau minėto mūsų žinojimo ribotumo, mėginsiu pateikti tik bendras pastabas, nesiekdamas pilnutinio įvertinimo, šiuo metu neįmanomo. Bendrosios pastabos bus tik dalinis atsakymas aptariamuoju klausimu. Numanau, kad ne visos mano apibendrinančios išvados bus priimtinos. Savas pastabas bei išvadas rašau atvirai, pasakosiu tik tai, ką esu apie naujuosius ateivius patyręs pats arba iš mūsų spaudos puslapių.

Naujųjų ateivių kūrimosi šiame krašte pirmojo dešimtmečio vaizdas aiškiai teigiamas. Daugumas naujakurių per tą, palyginti, ne taip jau ilgą laikotarpį susikūrė neblogas gyvenimo sąlygas. Daugumas įsigijo vienokias ar kitokias nuosavybes, su kitais šio krašto gyvenimo lygiui būtinais dalykais, kaip geru namo vidaus įrengimu, nuosava auto mašina bei kitokiais patogumais. Šeimos, kurios turėjo mokyklinio amžiaus jaunimo, pasistengė juos išmokslinti ir jam sudaryti kiek galint palankesnes sąlygas pradėti savarankišką gyvenimą svetimame krašte. Suaugęs jaunimas sukūrė šeimas (tik labai gaila, kad ne visi lietuviškas), be sunkumų prisiderino prie naujo gyvenimo sąlygų, pasidarė pilnateisiais amerikinės bendruomenės nariais.

Naujieji ateiviai nuostabiai lengvai įmonėse susirado darbus ir taip pat lengvai apsiprato su naujo ir neįprasto darbo metodais.

Nukelta į 6 psl.

POVILAS P. DARGIS, SLA (Susivienijimo Liet. Amerikoje) prezidentas, su kuriuo pasikalbėjimas SLA sukakties proga dedamas šiame puslapyje.

P. Dargis yra Nepriklausomoje Lietuvoje baigęs Šiaulių gimnaziją, studijavęs Lietuvos universitete ir 1926 m. spalio mėn. atvykęs studijuoti į Ameriką. Čia įsitraukė į lietuvišką veiklą, kurioje ir dabar dirba.

P. P. DARGIS, President of the Lithuanian Alliance of America (see interview with him on this page)

KAS PAVELDĖS SLA MILIJONUS?

— Mūsų jaunoji karta, — atsako P. P. Dargis, SLA prezidentas, pasikalbėjime su "Lietuvių Dienų" redakcijos atstovu

— Su kokiomis viltimis ir rūpesčiais Lietuvių Susivienijimas Amerikoje (SLA) iš deimantinės sukakties žengia į naują ateitį?

— Pirmiausia norėčiau pasidžiaugti dėl paties klausimo, nes jis, mano manymu, labai vykusiai taiko į pačius aktualiausius organizacijos reikalus bei opiausius rūpesčius.

SLA gimęs Lietuvos Atgimimo laikais (1886), pakėlęs daug gyvenimo sunkumų, atlikęs milžiniškus darbus lietuvių išeivijos ir tautos labui, į naują ateitį žengia milžino žingsniais didele drąsa ir šviesia viltimi.

SLA dabar gyvena auksinės taikos laikotarpį. SLA 51-mas seimas, kuriame buvo minima deimantinė sukaktis, praėjo pakilioje nuotaikoje. Seimą sudarė rinkti veikėjai, kurie savo veikla Susivienijimui yra davę labai gražų ir vertingą įnašą. Seime buvo kalbėta ne apie laiką, kurį SLA išgyveno, bet apie žmones, kurie tame laikotarpyje dirbo, veikė ir sudėjo tokį didelį tautinį lobį.

Nors SLA veikėjų viltys visada buvo gyvos, bet šiame jubiliejiniame seime tos viltys buvo dar daugiau sustiprintos. Seime buvo vainikuoti SLA 75 metų veiklos pasiekti laimėjimai.

Gilią, prasmingą ir viltis stiprinančią kalbą seime pasakė Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas. (Jo kalbą ištisai arba dalinai išspausdino lietuviškoji spauda, tarp jų ir Lietuvių Dienos).

SLA veikėjų darbai gražiai atsispindi ir specialiai išleistoje seimo darbų knygoje, kurioje tilpo visų Pildomosios Tarybos narių ir seimo pastoviųjų komisijų raportai.

Taigi, kalbant apie SLA organizacijos ir jos narių viltis, reikia pasakyti, kad jos yra deimantinės, kaip ir pačios organizacijos deimantinė sukaktis.

Rūpesčių SLA organizacija, kaip ir visos lietuviškos organizacijos, turi nemažai. Visi, kurie dalyvauja lietuviškos visuomenės gyvenime, bus pastebėję, kad lietuvybė turi palinkimą menkėti. Visas lietuviškas organizacijas slegia toji pat narių mažėjimo ir jaunuomenės trūkumo problema.

Bet SLA šiuos rūpesčius šįmet, dar prieš seimą, pasistengė nugalėti. Dėka sekretoriaus dr. M. J. Viniko plano, SLA vien šiais metais prirašė daugiau kaip 1000 naujų narių, kurių daugumą sudaro jaunuoliai. Tolimesnis SLA rūpestis lieka didinti narių eiles ir naujus narius, ypač jaunuomenę, išlaikytį, kad ji ateityje galėtų tapti SLA visų lobių ir milijonų paveldėtoja.

— Kiek dabar SLA turi narių, kapitalo, kas ir kokie žmonės šiuo metu sudaro jos vykdomus organus?

— Šiuo metu SLA turi daugiau kaip 12,000 narių ir $3,444,883 kapitalo.

SLA Pildomąją Tarybą sudaro:
P. P. Dargis, prezidentas,
S. Gegužis, viceprezidentas
Dr. M. J. Vinikas, sekretorius,
N. Gugienė, iždininkė,
E. Mikužiutė, iždo globėja,
Adv. S. Bredes, iždo globėjas, ir
Dr. S. Biežis, daktaras kvotėjas.

Be to, seimas renka "Tėvynės" redaktorių ir šias pastovias komisijas: Kontrolės, Įstatų, Skundų ir Apeliacijų, Švietimo, Sveikatos, Labdarybės ir Jaunuolių komisijas.

— Ar SLA remia lietuvių kultūrinius reikalus ir kaip toji parama konkrečiai reiškiasi?

— SLA broliškos organizacijos tikslas nuo pat įsisteigimo pradžios buvo remti lietuvių tautos kovas už išsilaisvinimą ir lietuvių kultūros reikalus.

Anais carų priespaudos laikais lietuvių tautai kovojant už laisvę, nebuvo įvykio ar draugijos kurios nebūtų SLA parėmęs. SLA lėšomis buvo išlaikoma Vilniaus Mokslo Draugija ir jos rūmai. Daug pinigų buvo sudėta palaikytį spaudai, kaliniams ir katorgininkams šelpti. Tilžėje Birutės Draugiją ir jos chorą rėmė finansiškai SLA. Net Klaipėdos sukilėliams nusiuntė stambią finansinę paramą. Okupuotoje Vilnijoje šelpė lietuviškas mokyklas, lietuvišką spaudą ir lietuviškas draugijas. Didžiausiomis sumomis prisidėjo prie pirmo pas. karo pabėgėlių šelpimo, rėmė Lietuvos delegacijos Versalio taikos sutartį sudarant, steigiant Lietuvos pasiuntinybes Washingtone, Londone, Paryžiuje, išlaikant Informacijos biurus.

Be to, per visą laiką rėmė lietuviškas mokyklas, leido knygas, rėmė jaunimo draugijas, sportininkus ir visur prisidėjo prie lietuviškos veiklos palaikymo.

— Bet tai vis praeitis O kaip dabar?

— Ir dabar nuolatos gana stambiomis sumomis SLA paremia lietuviškus reikalus.. Steigiantis ALT iškart davė $2000 paramos kas pagelbėjo sudaryti realią veiklos prdžią.. Tokią pat paramą davė ir steigiantis BALFui.

Lietuviškos organizacijos, ypač jaunimo, kaip skautai, sportininkai ir lietuviškos mokyklos nuolatos susilaukia SLA paramos. Nemaža SLA yra parėmęs ir lietuvišks radijo valandėles per įvairias kitas kultūrines organizacijas. Beveik kasmet paskiria po kelias stipendijas jaunimui, siekiančiam aukštojo mokslo.

SLA lietuvių tautos ir kultūriniams reikalams yra išdalinęs šimtais tūkstančių dolerių paramos. Norint šį reikalą plačiau pavaizduoti, tektų išleisti atskirą storoką knygą.

Konkrečiai kam praėjusiais metais paramos duota, galėlite rasti seimo raportų ir darbų knygoje.

LD red. atstovas atsivertė knygos 127 psl., kur išspausdinta Švietimo komisijos raportas. Ten rašoma:

"Per pastaruosius du metus pagal Švietimo Komisijos rekomendacijas arba su jos pritarimu buvo duota šios stipendijos bei paskolos: A. Tvirbutui — $100, L. Jurėnaitei — $300, E. Keraičiui — $200, R. Springytei — $200, J. Petruškevičiui — $100, D. Dikšaičiui — $100, A. Remeikai — $50.

Prie to reikia pridurti, kad baigiantis 1958 metams moksleiviams buvo duota paskolų bei stipendijų viso $8, 385, o per 1959 metus buvo duota dar $800. Bendra paskolų bei stipendijų suma, atėmus seniau sugrąžintų paskolų dalį, buvo iki dabar $9,085. Per paskutinius metus negrąžinta niekо."

Toliau nusiskundžiama, jog "reikia apgailestauti, kad gavusieji paskolas neskuba atsiteisti. Jei paskolintosios sumos grįžtų atgal, tai Susivienijimas galėtų suteikti daugiau paramos kitiems moksleiviams, kurie jos reikalingi."

Sekančiame puslapyje LD red. narys rado kultūrinių organizacijų, vienetų, asmenų bei darbų, kuriuos SLA parėmė aukomis iš taip vadinamo savo Tautiškų Centų Fondo:

Tėvynės Mylėtojų Draugijai — $100, Čiurlionio Vardo Meno Galerijai Chicagoje — $100, Prof. S. Kairio knygos "Lietuva budo" leidimui paremti — $50, Vasario 16 Akto signatarui prof. S. Kairiui — $200, Jaunuolių kuopos, Toronto, Kanada, Sporto klubui — $100, Radijo programos vedėjams Minkams, Boston, Mass. — $50, Lietuvių Skautų Draugijai — $100, Sportininkams vykusiems į P. Ameriką — $.100, Š. Amerikos Sporto žaidynių Org. Komitetui taures laimėtojui nupirkti — $24, Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijai — $150, Radijo valandėlei "Varpas" — $25, Lietuvių Paviljonui Chicagos parodoje — $25. Laikraščiams: Keleiviui 50 metų sukakties proga — $200, Dirvai, besiartinant 45 metų jubiliejaus proga — $200, Naujienoms — $100.

Pasikalbėjimą .SLA .prezidentas P. Dargis baigė žodžiais:

— Taigi, SLA yra gimęs iš kilniųjų mūsų tautos troškimų dvasios: laisvės ir vienybės. Į savo eiles yra sutraukęs geriausius išeivijos patriotus ir šiandien turi tą patį ir vieninteli tikslą — visomis galiomis tarnauti savo tautai, kad ji kuo greičiausiu laiku išsivaduotų iš žiaurios komunistų priespaudos ir laisvai gyventų tarpe visų kultūringų tautų.

LAISVAS ŽODIS SIEKIA

Dr. A. Trimakas, Vliko pirmininkas, apie radijo programas pavergtajai Lietuvai ● apie jėgų ir lėšų konsolidaciją ● apie Vlik santykius su Altu, diplomatais ir kitais veiksniais ● apie reformų (ir kokių) reikalą

— Spaudoje pasirodė žinių, kad okupuotoje Lietuvoje, išskyrus "Amerikos Balsą", kitos Vakaruose veikiančios lietuvių kalba radijo programos negirdimos ir nežinomos. Ar Vlikas turi įrodymų, kad jo programos pavergtajame krašte girdimos?

— Visos radijo stotys, kurios iš Vakarų teikia lietuvių kalba informacijų pavergtajam kraštui, yra ten girdimos. Tačiau ne visos tų stočių yra vienodai Maskvos trukdomos. Amerikos Balsas, pavyzdžiui, tik retkarčiais trukdomas, kai jis perduoda žinias, kurios Maskvai nepatinka. Tuo tarpu Vliko radijo programos, iš —kur jos bebūtų transliuojamos: iš Madrido, Romos ar Vatikano, visos ir perdėm yra trukdomos. Miestuose kaip Vilniuje, kur sukoncentruoti trukdymo įtaisai, trukdymas yra toks stiprus, kad dažnai Vliko programos vargiai suprantamos. Kaime ir miesteliuose trukdymas žymiai silpnesnis, ir klausytojai lengvai Vliko transliacijas girdi ir supranta. Jie jų pageidauja daugiau.

Spaudoje pasirodę balsai, kad Vilniuje žmonės klauso tik Amerikos Balsą, turi pagrindo ta prasme kad ten trudomosios stotys tikrai sunkiai suprantamos. Užklaustieji, be to, ne visada gerai skiria stotis. Antra vertus, prisipažinti klausius A. Balsą nėra jokios rizikos, kadangi jis netrukdomas ir iš seno žinomas.

Vlikas, siekdamas savo radijo programas patobulinti, nuolat jas tikrina tiek turinio, tiek ir ir girdimumo rekalu. Yra visaip skatinami ir renkami pavergtųjų klausytojų atsiliepimai, pagal kuriuos daromi reikalingi pakeitimai. Štai kelios ištraukos iš tokių atsiliepimų: "Ispankos stotis geriausiai girdima. Programos kartojimas rytais visiškai gerai girdimas." Arba vėl: "Ram-tad-rida, ranm-tad-rida, rytais girdime Madridą". "Perdaug mus nupeikiate, duokite žinių apie save." Apie Romą: "Programą kiek vėlai pradedate. Balsas duslus."

OKUPUOTĄ LIETUVĄ

Apie Vatikaną: "Patiko pranešimai... Gražiai kalbate lietuviškai, balsai švelnūs." ir t. t.

— Ar Vliko vadovybė yra kreipusis į Amerikos Balsą, Radio Free Europe ir kitas stotis, prašydama jos stotis paskelbti, kokie to kreipimosi rezultatai?

— Su daugel radijo stočių palaikome ryšius. Jos tačiau turi savo politiką ir skirtingus siekimus. Kitų stočių jos ligi šiol nėra garsinusios.

— Įdomu, kaip veikia Vliko radijo tarnyba, kokios radijo programos ir kiek remiamos, kaip teikiamos informacijos stotims ir kaip jos veikia?

— Vliko radijo tarnyba yra Vokietijoje ir veikia Vykdomosios Tarybos žinioje. Tarnybos centras rūpinasi radijo skriptais ir administraciniais reikalais. Skriptai ruošiami pačiame centre, Madride, Vatikane ir įvairių talkininkų Europoje ir Pietų bei Šiaurės Amerikoje. Kultūriniais klausimais programos ruošiamos New Yorke, jaunimo klausimais Vatikane ir Madride, kitur kitais klausimais. Ne visos stotys naudoja tuos pačius skriptus, nes jos turi skirtingus priėjimo prie klausytojo būdus.

Programų apimties požiūriu, Madridas paduoda daugiausia medžiagos. Madrido programa transliuojama dukart į dieną, po 15 – 20 min. Vatikanas ir Roma transliuoja Vliko žinių žymiai mažiau. Yra vilčių, kad netrukus iš Vatikano bus galima perduoti reguliariai daug daugiau medžiagos.

Madride nuolat dirba du Vliko bendradarbiai, jo išlaikomi. Vatikano ir Romos lietuvių kalba programų vedėjai kompensuojami, pagal sunaudotą Vliko medžiagos kiekį ir laiką.

Madrido programa pradedama buvusia Kauro Muziejaus Kaune varpų muzika (Lietuviais esame mes gimę...), stoties pavadinimu ir tuoj, kol dar ne taip garsūs trukdymai, patiekiamos svarbiausios naujienos; seka komentarai ir pranešimai, pagal skriptus, įvairiais klausimais. Kartais programa paįvairinama laisvųjų lietuvių muzikos plokštelėmis ir įvairiais kreipimaisi į klausytojus. Programa baigiama šūkiu: "Lietuvi, nenustok tikėjęs Lietuvos laisve!"

Visa reikalinga transliacijoms medžiaga daugiausia koncentruojama Madride ir Reutlingene, kur gaunama spauda, literatūra ir Vilniaus radijo monitoringai. Neseniai buvo pasiųstas nemažas muzikos plokštelių kiekis į Madridą.

— Koks yra Vliko nusistatymas lietuviškojo "Nato" klausimu, kuris iškeltas ir diskutuotas "Lietuvių Dienų" žurnale?

— Vlikas visą laiką sielojosi ir rūpinosi jėgų ir lėšų telkimu ir jų konsolidacija. To pat jis tebesiekia šiandien. Tačiau jo svarbiausias ir pagrindinis uždavinys yra tęsti kovą už Lietuvos laisvę. To darbo intensyvinimas sumažina Vliko žmonių laiką rūpintis kitais dalykais. Be to, ne kiekviena konsolidacija gali būti veiksminga. Yra buvę laikų, kada beveik visos mūsų politinės grupės dalyvavo Vlike, tačiau didžioji jo laiko ir jėgų dalis buvo eikvojama tarpusaviems ginčams ir nesusipratimams lyginti, nuskriaudžiant patį laisvinimo darbą. Tokios konsolidacijos Vlikas nenorėtų, ir ji nieko gera neduotų. Reikia, kad visi vieneto nariai ateitų nuoširdžiai bendradarbiauti, o ne vienas kitą kritikuoti. Šiuo metu turėtume pasidžiaugti Vliko narių solidarumu ir jų pastangomis laisvinimo darbą stiprinti. Jokių vidaus nesusipratimų nėra.

Bendroji laisvinimo darbo strategija ir planai yra aptariami ir darbo metodai bei veiklos gairės nustatomos ir suderinamos karts nuo karto, kai kyla reikalas, sušaukiamų Vliko, Alto, LLK ir Lietuvos Delegacijos PET pasitarimuose. Juose paprastai dalyvauja ir Lietuvos atstovas Washingtone. Suminėti veiksniai atstovauja beveik visom tautos politinėm grupėm, taigi visų nuomonę gali tuose pasitarimuose pareikšti. Jei, tačiau, ne visos mūsų politinės grupės naudoja tuos pačius veiklos metodus, kuriem bendrieji pasitarimai pritaria, tai parodo, kaip skirtingos jos tebėra, nors visos vieningai pasisako už tą patį tautos idealą — jos laisvę. Vargiai jos galėtų sutilpti viename organizaciniame laisvinmo junginy. Jokie rinkimai tos padėties nepakeis, kaip yra parodę PLB rinkimai. Jie PLB nesustiprino, nei jai daugiau lėšų neparūpino. Tuo mažiau rinkimai ką duotų Vlikui, kuris yra skirtingos prigimties nuo PLB, Vliko suimigrantinimas jį tikrai susilpnintų.

Nukelta į 17 psl.

PABALTIEČIŲ PROEESTO susirinkimo Town Hall New Yorke dalyviai. Iš kairės (I-je eilėje): F. Gadomski, R. Sidzikauskienė, V. Sidzikauskas, dr. A. Trimakas, V. Hazners, J. Audėnas.

Participants of the Baltic protest meeting at Town Hall, New York.

PIRMOJI AMERIKINĖ VLIKO SESIJA, vykusi New Yorke 1955 m. lapkr. 24-27 d.d. Joje į Vliko prezidiumą buvo išrinkti pirm. J. Matulionis, nariais — H. Blazas ir Stp. Kairys. Vykd. Tarybos pirmininke A. Devenienė, nariais — dr. P. Karvelis ir M. Gelžinis. Nuotraukoje matome dabartinį Vliko pirm. dr. A. Trimaką (iš dešinės kairėn), min. E. Turauską, dr. J. Petronį, Valaitį ir V. Sidzikauską. Kitose eilėse — Alto centro sekr. dr. P. Grigaitis, inž. A. Novickis, prof. B. Vitkus, Pr. Vainauskas, dr. M. Devenis, M. Brakas, dr. P. Karvelis, prof. S. Kairys, J. Audėnas, K. Bielinis ir kt.

DR. A. TRIMAKAS (first from right), during the first meeting in the U. S. of the Supreme Lithuanian Committee of Liberation, in 1955.

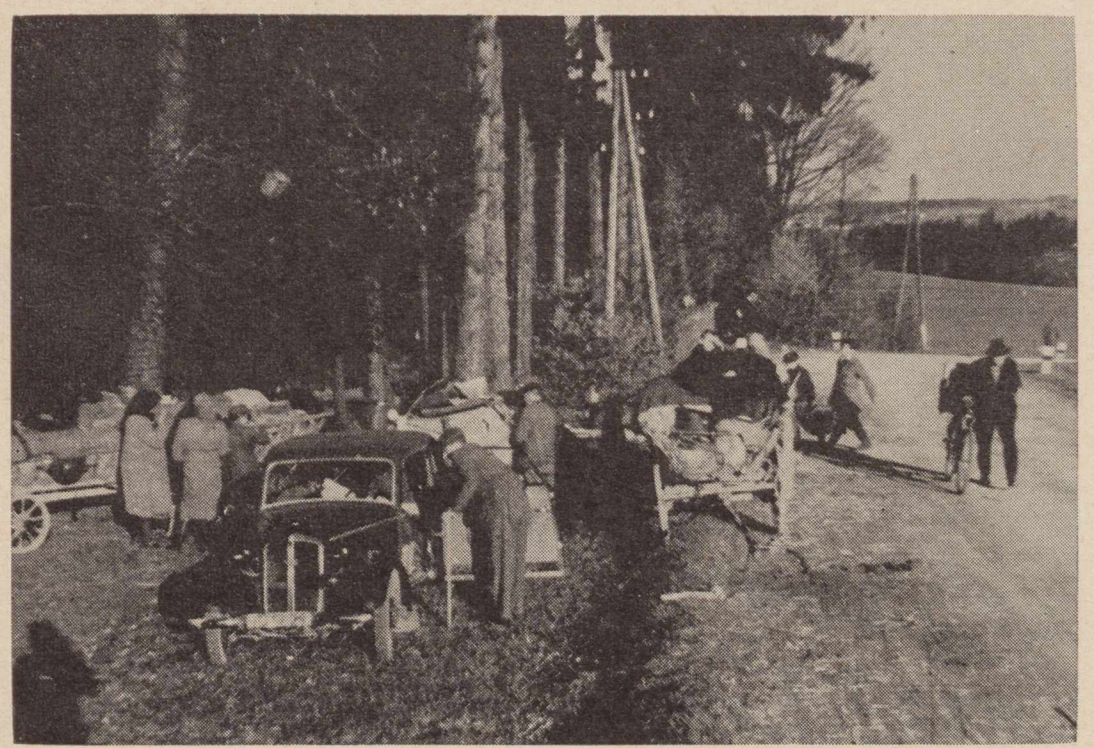

Bėgimas iš tėvynės, artėjant komunistams į Lietuvą 1944 metais: kuo toliau į Vakarus!
The flight from Communism and to the West in 1944. Foto E. Karpavičius

Karo tremtinys palėpėje, "išvietintų asmenų" stovykloje susipažįsta su JAV liet. spauda. Nedaug šviesos ir oro "išvietinto" palėpėje, D. P. stovykloje Vokietijoje, bet daugiau laisvės negu "plačiojoje Tėvynėje".
D. P. in camps in W. Germany had dwellings such as these. Foto Daugėla

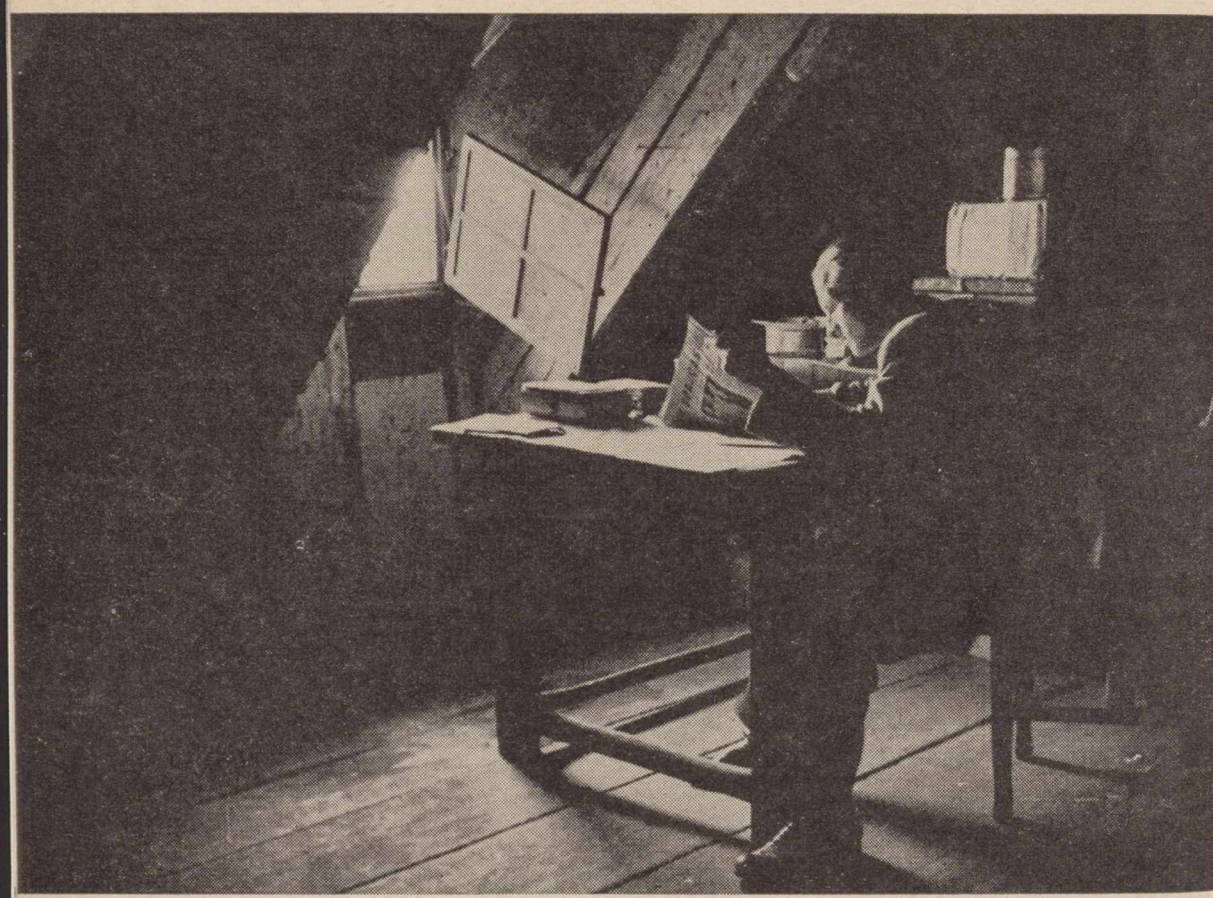

Paskutiniai pietūs "išvietintų" stovykloje.
The last meal in a D. P. camp. Foto Pr. Urbutis

P. Žiūrys apie pirmąjį tremtinių dešimtmetį JAV-se

Atkelta iš 3 psl.

Visi įmonių vadovai, kurių žinioje dirba naujieji ateiviai, parodė didelį pasitenkinimą naujųjų darbininkų sugebėjimais, darbštumu bei sąžiningumu. Aš pats, manau, ir daugelis kitų vyresniosios kartos ateivių, kurie esame rekomendavę savo kilmės naujakūrius įmonėms, iš tų įmonių vadovų esame gavę gražiausių atsiliepimų apie juos. Naujakūriai profesionalai, kaip inžinieriai, technikai, gydytojai, architektai bei kitokių praktinių mokslų specialistai, pradžioje dėl anglų kalbos nemokėjimo dirbę paprastus darbus, šiandien jau dirba savo profesijose, nevienas užimdamas atsakingas vadovaujančias pareigas.

Gydytojai, iš karto vietinių žmonių sutikti su nepasitikėjimu, dabar, atidarę savo kabinetus, jaučia pacientų antplūdį. Lietuvos daktarai savo aukštu išsimokslinimu, gabumais ir sąžiningumu amerikinės visuomenės yra didžiai branginami bei gerbiami. Kitokių praktinių mokslų specialistai — agronomai, veterinarijos gydytojai ir kiti, iš pradžių ne be sunkumų prasiveržę į savas profesijas, šiandien jau yra vertinami kaip patyrę ir visiškai kompetetingi savo pareigose.

Žymiai sunkesnis kūrimasis vyko kitokių sričių, kaip advokatų, teisininkų, karininkų, girininkų, mokytojų ir humanitarinių mokslų inteligentams, kurių prisiderinimas prie panašių šio krašto profesijų yra susijęs su labai geru anglų kalbos mokėjimu arba sąlygojamas kitokių sunkiai nugalimų kliūčių. Bet ir šių daugumas yra neblogai įsikūrę, įsigiję kitas specialybes ir, palyginti, gerai verčiasi. Bendru tarimu, naujieji ateiviai, nepaisant, kokios profesijos jie būtų, vieno dešimtmečio bėgy geriau ir gražiau įsikūrė, negu vyresnės kartos mūsų ateiviai per 50 metų.

Naujųjų ateivių kūrimąsi lengvino jųjų išsimokslinimas ir kelių mokėjimas, įgalinęs juos, palyginti, greitai neblogai arba visai gerai išmokti anglų kalbą. Senosios kartos ateiviai, kurių nevienas su pavydu stebi naujųjų ateivių greitą ir gerą įsikūrimą, turėtų suprasti, kad tai yra dėl to, kad jie yra plačiai išsimokslinę. Prie viso to dar turėtų prisiminti, kad senosios kartos ateivių apie 80% buvo neraštingi, o naujosios kartos ateivių tarpe neraštingų jau nebėra, apie 70% jų jau yra baigę aukštuosius mokslus ir įgiję profesijas.

* * *

Naujosios kartos mūsų ateivių kultūrinis įnašas į Šiaurės Amerikos lietuviškąj gyvenimą yra nepaprastai didelis ir visokeriopai reikšmingas, šio krašto lietuvių gyvenimo istorijos puslapiuose bus atžymėtas kaip aukščiausio pakilimo bei žydėjimo laikotarpis.

Naujųjų ateivių meno kultūros apraiškos visose srityse, perteikiamos gabių bei išsimokslinusių paskirų menininkų arba jų sambūrių, nustebino ne tik mus, senosios kartos lietuvninkus, bet ir šio krašto kultūringąją visuomenę.

Rašytojai su brandžiais kūriniais, dailininkai su šimtais paveikslų parodose, muzikai — vokalistai ir instrumentalstai — savais iškiliais koncertais, vaizduojančiais Lietuvos praeities ir dabarties buitį, iššaukė mūsų išeivių tautinį atgimimą, suartino ir sustiprino mūsų dvasinius ryšius su Tėvyne, sustiprino mūsų meilę mūsų tėvų gimtajam kraštui. Tokie meno sambūriai, kaip Čiurlionio, Dainavos, Varpo ir kitų, savo gausingais koncertais po Šiaurės Amerikos dangumi padarė ir tebedaro didelę įtaką mums, lietuviams, ir įspūdį amerikiečiams. Naujųjų ateivių kūrybinį pajėgumą vainikuoja operų lietuvių kalba puikūs pastatymai ir dramos veikalų vaidinimai.

Prie gražaus kūrybinio pakilimo žymiai prisidėjo ir mūsų periodinė spauda, bet tik dalimi... Kalbos grynumu ir lietuviškumu spauda pasiekė aukštą lygį, bet, deja, paveldėjo ir žymią dalį senosios kartos spaudos trūkumų ir klaidų. O tie trūkumai bei klaidos reiškiasi nešvankių polemikų, partinių rietenų, vienpusiškumo, žemo spaudos lygio apraiškomis — pulk ir šmeižk savo tariamą priešą ir neduok progos savo laikraščio puslapiuose jam apsiginti!..

Aptariant kultūrinį pakilimą, negalima nutylėti ir lietuviškųjų radijo valandėlių svarbaus vaidmens. Radijo valandėlės, tos mūsų tautinio atgimimo šauklės — našlaitėlės, radijo bangomis skardena lietuvišką muziką ir dainą, ugdo savo Tėvynės meilės ilgesį. Lietuviškosios radijo valandėlės atlieka nepaprastai svarbų, tiesiog milžinišką darbą. Tik labai gaila, kad toms radijo "našlaitėlėms" gresia išnykimo pavojus: mūsų visuomenė tariamai jas brangina, dažnai be pagrindo kritikuoja jų perduodamas programas, bet kritikuodami nepagalvoja, kas ir kaip jas išlaiko. Maža kas tepglvoja,kad tos radijo valandėlės išsilaiko tik keliolikos ar kelių pasišventėlių – vedėjų, keliosdešimties dosnesnių taurių lietuvių ir tik saujelės vaizbūnų patangomis. Mūsų visuomenės dauguma kuri tų valandėlių klauso, jas giria ar kritikuoja, bet piniginės paramos neteikia, — tur būt mano, kad jas išlaiko iš dangaus byranti "manna". Kai tos valandėlės nepalaikomos išnyks, tik tada mūsų visuomenė pajus, kokį svarbų vaidmenį jos suvaidino ir kokią spraga mūsų tautinės kultūros baruose atsirado.

* * *

Klaidingai galvotume manydami, kad naujųjų ateivių gyvenimas nebūtų apsunkintas visokiausių rūpesčių. Šito "gero" ir jie turi, ir turi žymiai daugiau, negu senesnės kartos mūsų ateiviai. Pirmasis ir svarbiausias naujųjų ateivių rūpestis — kaip išauklėti tvirtos moralės ir lietuviškoje dvasioje savąjį jaunimą. Šitas reikalas jiems sudaro nemaža rūpesčių ir net širdgėlos.

Daugumo šeimų abu tėvai dirba, kad galėtų savo vaikams suteikti didesnį išsimokslinimą. Jie dirba, pluša antvalandžius, pinigą net skolinasi, kad tik galėtų savo vaikus išauklėti šviesius ir gerus lietuvius. Sąlygos šia linkme nelengvos. Ne tik amerikiečių mokyklos deda visas pastangas, kad visi mokiniai būtų "vienodi" ir amerikoniški; turime tam tikrų problemų ir su savomis, lietuviškomis parapinėmis mokyklomis. Turima sunkumų ir su keistoku šio krašto jaunimo auklėjimo supratimu, kuris sunkiai derinasi su mūsų pačių mo-

Vienas jau pasirengęs palikti stovyklą; jį globoja NCWC; dabar jis tik numeris (kuris pažymėtas lapelyje ant kaklo); bet prieš akis laisvė ir neribotos galimybės!
One immigrant is ready to leave for the United States. Foto Pr. Urbutis

Kelionė į uostą. Vienas nešasi savo darbo įrankį; ar jis jį panaudojo naujame pasauly?
The trip to the harbor. Where is he now? Foto Pr. Urbutis

ralinės drausmės supratimu.

Amerikinio jaunimo daugumas pasirenka tik tas "laisves", kurios teikia privilegijas, bet atmeta visa tai, kas saistoma su pareiga ir atsakomybe. Šitas jaunimas labai lengvai prisiima šūkį: "What do I get out of it?", — bet lengva širdimi atsisako lietuviškos sampratos: "Kokį įnašą tu patsai įneši?". — Šia nelemta linkme jau yra pasinešusi ir dalis lietuviškojo jaunimo. Ir mūsų jaunimo žymi dalis nebesidomi lietuvišku gyvenimu: vengia visuomeninių ir kultūrinių sambūrių, nebesidomi Lietuvos likiminės laisvės kovos reikalais, nes ir jie, pagal amerikinę filosofiją, ten neranda "What do I get out of it?"

Pagal tokių "galvočių" supratimą, tariamos laisvės sumetimais, amerikinės mokyklos, radijo ir televizijos tarnyba bei spauda su knyga jaunimą auklėja pakrikusios dorovės, lengvo materialinio ir lengvabūdiško gyvenimo linkme. Taip jaunimas mulkinamas, kol jis patsai jau nebepajėgia atskirti tikrovės nuo daug žadančios ir klaidingų fantazijų šydu pridengtų ydų ir diletantiškų išvadų, kurias kuria ir puoselėja tariamai "garsūs psichologai"...

Moralinis pakrikimas graužia pamatus ne tik amerikinių mokyklų. Tų pačių ydų bacilomis pamažu pradeda apsikrėsti ir įvairių religijų išlaikomos privatinės mokyklos. Ir į tas mokyklas jau skverbiasi neigiama modernizmo įtaka: nepagarba savo mokytojams ir tėvams, laisvi pašnekėsiai net pačių mokytojų su mokiniais apie lytinius ir kitus neviešus dalykus, kurie turėtų būti jaunimui žinomi tik, kai jie pilnai subręsta. Ir mūsų parapinėse mokyklose vienas mokytojas moko lietuvių kabą, o kitas mokytojas ar mokytoja tikybinius dalykus dėsto jau anglų kalba. Mūsų bažnyčiose, teisiškai priklausiančiose airių kilmės vyskupų priklausomybei, dedamos visos pastangos kiek galint greičiau įvesti tik anglų kalbą ir tuo būdu panaikinti "svetimų kalbų įtaką".

Vyraujant tokioms sąlygoms, tautinio nusiteikimo lietuvis, siekdamas savo šeimą išlaikyti lietuviškai sveiką ir drausmingą, susiduria su sunkiomis kliūtimis. Labai liūdna, kad tas sunkiai įveikiamas kliūtis dar pasunkina patys lietuviai. Juk jau nebe reti atsitikimai, kai tėvai atsiima savo vaikus iš lietuviškų mokyklų, teisindamiesi, kad lietuvių kalbos vartojimas "pakenks jų amerikoniškam akcentui", kai tuo pačiu metu dėstomos lotynų, graikų, prancūzų ar vokiečių kalbos amerikoniškam akcentui visai nekenksmingos! Tokių reiškinių negalima kitaip suprasti, kaip pačių tėvų tautinį nesubrendimą ir patriotinį beprinciškumą. Gaila, bet tokių sulepšėjusių lietuvių esama ne tik tarp eilinių, bet ir tarp aukšto išsilavinimo profesionalų...

Kalbant apie jaunimo negeroves, būtų neteisinga bendrai apkaltinti visą mūsų jaunimą. Esama padorių jaunuolių, su tautiniu nusiteikimu, tik juose pasigendama tautiškai kūrybinės ugnies, kuria degė jųjų tėvai, seneliai ir proseneliai, kai kovojo dėl Lietuvos laisvės ir kūrė savo nepriklausomą valstybę. Gaila tų jaunuolių, kurie, dar nepramokę padoriai anglų kalbos, susirinkę į lietuviškus pobūvius, jau "kreivazoja" angliškai ir drumsčia bendrą lietuvišką nuotaiką. Tokie jaunuoliai jau tolsta nuo lietuvy-

Nukelta į 16 psl.

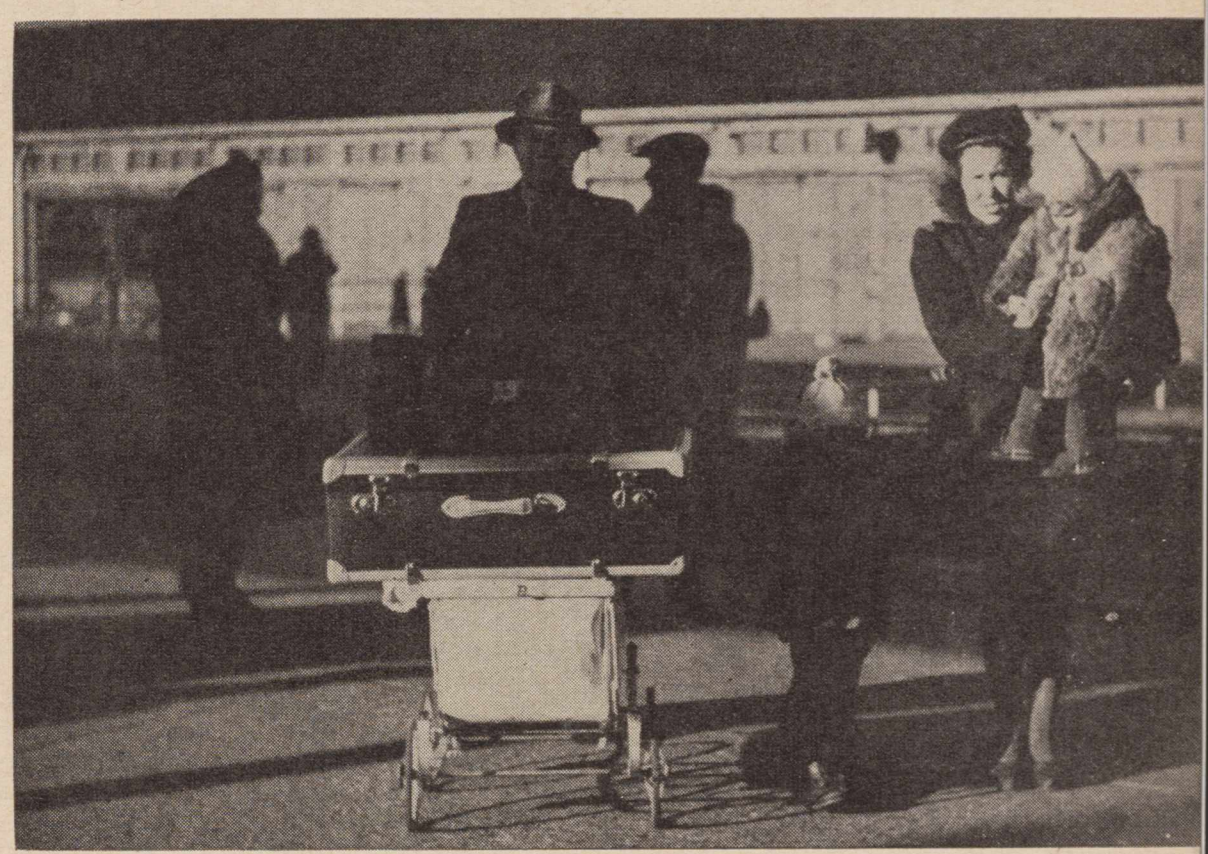

Šeima su vaikais ir su visa manta vyksta į laivą. Koks dabar jų turtas? Foto K. Daugėla
Kas žino? Kas pažįsta šiuose dviejuose puslapiuose matomus "išvietintus asmenis"? Kur gyvena ir ką dirba jie dabar? Prašome atsiliepti pačius asmenis arba, kas žino, prašome parašyti LD redakcijai ir atsiųsti dabartinių nuotraukų. Bus įdomu visiems.

Tiltu į naują pasaulį. Iš pereinamosios stovyklos į laivą ir į JAV-bes.
The bridge to the other end of the Atlantic. Foto J. Gimbutas

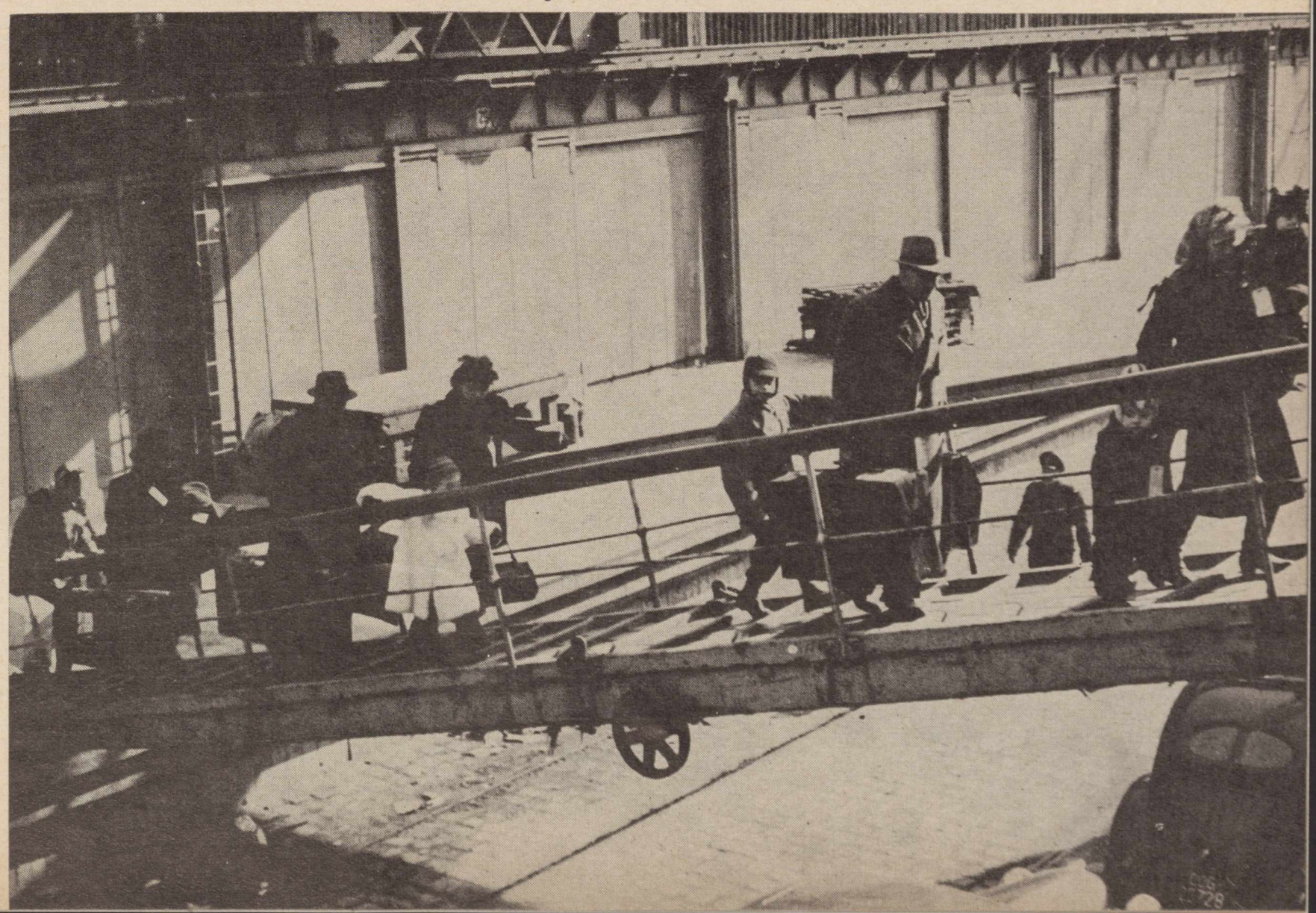

GYVENIMAS PRASIDEDA RAISTE

Ištrauka iš H. Sudermano apysakos "Jons ir Erdmė"

Velykų popietė. Paplentėje, netoli Macikų miško, sėdi Jonas Baltrušaitis ir Erdmė Maurutė, du įsimylėjėliai.

Dieve mano, kas šioje žemėje neieško meilės! Net didžiausi skurdžiai, kurie tik savo pliką kulšį teturi, stengiasi šiltą gūžtą susisukti.

Jonas — tai vadinamasis "antrininkas" — berno tarnas. Tai jau daug pasakyta.

Erdmė tačiau ieškojo laimės vokiečių tarpe. Kol kas ji tebeplauna indus šlopsnio smuklėje, kuri yra netoli geležinkelio stoties. Šilutėnai tą smuklę vadina "Utėlių viešbučiu". Gal tas apibūdinimas perstačiokiškas, nes paskutiniu metu šie užeigos namai labai pagerėjo. Netgi turtingesni galvijų pakrovėjai užeina.

Išsipuošę jie abudu. Jonas apsiavęs išblizgintais sekmadieniniais batais ir apsivilkęs juodu švarku su turkišku perkakliu. Erdmė taip pat puikiai atrodo! Lietuviški drabužiai jai perprasti! Ji užsigobusi švelnia vilnone skarele, apsivilkusi pusšilkine trumpike, kuri užsegama užpakaly. Ją Erdmė gavo nuo padavėjos dovanų.

Jauni, stiprūs ir gražūs — jie abu. Tačiau, be jėgų ir jaunystės, jie nieko daugiau ir neturi. Jų tėvai ūkelio niekad neturėjo.

Erdmė vis tekina. Aštuntą valandą ateina gizeliai, kurie atsineša šventadieninius kepaišius ir reikalauja švarių lėkščių. Ir šiaip tada reikia ištaigingai atrodyti. Virtuvėje galima net sardinių alyvoje gauti, o pačią alyvą galima paskiau išgerti.

Jonas jaučiasi žemesnis. Kaip galės tokia poniška žmona su juo gyventi? Ar ji galės praščiokų gyvenimą pakelti?

Erdmė jį nuramina. Svarbiausia, kad turėsime nuosavą namą. O su nuosavybe ir gyvenimas prasideda.

Jonas Erdmei visiškai pritaria. Bet kaip to pasiekti? Apie jų galvas skraidantiems paukšteliams — tai lengva! Jie visur gali statybinių medžiagų lizdeliui rasti. Nė mokėti nereikia!

Erdmė, kuri yra tvirtos dvasios, padrąsina jį. Juk ir jie turi šiek tiek turto. Vikriai išsitraukia abu savo krepšiukus ir išsidėsto savo lobius šalia savęs, bet yra atsargūs, kad nesusimaišytų. Supils į vieną krūvą po vestuvių, kai iš vieno puodo valgys.

Erdmės krūva daug didesnė negu jo. Tokia didelė, kad Jonui įtartina, iš kur ji tiek susitaupiusi. Vis dėlto šešiasdešimt šešios markės ant kelio nesimėto!

Erdmė iš pradžių sumyšta, bet paskiau pasiaiškina. Auksinį dvidešimtmarkį gavusi iš vieno girtuoklio, kuris vėliau buvęs areštuotas. Bet tai nesvarbu. Svarbiausia, kad iš jos niekas to neatėmė. Ir kiti pinigai uždirbti ne kokiu nors ypatingu patarnavimu svečiams, — kas paprastai jaunikiams nepatinka, — bet gauti iš garbingų žmonių, kurie daugiausia ką padaro — tai įgnyba tarnaitei, atėję į virtuvę, jeigu ta tik leidžiasi. Pagaliau devynias markes penkiasdešimt fenigių gavusi iš vieno turtingo galvijų pirklio, kuris būtinai norėjęs ją dukrinti, bet po ilgų atsikalbinėjimų pasitenkinęs šia maža dovanėle, mat, daugiau pinigų prie savęs neturėjęs.

Viskas būtų tvarkoje, tačiau tos nusususios dvidešimt penkios markės, kurias Jonas per dvejus metus taip vargdamas sutaupė, negali su Erdmės kraičiu susilyginti.

—Bet juk šiaip ar taip, sudėjus krūvon, turime 91 markę, — sako Erdmė. — O už šimtą markių ir namą galime pasistatyti...

—Kur? Gal mėnulyje? — klausia abejingas Jonas.

—Kodėl mėnulyje? Visai ne, tik anapus Šilutės, Rusnės linkui, kur Rupkalvės raiste Bismarcko naujokynas tūno

—Ak šitaip. Ten, kur plėšikų ir žmogžudžių landynės, — samprotauja Jonas. — Kiekvienas vietinis šią vietovę blogai mini...

Erdmė supyksta. Vagių visur yra. Svarbiausia — stogą viršum galvos turėti! Be to, ten jau Prūsija, kuri žemę dalija. Kitur tokio dosnaus pono nerasi.

Jis vis dar nenori tikėti, kad už šimtmarkį namą būtų galima pasistatyti, tačiau ji šiuo reikalu esanti tikra.

—Savaime suprantama, reikia ir patiems pasitempti, — sako ji, iš pasalų šypsodamasi. — Kiekvienas tai daro, ir pats raisto seniūnas puikiai žino, iš kur tai pasidaro...

Dabar ir jis juokiasi. Ir abu galutinai apsisprendžia. Paskui abu atsistoja ir, nusivalę drabužius, vienas į antrą pasižiūrėję, įsitikina, kad iš jų graži pora!

Jis – vyras stangrus, platus, tvirtas, tiesiais pečiais ir dviem kumščiais, kurie pradėtą darbą nepaleidžia iš nagų.

Ji — tikra ūkininko merga, aukštakrūtė, elastingų rankų, plieninių šlaunų, judraus kaklo ir žvilgančio veido ,kuriame dvi akys gudriai ir kartu juokingai mirksėdamos arti ir toli ieško grobio.

Tai du per gyvenimą besigrumiantys, pasiruošę viską pakelti ir didžiausias kliūtis gudrumu nugalėti, žmonės.

2.

Visų pirma raisto seniūnas.

Raisto seniūnas yra neapibrėžtų teisių diktatorius, šiame naujokyne tvarkąs dviejų tūkstančių žmonių likimą. Rūpestingai ir griežtai. Vyresnė už jį tėra generalinė komisija, tačiau kas ji yra, beveik niekas nežino.

Praėjus trims dienoms, kiūtina jie pas seniūną.

Apgaule ir jėga jie tegalėjo iš savo ponų pasprukti. Erdmė savo šeimininkę tyčiom taip įsiutino, kad ta jai grindims šveisti "šepelį" į galvą paleido. Erdmė pagrasino jai tada už kūno sužalojimą nuovadoje pasiskųsianti. Šeimininkė nusileido ir net pinigų davė. Tačiau Jonas ne toks gudrus. Jis savo ponui mirtimi pagrasė, jei tas jo tuoj pat neleisiąs savo keliu eiti. Kartais tokia priemonė padeda, kartais ji gali blogai baigtis. Šį kartą gerai pasibaigė.

Linksmai nusiteikę, keliauja jie Rusnės plentu į Bismarcko nausėdiją, kuri tuoj už Slasnų kapinių prasideda ir toli toli į raistą nusidriekia.

Jiems užėjus ant ilgojo tilto, kuriuo pereinamas vienas pelkių kampas, Erdmė sustoja prie baltai juodų turėklų, ir, rodydama į žemiau iš vandens išnirusius geltonųjų pienių žiedus, sako:

—Šit kaip tos gėlelės priekin veržiasi neprigerdamos, taip ir mudu nepražūsime.

Ir Jonas tuo tiki.

Pasiekus jiems raisto seniūno namus, jų širdys ima neramiai plakti. Tai stiprus, apie keturiasdešimt metų vyras, rimtų akių. Jo lūpos, atrodo, nelabai mielai šypsosi. Labai kietai jis, tiesą pasakius, neatrodo, tačiau jo kalba yra aštri ir tiksli. Jei jis toks galingas, tai kaip prieš jį nesibijosi.

—Vadinasi, **norite įsikurti.**

—Taip.

—Vedę?

Kol kas juodu šito reikalo nėra atlikę, bet užsakus būtų galima tuojau padaryti, kad ir dabar.

—Dokumentai tvarkoje?

Viską, pradedant gimimo metrika, jie turi drauge pasiėmę.

—Ar projektui įvykdyti pinigų turite?

Ir ko klausti! Neryžtingai, bet su pasididžiavimu jie parodo savo maišelius. Pas ją viršuje gulįs auksinis pinigas, atrodo, labai didelį įspūdį seniūnui daro, nes pirmąkart jis nusišypso.

Jis čiumpa kepurę ir prašo juos sekti paskui. Jis veda juos molėtu ir nelygiu šunkeliu, kuris tiesiai nuo aukštai išpilto plento leidžiasi žemyn į raistą. Negalėtum pasakyti, kad čia raistas: visur, kairėj ir dešinėj, bulvių laukai ir sodybos, kiek akys užmeta. Šie namai tikriausiai daugiau negu šimtą markių kaštavo, vargu ar tūkstančio pakaktų! Aplinkui tvartai ir pašiūrės. Net sodų tvoros nudažytos aliejiniais dažais. Pakelės apsodintos šermukšniais ir beržais, baltais, kaip sniegas.

Juo toliau, juo sunkiau širdyje darosi, bet kalbėti nedrįsta. Gal geriau būtų apsisukus grįžti? Neverta ko galvoti, kad ir tau pačiam tokia laimė gali būti kada nors skirta.

Jie eina jau visą pusvalandį. Ūkis seka ūkį, dirva — dirvą. Šen bei ten galima užtikti lyg netyčia paliktas susisukusias pušaites, kurios taip nualusios, kad net spyglių nebeturi.

Pamažu vaizdas pasikeičia. Gyvenamieji namai darosi vargingesni, pasakyčiau, nusižeminę, sodybos daug menkesnės, o apdirbtus laukus pakeičia, kiek tik užmatysi, pelkės, kur nekur užtinkami keturkampiai juodi tvenkiniai , matyt, nuo durpių kasimo užsilikę. Ant jų matyti šviežios žalios žolikės. Taip. Tai viskas durpėta, ruda ir nyku.

Visą laiką seniūnas jiems jokio žodelio nebuvo prataręs. Dabar jis atsigrįžta ir sako:

—Čia galite statybą ir pradėti.

Jis eina priešaky, vis toliau į raistą, po jų klimpstančiomis kojomis žliugsi vanduo. Ten, kur prievaizdas įsmeigia savo lazdą, palieka vandens spindintis klaniokšlis.

Pagaliau Jonas, neiškentęs sušunka:

—Argi šičia įmanoma statyti?

Raisto seniūnas apibrėžia ore didelį ratą ir sako:

—Visi taip pradėjo. Kaip nusausinsite, jūsų reikalas.

Jonas ir Erdmė, pasižiūrėję vienas į antrą, galvoja:

—Ką kiti įstengė, įstengsime ir mes.

Taip jie išsirenka sklypą namui ir laukams. O ašaros akyse.

Seniūnas apeina ilgu žingsniu numatytą žemės sklypą ir sustojęs sako:

–Šią žemę gausit iš valstybės, kad ją valdytumėte. Tai bus apie hektarą. Jeigu jums gerai seksis, tai vėliau dar galėsite išsinuomoti tris hektarus. Grįždami užsukite pas mane pasirašyti. Kol kas apsigalvokite. Jeigu norite patarimo, tai kreipkitės į mane. O dabar — daug laimės ir sėkmės! Iki pasimatymo!

Jis paduoda jiems ranką ir nueina.

Jie stovi ir vėl vienas į antrą pasižiūri.

Sutikti ar ne?

Jei ne, tai vėl tarnautų eiti, ir viltį turėti pastogę ir židinį vėl metams tektų pakasti. Kurių galų jie jauni ir pilni neišnaudotų jėgų, ar kad pas svetimus išeikvotų? Taigi — sutikti! Tūkstantį kartų sutikti!

—Ką kiti pajėgė, pajėgsime ir mes, — pakartoja Jonas dukart garsiai, ir Erdmė patvirtina šiuos žodžius.

Jiems belieka pasirūpinti, kur jie praleis pirmuosius mėnesius. Jie

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Mykolas Vaitkus, **Keturi ganytojai.** Atsiminimai apie ark. J. Matulevičių, ark. Pr. Karevičių, ark. J. Skvirecką ir vysk. P. Būčį. Liet. Knygos Klubas, 1960. 180 psl. Kaina 2 dol. Aplanką piešė J. Pilipauskas.

M. Vaitkaus atsiminimai parašyti literatūrniu stilium, kultūringai ir su didele meile ir pagarba tų asmenų, kuriuos jis mini. Šių aukštųjų Lietuvos kat. Bažnyčios hierarchų portretai nudažyti giliomis asmeniškomis nuotaikomis ir spalvomis, bet, vaizduojamųjų asmenų neiškraipo, o suteikia jiems daugiau reljefo, daugiau žmogiškos šilumos ir skaitytojo atmintyje palieka ryškiai ir įspūdingai.

Bronys Raila, **Tamsiausia prieš aušrą.** Straipsniai lietuvių politikos, visuomenės, idėjų klausimais. R. Žukaitės pieštas viršelis. 448 psl. Kaina 5 dol. Išleido Srovės leidykla, Chicago, 1960. Spausta V. Vijeikio spaust., sukrauta pas J. Karvelį, 3322 S. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Keturi knygos skyriai pavadinti: 1. Atėjo laikai, 2. Rezistencija šiapus anapus, 3. Rungtynės dėl raidės 1 ir 4. "Negrų kova patamsyje". Čia sudėta eilė straipsnių, autoriaus spausdintų periodikoje, daugiausia "Santarvėje"; yra ir satyrinių eirėščių bei parodijų, kuriomis autorius pašiepia, ar smerkia tiesiogiai asmenis bei jų darbus. Straipsniuose daug dėmesio skiriama partijoms, grupėms, veiksniams, politikos bei visuomeninės veiklos asmenims; ieškoma atsakymų į skaudžiuosius ir gyvuosius lietuvių tautos priešbolševikinės rezistencijos ir Lietuvos likimo klausimus. Autorius rašo gyvai pagaunančiai, dažniausiai polemizuodamas, oponentus ir "priešus" pliekia be pasigailėjimo.

Juozas Masilionis, **Lietuvių Literatūra,** IV dalis. Naujosios (Nepriklausomos Lietuvos) literatūros laikotarpis. Trumpas kursas su chrestomatija aukštesniosios lituanistinės mokyklos VIII-jai klasei. Nagrinėjami autoriai: Krėvė, Vienuolis, Lindė-Dobilas, Vaičiūnas, Kirša, Šeinius, Savickis, Mykolaitis-Putinas, Sruoga, Baltrušaitis, Binkis, Brazdžionis, Aistis, Miškinis, Grušas ir Vaičiulaitis. Iliustruota nagrinėjamų autorių portretais. 430 psl. Įrišta $5. Išleido Čikagos Aukštesnioji Lituanistinė mokykla; finansavo M. ir A. Rudžiai.

Leidėjo adresas: Vadovėlių Leidimo Komisija, 5620 So. Claremont Ave., Chicago 36, Illinois.

prieina prie pirmų dviejų dirbančių lauke žmonių ir sako:

—Mes čia, kaimynystėje, galvojame įsikurti. Galėtumėt gal mums kuriam laikui kokią nors kamarėlę išnuomoti?

Vyras buvo švelniai žvelgiančių akių ir sudžiūvusio, bebarzdžio veido, kurį supo ilgi žili iki pečių plaukai.

—Jūs vedę? — klausia jis.

Erdmė greitai sumeluoja "taip", nes, gerai apgalvojus, aišku, kad jų tikras santykis nė trumpiausiam laikui niekur pritarimo neras ir pas geriausius žmones sunkumų sudarys.

O moteriškė, kuri taip pat nebejauniausia, atrodė, lyg amžiais garstyčias užtepti turėtų, — tik garstytinės neturi, — sako:

—Mes pamaldūs žmonės. Jei kas pagal Dievo žodį nenori gyventi, to mes nepriimame.

Erdmė sako:

—Ir mes norėtume Dievui širdis atverti.. —ir greit supranta, kad pataikaudami jie veltui galės čia gyventi.

Lovas jie atsigabens. Tai ir turės laikinai pastogę.

Tada vėl pas seniūną sugrįžta.

Jis, išpildęs didžiulį popieriaus lapą ir pakartotinai peržiūrėjęs jų dokumentus, liepia Jonui pasirašyti.

Seniūnas kartu turi teisę metrikuoti ir įrašo Joną ir Erdmę į knygas kaip jaunavedžius.

Jonas primena Erdmės pirma padarytą melagystę ir sako:

—Laiko maža. Taigi, ar turėsime teisę be bažnytinių sutuoktuvių kartu gyventi?

Seniūnas šypsosi, lygiai kaip tąsyk, kai jis jų pinigus matė, ir sako: — Juk skelbimų šiaip ar taip niekas neskaito.

Vadinasi, jie gali eiti.

Svarbiausias dalykas belieka atlikti — be to, kad pas kunigą užsakus padaryti, — būtent, Jonas turi rasti darbą, kad dienos uždarbio pakaktų pragyventi ir kad keletas grašių dar liktų statybai.

Galima pasirinkti durpinę ar lentpiūvę, kur pavasarį visuomet žmonių reikia. Jonas pasirenka lentpiūvę, nes čia pasitaiko progų pigaus medžio, arba net visai veltui, gauti.

Jie grįžta atgal į šilutę. Ir kokia laimė! Vos paklausę, tuoj gauna sutikimą, kad kitą rytą ateitų į darbą.

Dvi markės per dieną! Tiek jis per visą savo gyvenimą nėra gavęs!

Sutemus jie apsvarstė tai, kiek daug per vieną dieną buvo pasiekta. Deja, nevalgęs negyvensi. O kadangi jie nei už ką nė kapeikos išleisti nenorėjo, o elgetauti per jauni ir per tvarkingi buvo, tai išsirovė porą bulvių iš kaupo. Savaime suprantama, tai didelė nuodėmė, bet juk savininkas tiek daug jų turi.

Su pilnomis kišenėmis jie grįžo namo. O kai verdant jie vieną pamaldžią vakarinę giesmę užtraukė, tai dievobaimingas šeimininkas ir lašinių spirgučių pridėjo.

Iš vokiečių kalbos išvertė
H. Elbė

Horstas Elbė yra Vasario 16 d. liet. gimnazijos VI klasės mokinys. Jis prieš keleris metus atvyko iš okupuotos Lietuvos ir puikiai moka lietuviškai.

Šis vertimas užprašytas rašinio apie filmą pagal Sudermano apysaką "Jons ir Erdmė" proga; vertimas kiek suvėlavo, bet tikimės, kad skaitytojai už tai mums atleis, suprasdami nuotolių kliūtis.

O. B. Audronė

MIEGANTYS METAI

Neatsakei į klausimą —
dienų dienas
nešiojuosi jį paslapty —
Neatsakei į klausimą,
tik vėjai perpūtė,
sujudino
užmigusius metus —
rieškutėm,
dešimtim.

Miegokite,
miegokit, metai —
lai sapnų angelas
neprikelia savų akių žaibu.
Miegokite, miegokite —
paseksiu pasaką
apie karalių,
apie našlaitę,
rymojusią
ant Nemuno užtvinusių krantų.

Neatsakei į klausimą —
ir aš tylėsiu —
dangoraižių pavėsiuose
paklydęs juokas
nuplauks,
kaip ižas plaukė Nemune.
— Jaunystės sapnų angelas
didžiai pasikeitė —
jei netiki —
žiūrėki į mane.

SUDUŽUSI ARMONIKA

Tenai manęs nėra —
Nesu aš nei čionai —
Dienų dienas
Ieškojus neradau —
Išvaikščioti keliai,
Išmindžiota žolė
Ir dobilo
Pilna galvelė suminta —
Gal su bite,
Gal su medum,
Gal su rasa,
Nukritusia
Lengvosios miglos baltumu —
O tai ne aš,
Ne dėl manęs
Sudaužė vakaras armoniką,
Ne dėl manęs,
Ne dėl manęs.

ŠEŠĖLIS ILSISI

Ateina sūtemos
Su plaukiančia daina
Ant ežero,
Ateina sūtemos
Dainuojančiais laukais
Pabėrusios rasas —
Tik kaimenė pilka
Dangum išbėgusi
Dar sočiai ganosi,
Tik jų pilna
Dangaus bekraštėji lanka.

O noksta vakaras
Kažkur toli miškuose,
O noksta vakaras tamsus
Ir mano likusiuos namuos —
Tai išeinu lunatiku
Paklaidžiosiu rasose —
Šešėlis mano ilsisi —
Nubudintas —
Jis nakčiai mano tako
Neužstos.

ONA AUDRONĖ BALČIŪNIENĖ, poetė, Newark, New Jessey.
O. B. AUDRONĖ, poetess, Newark, N. J. Foto V. Maželis

Ona Balčiūnienė, pasirašinėdama pavarde ir O. B. Audronės slapyvardžiu, periodikoje (Nepriklausomos Lietuvos "Kary", vėliau "N. Lietuvoj") spausdina eiles nuo 1937 m. Daugiau reiškėsi V. Vokietijoj leidžiamoje lietuvių spaudoje. Pirmas didesnis jos pasirodymas buvo 1947 m. dalyvavimas almanache "Tremties Metai". Čia jos poezija apibūdinta taip: "Jos eilėraščiai — egotistinė lyrika ir patriotika. Forma — mažiau ketureilių, daugiau ištisinių, nesuvaržytų vaizdų."

Pirmą rinkinį, vardu "Beržų pasakos", iliustruotą dail. L. Vilimo, O. B. Audronė išleido 1952 metais JAV-se. Kai kuriuose rinkinio eilėraščiuose žaismingumas, kaip matome ir čia spausdinamuose vėliausiuose dalykuose, tampa autorei charakteringu požymiu.

DEIMANTAS

Dar su žara,
Su paukščiais bundančiais
Pasveikinau šį rytą —
Sekmadienį —
Ir išėjau
Sekmadieninio gėrio pasisemt —
Šaltiny, trykštančiam
Gyvųjų vandenų.
O, Viešpatie,
Kam tokį ankstų rytą
Akių spindėjime
Įdėjai deimantą,
Karatų
Neišmatuotai kelerių.

O, Viešpatie,
Kam tų vitražų prieblandoj
Pabėgo jaunas spindulys —
Ir švyti jis,
Ir žėri jis ant deimantų —
Juos nusivydamas,
Juos sekdamas
Pro ąžuolų sunkias duris,
Plačių pakopų
Sekmadieninio ryto erdvume.

Diena ateina rėkdama —
Sudie,
Manasis rytmeti,
Sudie!

ČIURLIONIO ansamblio vyrų choras jubiliejiniame 20 metų koncerte.

MALE CHOIR of the Čiurlionis ensemble during the 20th anniversary concert.

ČIURLIONIO

ansamblis švenčia savo veiklos dvidešimtmetį

DR. V. RAMANAUSKAS, Ohio Gydytojų Dr-jos pirm., įteikia $1000 1959 metų kultūros premiją; ją priima ansamblio pirm. inž. J. Nasvytis. Už kultūrinius darbus Čiurlionio ansamblis laimi jau trečią kartą.

Dr. V.Ramanauskas, presenting the $1000 prize to the Čiurlionis ensemble.

A. Mikulskio diriguojamas čiurlionio ansamblis š. m. birželio 4 d. gražiai atšventė puikiu koncertu ansamblio gyvavimo 20 metų. Koncerte pasirodė mišrus, vyrų ir moterų chorai su kanklių orkestru ir solistais A. Stempužiene, V. Verikaičiu, N. Aukštuoliene, o iš paties ansamblio — Irena Grigaliūnaite, A. Kavaliūnu ir A. Liutkum. Per iškilmes pasirodė ir "senoji gvardija" — senieji čiurlioniečiai, atvykę iš kitur.

Čiurlionio ansamblį šiuo metu sudaro 72 nariai, kurių tik 4 yra likę iš pirmojo sąstato Vilniuje: A. Mikulskis, O. Mikulskienė, A. Kavaliūnas ir V. Raulinaitis; iš Vokietijos laikų — H. Johansonas, o likusieji — įsijungę jau Amerikoje.

Dabartinę ansamblio vadovybę sudaro: meno vadovas ir dirigentas — A. Mikulskis, kanklių vadovė — O. Mikuskienė, chormeisteris — R. Babickas, valdybos pirm. J. Nasvytis.

Ansamblio garbės nariais paskelbti buv. valdybos pirmininkai: E. Karnėnas ir J. Stempužis; dr. D. Tamošaitis ir D. Čiurlionis. Eilei čiurlioniečių pagal išbūtą ansamblyje metų skaičių išduoti auksiniai sidabriniai ženkleliai.

Ohio L. Gydytojų Dr-jos pirm. dr. Vl. Ramanauskas ta proga įteikė draugijos vardu $1.000 čekį. Tai trečioji iš eilės dovana. Pirmą kartą ansamblį apdovanojo Vlikas 1946 metais.

Čiurlioniečiai jau turi Clevelande savo namus, kur atsidėję dirba, ruošdamiesi naujiems koncertams.

(R. N.)

L. Obelenytė, jauniausia Čiurlionio ansamblio narė, įteikia gėlių ansamblio vadovui A. Mikulskiui ansamblio sukakties koncerte.

Miss L. Obelenytė, the youngest Čiurlionis ensemble member, presenting flowers to the musical director, A. Mikulskis.

Dailininkas R. Viesulas prie tuščio akmens.

Litografijos menui atgaivinti Los Angeles mieste įkurta Tamarindo Litografijos Studija. Jos trijų metų darbui Ford Foundation fondas yra paskyręs $165.000 sumą.

Studijos sumanytoja ir direktorė yra dailininkė June Wayne, pati pernai laimėjusi atžymėjimą už savo kūrinių seriją.

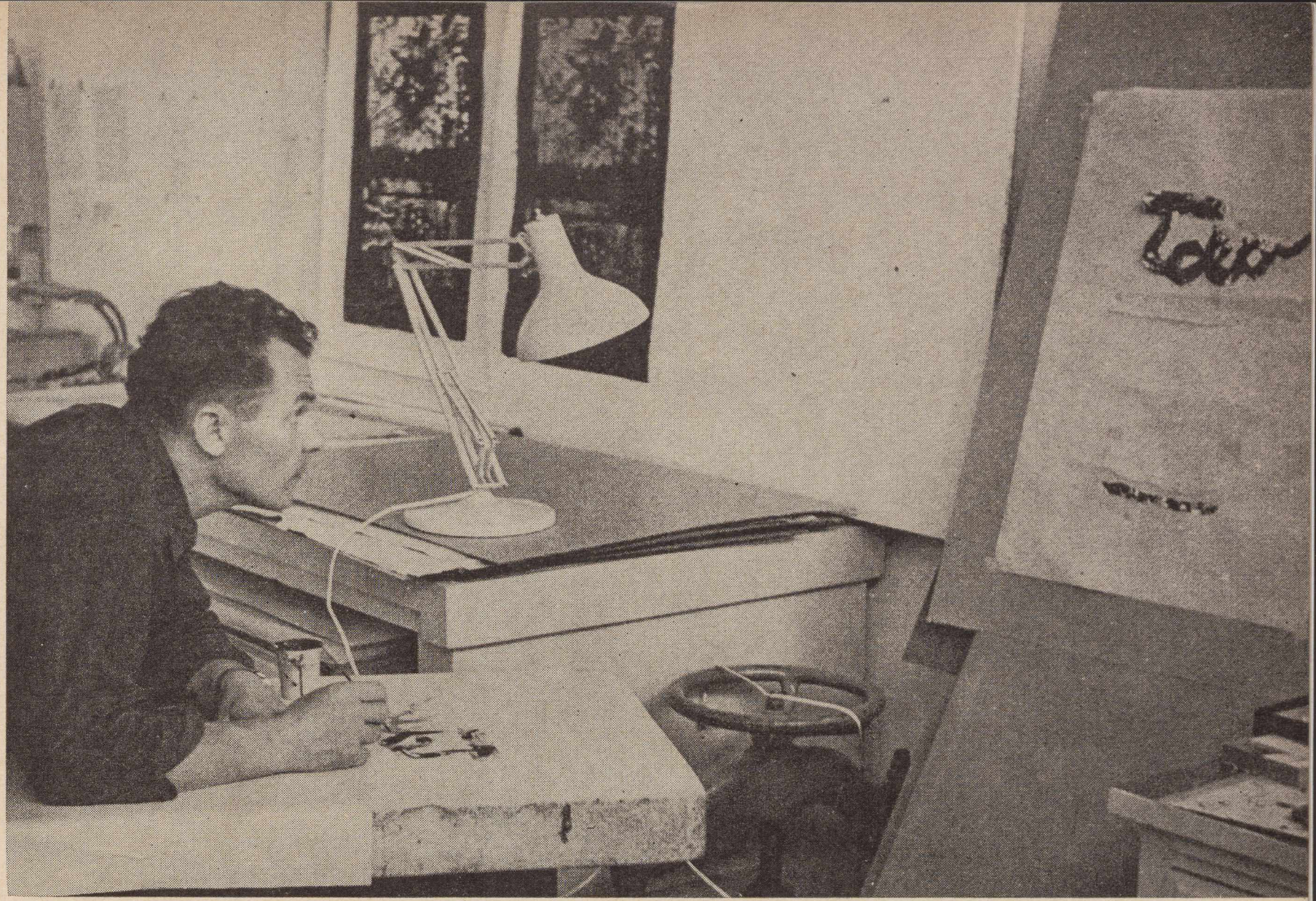

Dailininkas R. Viesulas piešia ant akmens darbų aplanko titulinį lapą.

Views of artist R. Viesulas in Tamarind lithography Workshop, Los Angeles, Calif. R. Viesulas, first Tamarind Lithography Workshop fellowship winner, is working on a series of bullfight scenes named "Toro".

Romas Viesulas

Studija yra numačiusi kiekvienais metais parinktiems JAV-bių brandžiausiems dailininkams skirti mėnesio ar dviejų stipendiją sukurti naujų originalių litografijos darbų, duodant menininkams geriausias darbo sąlygas.

Kandidato darbo stipendijai atrinkimo komisiją sudaro 11 meno žinovų (dailininkų, kritikų, muziejų direktorių, meno redaktorių ir pan.) iš visos Š. Amerikos.

Pirmuoju stipendininku išrinktas lietuvis dailininkas Romas Viesulas, prieš metus laimėjęs Guggenheimo premiją, kuri įgalino jį nuvykti į Europą, aplankyti daugelį kraštų ir muziejų, pastudijuoti geriausius originalus... Toje kelionėje Viesulas sukūrė seriją litografijų, liet. liaudies dainų temomis, visą kūrinių aplanką pavadindamas "Dainos". Aplanką įsigijo keletas JAV muziejų ir paskirų asmenų. Kritika sutiko didžiai girdama.

Naujieji dail. Viesulo darbai turi ryškų jo stilių, tik jam vienam charakteringą detalių įprasminimą ir iškėlimą į temos pirmąjį planą. Iš jo naujųjų darbų į žiūrovą veikia nepaprastai kondensuota nuotaika, kurią išreiškia stipri forma ir lengvas spalvų išdėstymas šiaip jau kartais niūriame juodo dažo piešinyje.

Tamarindo studijoje šią vasarą po beveik dviejų mėnesių intensyvaus darbo R. Viesulas sukūrė naujų spalvotų litografijų seriją, vardu "Toro" (bulių kautynių tematika).

Naujieji darbai, be abejo, bus didelis įnašas į moderniojo JAV meno lobyną. Kartu džiugu pažymėti, kad lietuviškasis talentas pajėgia pirmauti tokioje milžiniškoje meno kūrybos arenoje, kur dalyvių yra tūkstančiai. (j. b.)

Techniškasis darbas nelengvas; dailininkui padeda studijos žmogus.

Atspausti piešiniai rūpestingai patikrinami ir dedami į aplanką, kurį sudarys 10 kūrinių.

Piešinys akmenyje. Nuo akmens padaroma keletas nuotraukų, kurios visos esti autoriaus pasirašytos ir eina kaip originalai. Čia R. Viesulo daromos litografijos yra kelių spalvų.

NIDA ŽIBUTĖ BALSYTĖ pavasarį baigusi Los Angeles State College (B. S.) inžineriją Toliau studijuoti B. išvyko į Chicagą.

N. Ž. B., who last spring received her B. S. in engineering from L. A. State College.

LIETUVIŠKAS GINTARAS PRIE PACIFIKO KRANTŲ

Lietuvaitė Nida Žibutė Balsytė tarp 612 inžinierių, Los Angeles, Calif.

Vienas prieš vieną laikoma teisingiausia rungtis (sakysime, bokse), nors medžiotojai stengiasi užeiti vienas ant dviejų (kad ir kiškių), kartais paskubinus sėdama be keturių (proferanse), geriausia komanda yra penketukas (krepšinyje). Ir taip iki "Jų šimtas, o aš viena", jei prisimename tą muzikinį filmą, kurioje vaidino Deanna Durbin.

Kalifornijoje gyvenimas susuko geresnį "filmą": jų 612, o aš viena. Kas ji?

Tai ne Lietuvoje užaugusi studentė, dabar jau diplomuotas inžinierius.

Pavyzdingų, vertų pasididžiavimo lietuvių studentų ir studenčių gausu įvairiuose JAV-ių universitetuose. Apie juos liet. spauda informuoja savo skaitytojus, kartais trumpiau, kartais plačiau. Taip daro, pastebėjau, ir "Lietuvių Dienų" žurnalas; informacija, matyt, pareina nuo to, kokią medžiagą gauna. Šį retą atvejį tebūna leista man paminėti plačiau — šaunusis mūsų jaunimas vertas visų dėmesio!

Jos pilnas vardas: Nida Žibutė Lilija Liudvika Balsytė. Gimusi 1940 metų balandžio 19 d. Kaune. Tėvai: Julius Balsys ir Adelė Palaikytė Balsienė.

*

Kraštą užplūdus bolševikams, tėvai su 4-rių metų Nida pasitraukė į Vakarus. Gyveno Vokietijoje, anglų zonoje, iš čia 1949 metais atvyko į JAV. Apsistojo East Hampton, Mass., kur duktė lankė gimnaziją (high school). Į Los Angeles miestą Kalifornijoje tėvai su Nida persikėlė 1953 m. Čia Nida baigė Immaculate Heart High school mokyklą ir, teturėdama 15 metų, įstojo į Los Angeles City College. Mokytis ne kalbų, ne vaidybos, bet inžinerijos.

Inžinerijos departamento viršininkas prof. Leslie Cromwell neteko žado, išvydęs tokį inžinerijos mokslų kandidatą (žiūr. Los Angeles Examiner, 1958 vasario 24). Mergaitė neatrodė tinkanti griežtiesiems mokslams — ir per jauna, ir per graži. Gal labiau į teatro, į filmų pasaulį... O ir Hollywoodas čia pat. Bet Nidą Žibutę inžinerija traukusi nuo mažų dienų — ir štai ji — inžinerijos studentė. "Aš maniau, — sako profesorius Cromwell, — kad ji pereis dramon ar panašiai, po pirmojo semestro, ypač po pirmųjų studijų naštos. Bet ji mūsų prašydavo tik vienintelio dalyko: leisti padidinti studijuojamų dalykų skaičių".

N. Ž. Balsytė dažnai vakaruose ar parengimuose būna programos pranešėja.

N. Ž. Balsytė in her Lithuanian native costume as an announcer during a program.

1960 metais ji baigė LACC (Los Angeles State College), įsigydama diplomuoto inžinieriaus (B. S.) laipsnį, pasiekusi išskirtinai aukštą vidurkį: 98!

Nida Žibutė Balsytė yra jauniausa diplomantė (19 metų) ne tik iš visų mergaičių, bet ir iš visų vyrų per visą 11 metų to koledžo istoriją ir pirmoji mergaitė inžinerijos bakalaurė.

Bebaigdama studijas ji jau dirbo Caltech Jet Propulsion Lab., Pasadenoje, Calif. Baigus mokslą tuojau gavo puikų pasiūlymą Pašto tarnyboje, bet šis darbas jai tebuvo mažos atostogos, po kurių ji vėl sėda į mokyklos suolą siekti aukštesnio laipsnio.

*

Į Nidos Žibutės neeilinius gabumus dėmesį atkreipė ne tik amerikiečių spauda, bet asmeniškus pasveikinimo laiškus ji yra gavusi iš Kalifornijos gubernatoriaus Godwin J. Knight 1958 metų kovo ir lapkr. mėnesiais. Pirmame gubernatoriaus laiške užakcentuojamas jos lietuviškumas, jos lietuviška kilmė.

Nida Balsytė lietuviškumą stato

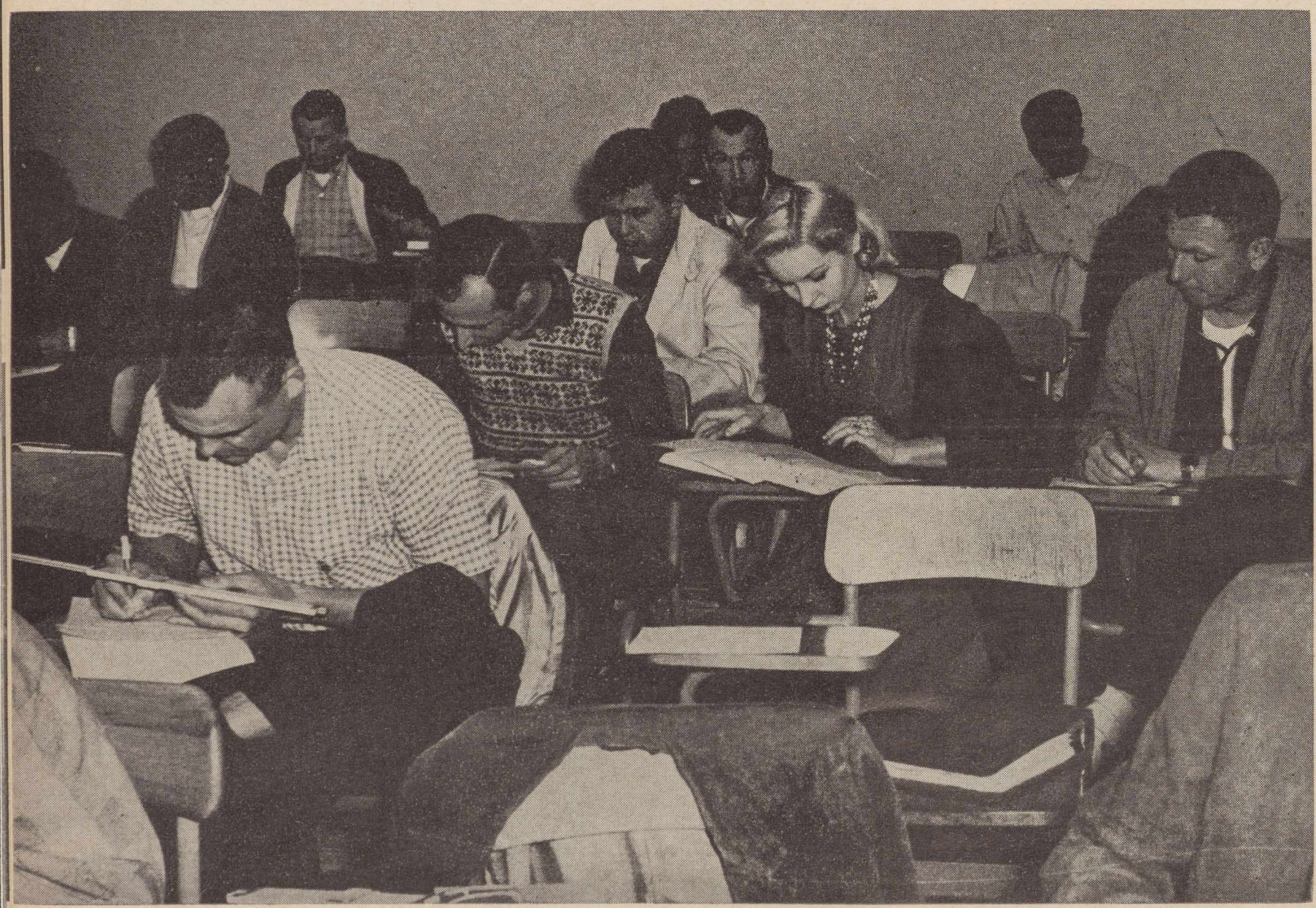

NIDA ŽIBUTĖ BALSYTĖ egzaminų suole viena mergaitė tarp visos klasės vyrų.

N. B. taking examinations. She studied engineering among 612 men.

pirmon vieton, visur, visomis progomis jį iškeldama, pasididžiuodama, nes lietuviškas kraujas ją iškėlė virš amerikiečių studentų.

Apie Balsytę daug rašė amerikiečių laikraščiai, ir visur, jai prašant, pažymėta jos lietuviška kilmė, jos veikla lietuviškose organizacijose. Prie manęs, rašant šiuos žodžius, štai išdėstyta krūvos iškarpų iš Los Angeles Herald Express, Los Angeles Examiner, Los Angeles State College Times, Los Angeles Times, Mirror News ir kt. su rašiniais ir su iliustracijomis apie tą lietuvaitę įvairiausiomis progomis.

Atstovaudama lietuvaitėms, Nida Balsytė jau ne pirmi metai dalyvauja tarptautiniuose garsiuose įv. tautybių mergaičių pasirodymuose, pavz., Tarptautinėje Gėlių Parodoje, kur atstovauta 24 tautoms, tarp jų Lietuvai, tautiniais drabužiais, su gėlių puokšte — mūsų Nida žibutė Balsytė (žiūr. Los Angeles Times, 1956, kovo 8).

Jei sakoma kad amerikietės gražios mergaitės, tai nereikia pamiršti, kad lietuvaitės dar gražesnės. Tatai skaitytojas bus pastebėjęs iš mūsų ir amerikiečių spaudos žinučių apie kolegijų ir kitų atvejų gražuoles. Štai, iš viso didžiulio LACC, kur yra apie 8000 mergaičių studenčių, Homecoming Queen titulu 1959 metais išrinkta Balsytė, gavusi vainiką ir gražuolės apsiaustą... (Taip ji per visą puslapį įdėta Los Angeles State College 1959 metų knygoje).

*

Apie N. Ž. Balsytę buvo rašyta ir lietuviškoje spaudoje. Sakysime, "Naujienų" kultūriniame priede 1959 m. gegužės 9 d., po "Lietuvių Dienų" suruošto literatūros vakaro, kur Nida Balsytė buvo pranešėja, Petras Verbūnas rašo: "Ypatingai gerai pasirodė pranešėja Nida žibutė Balsytė, vietos lietuvių gražuolė, State kolegijos karalaitė. Iki šiol čia pranešėjai tebuvo tiktai programos varginimas. Pranešėjai teskaitė publikai tai, kas buvo programoje, tarytum raštingas beraščiui. Nida žibutė Balsytė ateina scenon su užtikrintos aktorės pasitikėjimu ir programą veda tikra to žodžio prasme. Kartu su jos grožiu Nida žibutė atneša lietuviškai kolonijai savo pasiaukojimą dirbti kolonijai. Ta mergina yra kolonijos pažiba."

1958 metų gruodžio 17 d. "Draugе" J. Viekšnys straipsnį "Grožis ir lietuvybė" užbaigia: "Balsytė jungiasi į vygantų, kamantų, leimonų, barzdukų, dundzilų, sužiedėlių damušių, šoliūnų, šilbajorių ir daugelio kitų jaunosios kartos lietuvių inteligentų eilę ir sąžiningai atlieka šiai kartai skirtas pareigas." ("Lietuvių Dienos" 1958 m. gruodžio nr. įsidėjo dvi jos nuotraukas; keliais atvejais N. Ž. Balsytė įdėta su Los Angeles scenos vaidintojais).

*

Veikėjai staiga neišauga. žibutė pradėjo veiktĭ įstojusi į Lietuvos Skautų Sąjungą eiline skautuke dar Vokietijoje. Netrukus gavo skiltininkės pareigas, vėliau — draugininkė, tuntininkė, o dabar, nuo 1960 m. sausio mėn., Palangos (Kalifornijoje) vietininkijos vietininkė; tai bene aukščiausias šios vietovės skautės titulas. Už nuopelnus lietuviškai skautijai apdovanota dviem liet. skautų medaliais (Pažangumo, Tėvynės Dukros). Jos tunte yra apie 50 mergaičių skaučių. Ji yra ir vytė skautė. Lietuvos Vyčių narė. Vietinio lietuvių par. choro aktyvi dalyvė. Tautinių šokių grupės šokėja. Dalyvauja vietinio teatro grupėje nuo pat atvykimo į Los Angeles ir vaidino pagrindines roles eilėje veikalų, kaip: Tėviškėlė už kalnų, Atžalynas (Binkio) Meilės pinaklis (Gliaudos), Dėdė nuo Pacifiko ir žydintis vasaros vėjas (Veličkos), Naujieji žmonės (Vaičiūno) ir kt.

N. Ž. Balsytė sprendžia formules ir patikrina instrumentus.

N. Ž. Balsytė in the college laboratory.

Apie jos vieną ankstesnių vaidybinį debiutą radau (su nuotrauka) 1952 m. "The Springfield Union" laikraštyje.

Nuo 1959 m. Nida žibutė yra buvusi vietos lietuviškų radijo programų pranešėja, — jos taisyklinga, be angliško akcento lietuviška tarsena ir malonus tembras traukte traukia tokios programos klausyti. Ji, be to, yra modeliavusi Leonetti Agency, gavusi pasiūlymų dirbti filmose.

*

Jeigu į organizacijų susirinkimus galima ateiti, galima ir ne, tai choro repeticijos reikia reguliariai lankyti; tas pat pasakytina ir ape scenos veikalų pastatymų repeticijas. Suskaitykim, kiek visa tai reikalauja laiko, darbo ir nervų. Ir atsiminkime, kad studento pažymio vidurkis 98 neiškrenta iš dangaus! Kai šiuo metu darbas ir pareigos atlikimas amerikinėje jaunuomenėnelabai mėgiami dalykai, apie tokią studentę tenka kalbėti su pasigėrėjimu ir džiaugsmu ir laikyti siektinu lietuviškos veiklos ir mokslo pavyzdžiu.

Jei apie Nidą žibutę rašytų Look bendradarbis savo ar kitame kuriame magazine, gale pridėtų ar ta jaunas inžinierius moka virti, šeimininkauti, kaip puikiai ir kokiuos šokius šoka, kokį batukų nr. dėvi... Kad ji mėgsta lietuviškąjį Baltijos gintarą, turi didelį jo rinkinį, dėvi gintaro karolius, ir aš pridėsiu... Ar aš nesakiau kad ji blondinė? Bet šiais moderniosios chemijos laikais vakar buvusi brunetė šiandieną gali būt žila. Nida žibutė tokia dar nebuvo, nebent pražiltų iš mokslo...

Kur nuves ją mokslo siekimas ir gyvenimas? Pirmieji žingsniai gražūs, prasmingi ir pasigėrėtini. Lietuviškosios bendruomenės akys su dėmesiu seka kiekvieną lietuviško jaunimo žingsnį. Sutinka su rūpesčiu ar džaugsmu, palydi su viltimi. Taip palydime ir žibutę Balsytę.

Pr. Alvitas

PASKUTINĮ KARTĄ prie kolegijos rūmų, — Los Angel es State College.

Nida Žibutė Balsytė has a last look at her College.

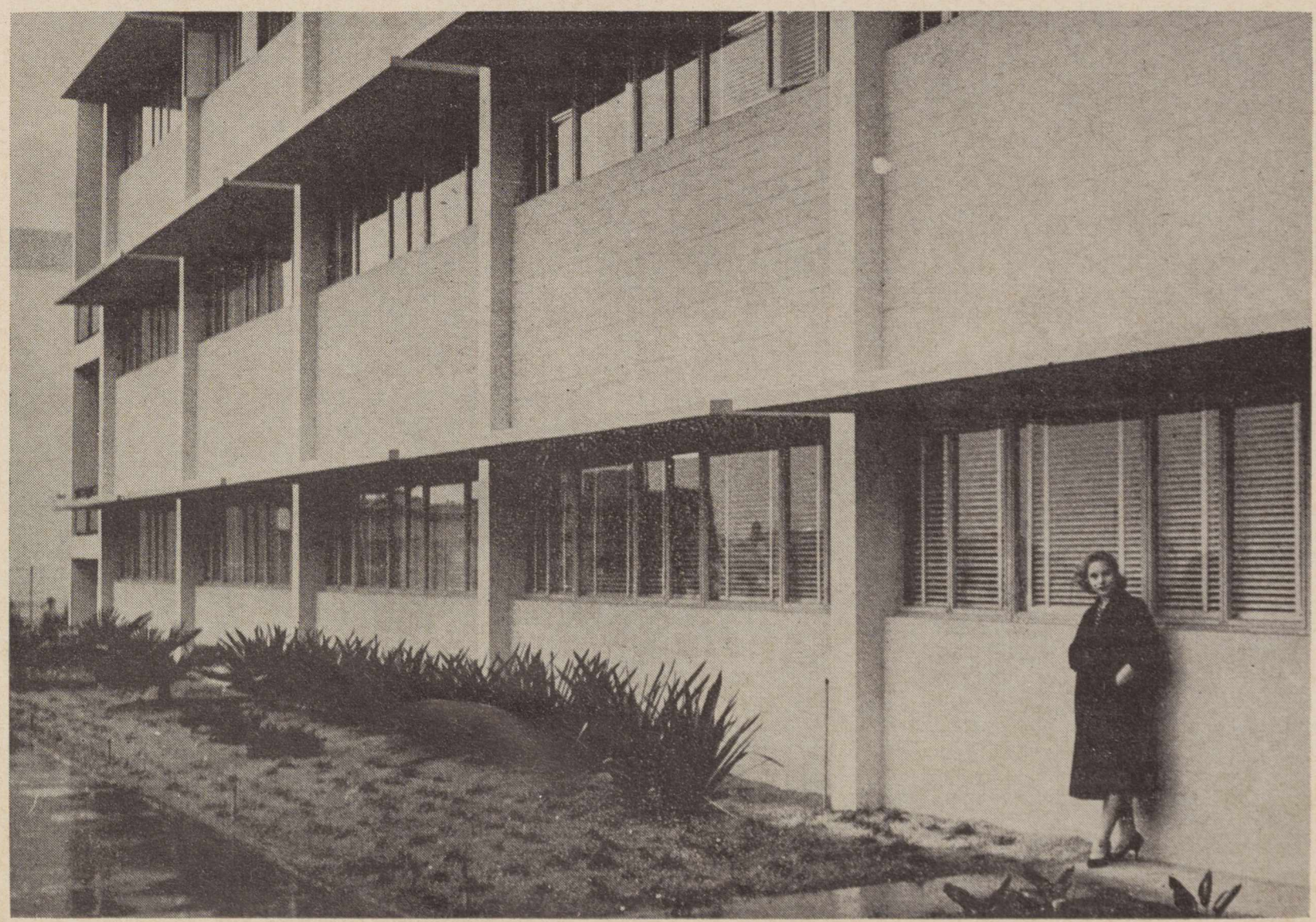

JUOZAS BRAZAITIS kalba apie lietuviškąją kultūrą savo pašauki mais ir laimėjimais. Toliau matyti moderatorius J. Girnius.
J. BRAZAITIS, speaking during the program recollecting Lithuanian culture. Behind, Dr. J. Girnius, moderator for the program.

vos, dr. J. Griniaus, A. Grinienės žodžiai bei sveikinimai. Ilgesnį žodį tarė dr. A. Maceina, kuris, išeidamas iš komunizmo grėsmės, nušvietė aktualiuosius dabarties rūpesčius.

□

Paskaitos vyko jaukioje vienuolyno bibliotekoje prieš pietus. Viso buvo keturios paskaitos: dr. J. Girniaus — Kritiškas žvilgis į amerikiečių tautos dvasią, dr. A. Musteikio referatas Lietuviškosios kultūros susitikimas su amerikiečių kultūra (prelegentui negalėjus atvykti, referatą perskaitė Rūta Žukaitė, gi jį papildė A. Landsbergis); prof. J. Brazaičio — Lietuviškoji kultūra savo pašaukimu ir laimėjimais, dr. J. Girniaus — Tauta ir kultūra (tautos samprata).

Visom diskusijom vadovavo dr. J. Girnius. Vakare vyko pramogos.

□

Trečiadienio vakare surengtas bendras laužas. Prie laužo buvo dainų, dr. K. Ambrozaitis parodė du filmus, — vieną vaikams, kitą iš pirmosios bičiulių stovyklos, kuri buvo taip pat Kennebunkporte. Prie laužo paskaitytas humoristinis laikraštis "Kennebunko uodas", palietęs stovyklautojų dienos aktualijas iš komiškosios pusės.

Literatūrai ir muzikai skirtas ketvirtadienio vakaras. Bibliotekos salėje savo kūrybos skaitė T. Leonardas Andriekus (iš spausdinamo eil. rinkinio "Saulė kryžiuose"), A. Landsbergis (iš spausdinto romano "Kelionė"), Paulius Jurkus — eiliuotą pasaką. E. Blandytė padeklamavo V. Mačernio poezijos, solo ir duetą pdainavo seserys Ona ir Elena Blandytės, ir kun. K. Balčys, kuris taip pat akomponavo muzikinei daliai.

Tėvynės kovotojai prisiminti penktadienį. Rytą muvo mišios, kurias aukojo kun. K. Balčys. Jis pasakė ir pritaikytą pamokslą. Vakare vėl bibliotekoje apie partizanų reikšmę kalbėjo J. Brazaitis ir dr. V. Majauskas, patriotinės poezijos paskaitė E. Blandytė. Iš bibliotekos su uždegtom žvakutėm ir giesmėm buvo eisena į Liurdo grotą, kur kun. Balčys sukalbėjo maldą už tėvynę.

POILSIS, STUDIJOS IR MENAS LFB SAVAITĖJE

Gražiame Kennebunkporte, Me., pas svetinguosius Tėvus pranciškonus, šiemet liepos 31 ir rugp. 7 dienomis įvyko IV-ji Lietuvių Fronto Bičiulių stovykla. Bičiuliai suvažiavo iš Chicagos, Detroito, Clevelando, New Yorko, Waterburio, Worcesterio, Bostono ir kt. vietų, viso 88. Be to, prie programos jungėsi ir ten vasaroję lietuviai, — tai paskaitose ir vakarinėse programose kartais dalyvavo iki 150 – 200 asmenų.

Savaitė buvo skirta poilsiui ir studijoms. Pirmosiom dienom po ilgesnių kelionių daugiau ilsėtasi. Pačios studijos prasidėjo rugp. 2, antradienį, išklausant magnetofoninės juostelės, kurią parengė Vokietijos bičiuliai. Juostelės techniškus įrekordavimo darbus atliko dr. V. Dambrava. Juostoje buvo įpinta muzikos, Vasario 16 gimn. choras, kun. dr. J. Avižos, dr. V. Dambra-

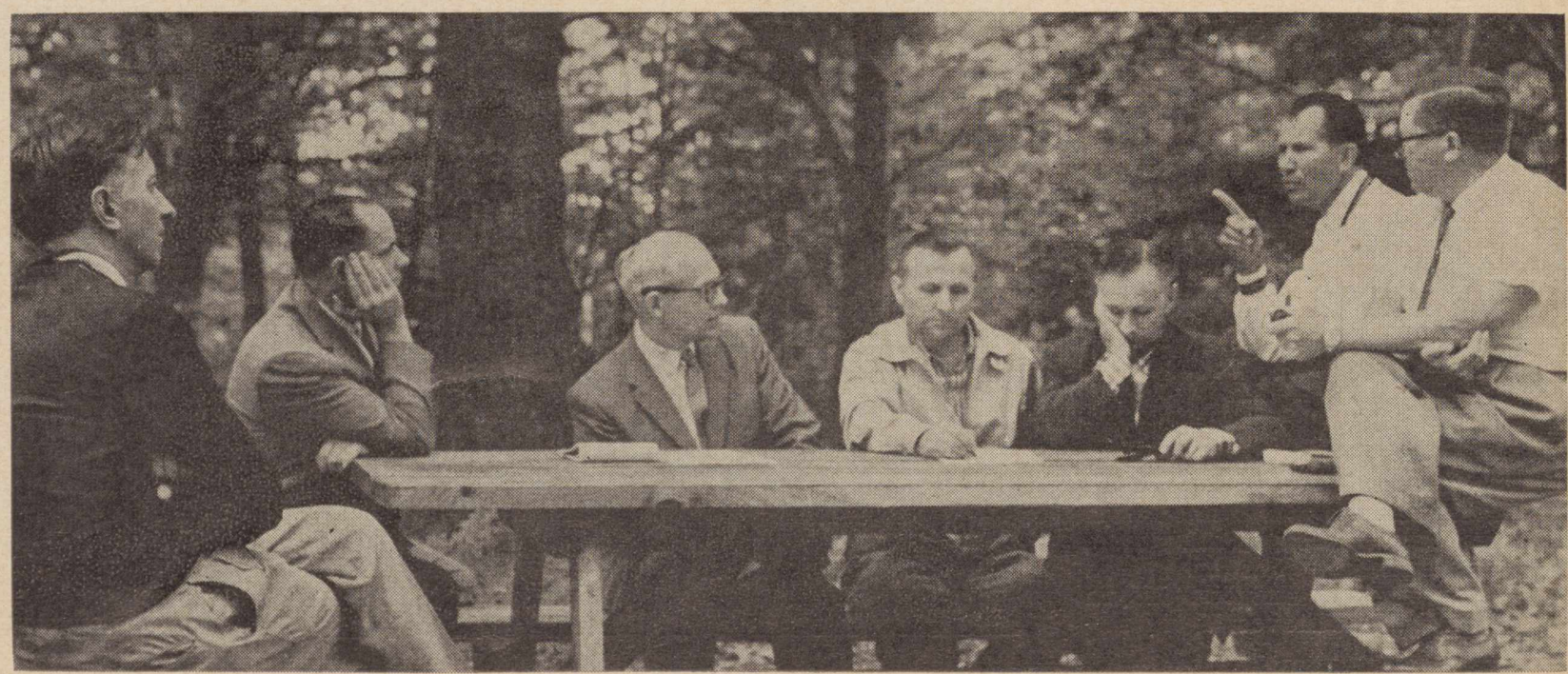

LFB Centro Valdybos ir Tarybos nariai posėdžiauja: iš kairės — kun. K. Balčys, dr. P. Kisielius, prof. J. Brazaitis, dr. K. Ambrozaitis, inž V. Naudžius, dr. V. Majauskas, dr. J. Girnius.

Tarp kitko nutarė kitą studijų savaitę rengti Kanadoje. Studijų fondas numatė išleisti pirmiausia dr. J. Girniaus studiją.

Meeting of the LFB (Friends of the Lithanian Resistance Front) Central Committee and Council.

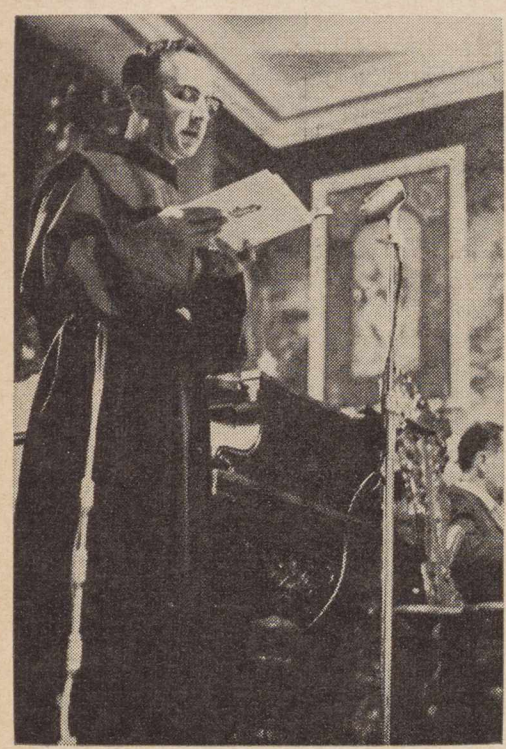

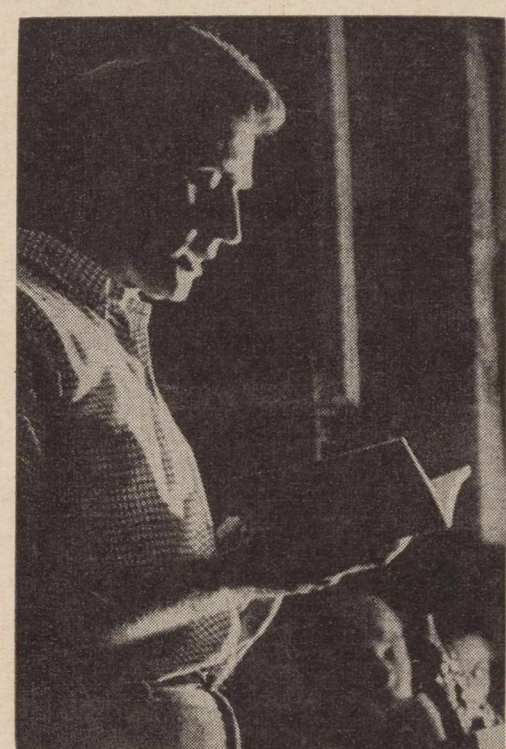

TĖVYNĖS PRISIMINIMO VALANDA prie Liurdo Grotos Kennebunkporte, Maine. Dalyvių eisena su žvakėmis, poezija, maldos, giesmės.
AN HOUR to remember Lithuania; by the Grotto of Lourdes at Ken nebunkport, Me.

□

Šeštadienį — iškilminga pabaigtuvių vakarienė, kurioje dalyvavo nemažai svečių; žodį pasakė T. J. Gailiušis, pranciškonų provinciolas, ir Jurgis Gimbutas, specialiai atvykęs iš Bostono. Paskaitytas "Kennebunko uodas" (kurį tvarkė dr. K. Ambrozaitis, P. Jurkus ir J. Baužys) .

Stovyklą rengė LFB centro valdyba; seniūnas — V. Maželis; programos organizatorius— dr. V. Majauskas, stovyklos gydytojas — dr. P. žemaitis.

Stovykos metu T. J. Gailiušis buvo surengęs meno parodą (iš Galdiko, Kašubienės, Paukštienės, Kasiulio, Vizgirdos kūrinių). l.r.

Paulius Jurkus, literatūros laureatas, baigtuvėse skaito humoro laikraštį "Kennebunko uodas". (Šalia matyti J. Baužys ir dr. K. Ambrozaitis).

P. Jurkus, reading a humor "newspaper" to the guests at the final evening program, Kennebunkport, Me.

Leonardas Andriekus literatūros-muzikos pynėj skaito savo poezijos iš spaudai paruošto rinkinio "Saulė kryžiuose".

L. Andriekus, reading his poetry.

O. Blandytė deklamuoja Tėvynės prisiminimų valandoje.

O. Blandytė, reciting poetry.

Algirdas Landsbergis literatūros-muzikos pynėj skaito iš savo kūrybos.

A. Landsbergis, reading his prose.

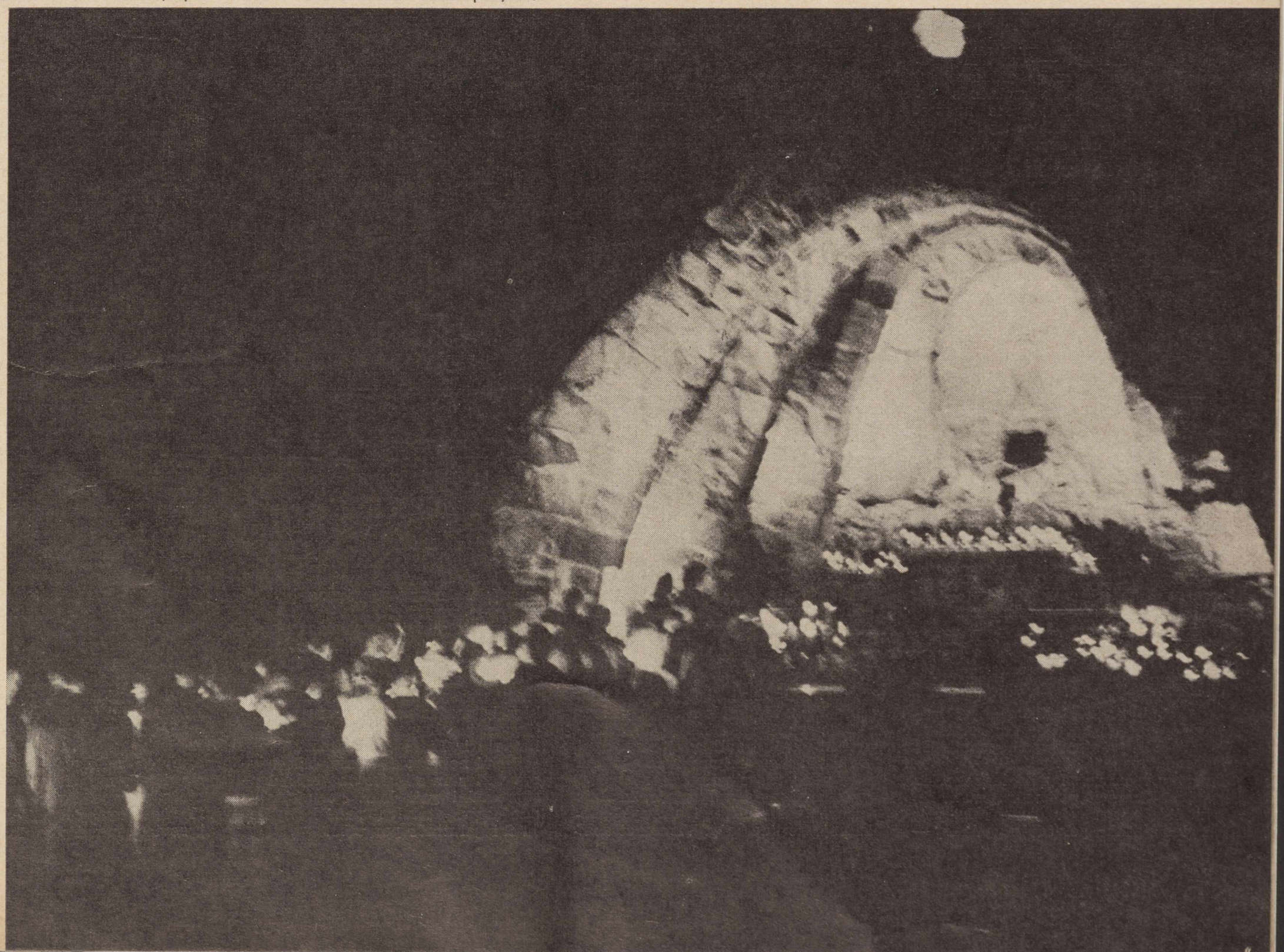

MYKOLAS VAITKUS

DIDYSIS TYLUSIS

Pabaiga iš praėjusio nr.

Visą uždavinio sunkumą Skvireckas gerai suprato. Dėl ko mūsų katalikai pirmtakai nepasistengė išsiversdinti visą Šv. Raštą lietuviškai ir jį išleisti? Ar jie buvo tokie jau apsileidėliai ar nesupratėliai ar ką? Kodėl protestantai tuoj atliko tą darbą?

Skvireckas gerai suprato finansinį reikalo klausimą. Iš kur gaut pinigų? Problemą jis išsprendė labai praktiškai: reikia leisti Šv. R. nedideliais sąsiuviniais prenumeratos keliu. Čia jam kaip tik teko laimė: tuo metu buvo jau įsikūrusi Šv. Kazimiero Draugija geroms knygoms bei laikraščiams leisti. Ji turėjo didelį pasisekimą ištroškusioj knygų tautoj. Per kelerius metus (1911-1915) buvo išleista keliolika Š. Rašto sąsiuvinių ir išdalinta keliolikai tūkstančių Šv. Kaz. draugijos narių. Po I pas. karo ta pati draugija leido Š. Raštą toliau, tik dabar jau tomais. Trumpam laikui vertėjas buvo paėmęs leidimą į savo rankas, bet ir vėl draugija pasiėmė dirbti tą darbą. Po II pas. karo arkivyskupas vėl gavo pats rūpintis savo vertimo likimu. O ir po jo mirties darbas nesustojo, remiant kat. visuomenei ir pinigais palaikant dosniems mecenatams.

Skvireckas vyskupas

Nemaža džiaugėmės visi J. Skvirecko mokiniai bei šiaipjau jį pažinusieji, kai 1919 metų kovo 10 dieną šv. tėvas Benediktas XV jį paskyrė vyskupu bei Žemaičių ganytojo Prano Karevičiaus pagelbininku. Džiugi buvo iškilmė Kauno katedroj tų pačių metų liepos 13 d.: didinga šventykla pilna šviesiai nusiteikusių žmonių — dvasiškių, pasauliečių, valstybinės diduomenės, politinių veikėjų, visuomenės atstovų, kultūrininkų; prie nuostabiojo didžiojo altoriaus trys didieji mūsų vyskupai: senelis palinkusia į šalį galva Antanas Karosas, iš abiejų jo pusių du kiti neužmirštini ganytojai: šventadvasis Vilniaus arkivyskupas Jurgis Matulevičius ir tautos mylimasis Žemaičių vyskupas Pranciškus Karevičius, o prie vysk. Karoso kelių klūpo prekanonizuotasis vyskupas Juozapas Skvireckas, kurį nūn konsekruoja vyskupu tas senelis konsekratorius Seinų vyskupas Karosas.

Ir prasidėjo naujajam vyskupui naujas, atsakingas, sunkus darbas: kaip gneralvikaras gavo pasiimt ant savo pečių žymią didžiulės Žemaičių vyskupijos valdymo dalį, o kaip vyskupas padėjėjas —pavaduoti savo senąjį ordinarą Karevičių lankant parapijas, teikiant sutvirtinimo sakramentą vaikučiams, skelbiant Dievo žodį, o grįžus namo vėl imtis plunksnos Š. Raštui versti arba vertimui tobulinti, o ir po mokslo knygas raustis, kadangi juk buvo Š. Rašto profesorium kunigų seminarijoj, o kiek vėliau — teologijos filosofijos fakultete.

Profesorium jis išbuvo 35 metus. Savo mokslo darbą dirbo irgi labai sąžiningai: kruopščiai, uoliai. Iškalbingas nebuvo. Bespalviu balsu, vienodai, kiek užsikirsdamas, kartais sunkokai surasdamas reikiamą žodį bei jį nervingai spauste išspausdamas, jis teikė klausytojams rimtos, patikimos medžiagos pilną saiką. Lengvai galima suprasti, kokį didelį darbą ir čia tas Didysis Tylusis atliko per tokį ilgą laiką — kiek kunigų, kiek profesorių bei šiaipjau plunksnos bei mokslo darbininkų iš jo mokyklos išėjo! Ne daugeliui profesorių toks brangus likimas tenka.

Vyskupu padėjėju Skvireckas išbuvo lig 1926 metų, kada, vieton pasitraukusio arkiv. Karevičiaus, jis buvo popiežiaus paskirtas Kauno metropolinės arkivyskupijos pirmuoju arkivyskupu metropolitu naujai įkurtojoj Lietuvos bažnytinėj provincijoj. Dabar irgi, lyg siela kūne, tyliai, tąsiai, atsargiai, tvirtai valdė jis svarbiąją diaceziją iš anų senųjų Valančinių mūrų, o paskui iš savo pastatytųjų grakščių talpių rūmų, be didelių mostų, be garsių žodžių, bet saikingai, efektyviai, neišsišokdamas kur nereikiant, neperdėdamas nieko, kantriai išklausydamas atėjusius su reikalais, išmintingai patardamas, bet vengdamas nereikalingų lankytojų bei tokių pat kalbų, vis mėgdamas savo vienatvę bei tylą — tikras Didysis Tylusis. Šiuo atžvilgiu aš jį statyčiau į vieną eilę su vyskupu Cirtautu, ypač Karosu, o ne su Paliulioniu, Baranausku, Karevičium, Staugaičiu ar Paltaroku.

Čia noriu iškelti dar vieną Skvirecko, kaip administratoriaus, ypatybę: jis nesistengė intensyviai reiškti savo iniciatyvos, kelti naujų, nepaprastų sumanymų, užsimoti didingiems darbams; bet jis simpatizavo kitų iniciatyvai, remdamas patarimais bei realia pagalba jų užsimojimus, nekišinėjo baslių į žmoniškai veikiančius ratus. Ir jo vadovaujama svarbi Kauno arkivyskupija plėtojo intensyvią veiklą, darė didžią pažangą. Reikia tik prisiminti Kauną, katalikiškąją Lietuvos širdį: kaip ji stipriai bei reguliariai pulsavo Nepriklausomos Lietuvos laikais! kiek ten buvo kat. organizacijų centrų! kiek kat. laikraščių bei knygų iš ten skleidės! kiek iš jo mokyklų kilo katalikų inteligentų bei kat. vadų!

Arkivyskupas tremtyje

Bet tą normalų bei stiprų kat. gyvenimą sutrukdė antrasis karas bei dvi okupacijos. Ir štai, trečiajai okupantų bangai gresiant Tėvynę užplūsti, arkivyskupas skaudama širdim gavo savo sostinę palikti ir išvykti į tremtį. Pirma jis sustojo Vienoje, kur jį aplankiau 1944 m. vėlų rudenį. Begyvenąs pas vienuoles, visai vienišas. Labai dėmesingai klausės apie tremtinių bėgimą bei vargus, bet pats buvo tylus. Bolševikams artinantis prie Vienos, mūsų didysis tremtinys turėjo vykti toliau į Vakarus, į Tiroliaus kalnus. Ten, viename gražiame užkampėly, Zamse palei Lanwecką, rado prieglaudą vėl pas vienuoles ir visiškam nuošaly, tyliai uoliai darbavos lig savo mirties, iš naujo ruošdamas spaudai ir spausdindamas savo mylimąjį Šv. R. vertimą. Ten jis buvo tikrai lyg trapistų vienuolijoj, turėdamas šalia vienų vieną artimą asmenį mons. Klemensą Razminą, reto kieno telankomas ir pats labai retai kur į šalį pavažiuodamas, kaip štai 1950 šventaisiais metais į Š. Mergelės dangun paėmimo dogmos paskelbimą. Ten, Lietuvių kolegijoj sutikau jį paskutinį kartą savo gyvenime: keletą dienų pabuvome tuose pačiuose rūmuose, susieidami prie valgomojo, kartais vakare pasisėdėdami drauge šnekamajame kambary. Visuomet arkivyskupas būdavo nešnekus, susirūpinęs, net rūstus. Kažkas įžymesnis iš aplinkos prašė mane pabandyti išjudinti brangųjį hierarchą, išmasinti į kokį žygį po miestą ar ką. Pabandžiau, pasitikėdamas senomis pažiniomis, bet nepasisekė: priėmė sausai, išklausė tylomis, nesidavė prašnekinamas, atsisveikino neatlyžęs. Į žygį išėjome irgi beveik tylomis. O žygis tebuvo trumputis.

Kas buvo Didžiajam Tyliajam? Gal širdį skaudėjo, kad teko palikti mylimąją Tėvynę? Gal griaužė rūpestis dėl diacezijos padėties Lietuvoje? Gal krašto ilgesys slėgte slėgė sielą?

Kai jis vyko savo Tirolin iš Romos, palydėjome jį visi. Atsisveikino su mumis santūriai, bet regimai maloningai, gal truputį ir susijaudinęs.. Trūktelėjo traukinys. Pamojavome rankomis tolstančiam. Ir daugiau gyvenime neteko man jo regėti.

Mirė jis 1959 metų gruodžio 3 d. toks pat tylus ir vienišas, kaip kad visą gyvenimą buvęs. Garbė ir dėkingumas monsijorui Razminui, kad jo neapleido lig gyvos galvos.

PLIUSAI IR MINUSAI

Pabaiga iš 7 psl.

bės, nuo bendro lietuviško darbo ir bendrosios kovos Lietuvai laisvinti. Tokie svyruojantys jaunuoliai turėtų būti visų įtaigojami, kad tėvai, giminės ar draugai jiems padėjo išsimokslinti ne jų asmeniniam patogumui, bet kad jie bent dalimi savo žinias bei įtaką panaudotų savai visuomenei, Lietuvos laisvei ir garbei.

Baigiant pastabas apie mūsų tremties negeroves bendrai, reikia pripažinti, kad esama jau ir labai rimtų mūsų moralės nuosmūkio reiškinių. O tokiais nuosmūkio reiškinių puoselėtojais laikytini tie naujieji ateiviai, kurie raudonųjų pakalikų spaudos puslapiuose rašo pataikaujančius straipsnius. Tautinį nuosmūkį puoselėja ir tokie, a la A. Šalčius, kuris daug kam patarnavo savo proraudonais "apmąstymais", tik jau ne lietuviškam reikalui. Vis pasirodą tautinio nuosmūkio "apaštalai" savo vapaliojimais tik nuodija bendrą lietuvišką orą, tuo pačiu neigiamai veikdami ir mūsų jaunimą.

* * *

Taip atrodo mano žvilgsniu apmestas pirmasis tremtinių dešimtmetis po Šiaurės Amerikos dangumi. Mėginau vertinti teigiamu ir neigiamu požiūriais. Visa tai suvedus į viena, savaime suprantama, teigiami reiškiniai dominuoja. O tai mus džiugina ir palaiko nuotaikas viltis ir tikėti, kad tautinė dvasia Gedimino, Kęstučio, Vytauto ainiuose dar tebėra gyva. Toji kilni dvasia padės lietuviui atsilaikyti prieš visas šių laikų negeroves ir nuosmūkius, išsaugos lietuvį dvasiškai sveiką. Neigiami reiškiniai tegu būna mums įspėjimas budėti, kovoti ir nepalūžti.

Naujieji ateiviai, pradėdami antrą dešimtmetį šiame krašte ,siekdami naujų galimybių, turėtų surasti ir naujas savo darbo bei tautinių siekių gaires, kilnesnius šūkius ir naujus vadus, kurių patriotizmas, idealizmas ir pasiaukojimas lietuvių ir Lietuvių Tautos kilniam reikalui nekeltų abejonių. Tik tvirtos valios ir stiprios tautinės dvasios vadai gali mus, senuosius ir naujuosius ateivius, vesti kovų keliu iki galutinės pergalės!

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Ar girdimas Lietuvoje ROMOS RADIJAS

Romos Radijas lietuviškas transliacijas pradėjo 1952 m. gegužės 4 d. Tai buvo didelis lietuvių laimėjimas, nes nuo tos dienos iš Romos amžinojo miesto, greta kitų daugiau kaip 30 kalbų, pradėjo eterio bangomis sklisti ir lietuviškas tiesos žodis. Neabejotinai šito laimėjimo pats svarbiausias bruožas — tai naujo kontakto užmezgimas su pavergtąja mūsų Tėvyne. Su Romos Radijo lietuviškąja valandėle buvo padarytas kitas plyšys geležinėje uždangoje, kuria sovietinis okupantas stengiasi laikyti aklinai uždarytą Lietuvą. Šios naujos priemonės dėka buvo ne tik suteikta galimybė mūsų tautiečiams pavergtam krašte išgirsti blaivų ir nuosaikų žodį, bet buvo taip pat bent dalinai atremiamas tas melagysčių ir šmeižtų srautas, kuriuo be atvangos sovietinis okupantas stengiasi apgaudinėti ir apkvaišinti mūsų žmones, kėsindamasis iš jų širdžių išrauti visas laisvo ir nepriklausomo rytojaus viltis.

Be minėtojo, pagrindinio šio mūsų laimėjimo bruožo, dar tenka atžymėti ir eilę kitų, taipogi vertų dėmesio. Jų tarpe pats ryškiausias — tai mūsų prestižo bruožas. Iš Baltijos tautų tik mes, lietuviai, turime transliacijas per Romos Radiją. Latvių, o ypač baltarusių, jau nuo seno dedamos pastangos išgauti savo valandėles dar vis lieka nesėkmingos. Prasidėjus lietuviškoms transliacijoms, be to, Romos Radijo Vadovybės buvo įsakyta telkti žinias ir apie Lietuvą ir jas perduoti ir kitomis kalbomis. Tokiu būdu svarbesnės žinios, liečiančios Lietuvą ir lietuvius, yra perduodamos į visą pasaulį 33 kalbomis. Nemažiau reikšmingas yra ir tas faktas, kad R. Radijo vadovybės rekomendacijų dėka kiekvienais metais Vasario 16 proga galiu išrūpinti specialią transliaciją apie Lietuvą per italų Valstybinio Radijo nacionalinį tinklą, kurio klausosi daugelis milijonų žmonių.

Ar girdimas Romos Radijas Lietuvoje? Taip, girdimas. Dar paskutiniuoju laiku, be kita ko, dėl Romos Radijo girdėjimo buvo atsiklausta keletos asmenų, gyvenančių Švedijoje, Suomijoje ir Lenkijoje. Iš jų visų buvo gautas teigiamas atsakymas. Be to, būtų galima pateikti eilę iš pačios Lietuvos atėjusių laiškų ištraukų, kuriose užuominomis gana aiškiai duodama suprasti, kad Romos Radijas yra girdimas ir klausomas. Šiaip kiekvienas mūsų tautietis tiek pavergtame krašte, tiek kaip turistas atvykęs į užsienį, dėl savaime suprantamų saugumo motyvų, nenori ir vengia atvirai pasisakyti užsienio radijo klausimu.

Tiktai J. Bulota 1956 m. vasarą lankydamasis Romoje užsipuolė ant manęs dėl tariamo per Romos Radiją vedamo tarybinės Lietuvos šmeižimo ir puolimo. Tačiau pats svarbiausias ir nenuginčijamas įrodymas, kad Romos Radijo lietuviškos laidos yra girdimos Lietuvoje ir kad jos yra labai nemalonios sovietiniam okupantui — tai įkyrūs ir pikti trukdymai, kuriais jas stengiamasi užgniaužti. Yra žinoma, kad prieš jas nukreiptos ne tik Sovietų Rusijoje, bet ir Lietuvoje įrengtos trukdymo stotys, dėl kurių išlaikymo išmetamos didžiulės pinigų sumos. Tenka pažymėti, kad iš visų Romos Radijo transliacijų į sovietų pavergtus kraštus lietu-

viškosios yra labiausiai trukdomos. Jų trukdymas, be to, dar daugiau padidėjo po "Amerikos Balso" tono sušvelninimo.

Romos Radijo lietuviškos transliacijos, kurios yra duodamos kasdien nuo 22 val. 50 min. iki 23 val. 10 min. Lietuvos laiku 41, 15 ir 50, 34 m. bangomis, sėkmingai įžengė į devintuosius metus. Be abejo, šis atsakingas ir sunkus darbas būtų buvęs beveik neįmanomas per visus šiuos metus be laisvojo pasaulio žymesnių mūsų atstovų bei organizacijų bendradarbiavimo ir paramos. Čia pirmoje vietoje jaučiu pareigą nuoširdžiai padėkoti mūsų diplomatiniams atstovams, o ypač LDŠ min. St Lozoraičiui, kuris ne tik kiekvienos mums svarbesnės šventės proga visuomet maloniai sutiko tarti per Romos Radiją savo žodį, bet taip pat paskyrė nemaža valandų pats asmeniškai padėdamas, man suredaguoti pirmąsias radijo valandas.

Dar didesnė padėka eina VLIKui, o kartu ir visiems tiems, kurie savo darbu ir auka įgalino šią organizaciją ateiti į pagalbą Romos Radijui. Tenka pažymėti, kad VLIKo per visus šiuos metus teikiama parama lemiamai prisidėjo prie šių transliacijų išlaikymo. Be to, šio mūsų svarbaus Komiteto garbei turiu pasakyti, kad nė viename iš jo gautų rašinių nebuvo keliamos jokios partinės intrigos nei buvo nepalankiai atsiliepiama apie Nepriklausomos Lietuvos gyvenimą.

Ir galop keletas žodžių apie tariamą kritiką, pastebėtą viename Amerikos lietuvių laikraštyje. Vartojų žodį "tariamą", ne norėdamas ką nors įžeisti, o nežinodamas, ar minėtame laikraštyje pasirodžiusiems straipsniams galima priskirti kritikos pobūdį, ir išvis ko jais siekiama. Nepakanka tik retais protarpiais pasakyti, kad "lietuviškas žodis į anapus geležinės uždangos svarbus" ir kad "juo reikia rimtai ir rūpintis". Jau kelinti metai, kai pastebimi panašūs tvirtinimai, bet konkretesnių rezultatų vis dar nematyti. Romos Radijas yra atviras visų bendradarbiavimui. Čia tikrai niekas nežiūri į asmenų ar organizacijų politines pažiūras. Visas dėmesys yra kreipiamas tik į tai, kad gaunamoji medžiaga būtų gerai parašyta ir kad joje nebūtų prieštaraujama lietuvių tautos laisvės ir nepriklausomybės siekimams. Tačiau per visus šiuos metus nebuvo susilaukta nei jokio skripto, nei kokios kitos paramos. Pagaliau jei Romos Radijas ne prie širdies, tai niekas gi nedraudžia išsirūpinti lietuviškas transliacijas per "Free Europe", per "BBC", per Paryžių. Aš pirmasis, o su manim tikriausiai ir visi lietuviai džiaugtųsi tokiu laimėjimu. Tačiau kol nieko neveikiama ir išvis neturima beveik jokio supratimo apie konkrečius radijo transliacijų išgavimo ir darbo sunkumus, tai patartina susilaikyti nuo svaidymosi gal ir skambiais, bet netikroviškais žodžiais. Jei sulkmeniški partiniai užsikirtimai privedė jau prie to, kad nebegalime prieiti prie visųvieningo ir nuoširdaus bendradarbiavimo, tai bent nepuldinėkime vienas kito iš pasalų. Tuo labiau, kad tie puldinėjimai ypač radijo srityje, kuri tiesiai liečia valstybes draugiškai nusiteikusias mūsų atžvilgiu, ilgainiui gali rimtai pakenkti Lietuvos interesams.

Dr. Juozas Gailius,
Romos Radijo Liet. Transliacijų vedėjas

LAISVAS BALSAS GIRDIMAS ..

Atkelta iš 5 puslapio

Vlikas nėra nusiteikęs prieš pozityvias reformas, bet jam ne tiek jų reikia, kiek sustiprintos visuomenės paramos ir jos pasišventimo laisvinimo darbą dirbti ir jį finansuoti.

— Kaip veikia Vliko Vykdomoji Taryba, kokie Vliko santykiai su diplomatais, ALTu ir PET?

— Vliko Vykd. Taryba tebėra sudaryta iš Vokietijoje žinomų veikėjų: J. Glemžos — pirmininko, dr. P. Karvelio — užsienio reikalams valdytojo ir J. Kairio — nario bendriesiems reikalams. Nuolat Taryboje dirba jos pirmininkas, kuris daugiausia ir pasišvenčia jos darbui. Kiti du nariai atlieka paskirus uždavinius ir dalyvauja Tarybos posėdžiuose.

Vliko santykiai su Lietuvos diplomatais, ALT, LLK ir Lietuvos delegacija PET-se yra pagrįsti vieningu vedamosios kovos už Lietuvos laisvę reikalingumo supratimu ir bendradarbiavimo dvasia. Jokių nesusipratimų nėra.

— Kokia Jūsų nuomonė apie kai kieno siūlomą vieną centrą, kuris telktų lėšas ir jas skirstytų? Gal tuo būdu būtų sutelkta daugiau lėšų?

— Nemanau, kad vienas bendras lėšų telkimo visiems reikalams centras daugiau jų sukeltų. Ne visiems mūsų aukotojams tolygiai rūpi visi veiklos reikalai. Daugis jų pageidauja savo aukas skirstyti patys savo nuožiūra, o ne patikėti tai kam kitam. Tai savo rūšies individualizmas ir asmeniška ambicija. Neturime galios, kuri priverstų juos (aukotojus) duoti nustatytą aukos dydį. Tenka nuolat ir įvairiausiais būdais, iškeliant naujus darbo uždavinius ir tikslus, tautiečius veikti, kad jie daugiau skirtų lėšų. Tuo sumetimu aukos bažnyčiose renkamos kelis kartus per pamaldas vis kitokiem reikalam, nors galutinai jas skirsto klebonas. Vienas centras, be to, galėtų būti pakaltintas šališkumu, kas atgrasintų aukotojus. Mūsų sąlygose centralizuotas aukų rinkimo būdas be skirtumo visiems reikalams baigtųsi liūdnai ir daug kas nukentėtų.

—Kokios kitos aktualijos, kokie šio meto rūpesčiai ir darbai?

— Gyvename ypatingos diplomatinės įtampos metą. Nuolat tenka stebėti tarptautinių įvykių raidą ir įsiterpti su savo lietuviškąja laisvės byla tai Jungtinėse Tautose, tai tarptautinėse konferencijose. Šia prasme laikas dirba mūsų naudai. Turime puikių progų Lietuvos bylai kelti ir jos vardui garsinti.

Besikeičiančios tarptautinės politikos sąlygos yra paskatinusios ne tiktai politinius žygius, bet ir radijo programų bei Eltos biuletenių sustiprinimą ir padažninimą. Šiuo požiūriu esame pasistūmėję pirmyn. Dar reiktų biuletenio ispanų ar portugalų kalba Pietų Amerikos kraštams. Tai vienas artimųjų uždavinių. Šiaip, tenka pasidžiaugti, Eltos biuleteniai yra sulaukę gražaus įvertinimo ir vis daugiau užsienio spaudos, ypatingai italų, vokiečių ir anglų Eltos informacijas daugiau biuletenių, tačiau ne visus daugiau biuleenių, tačiau ne visus pageidavimus įveikiame patenkinti.

Šia pat proga norėčiau sveikinti "Lietuvių Denų" redakciją už parodytą iniciatyvą laisvinimo problemas diskutuoti ir jas kelti. Tikiuos, tai pajudins visuomenę daugiau jomis domėtis ir Vliko vedamąjį Lietuvos laisvinimo darbą renmti.

KNYGOS IR AUTORIAI

Atsiųsta paminėti

Vytautas Tamulaitis, **Svirplio muzikanto kelionės.** I knyga. Išleido "Eglutė" dešimtmečio proga. Putnam, Conn. 1960 m. 85 psl., didelio formato, Kaina $2.50 (ir $2 "Eglutės" skaitytojams). Iliustravo Aldona Simutytė.

Autorius, vienas geriausių mūsų vaikų literatūros kūrėjų, įsigilinęs į vabzdžių pasaulį, atkuria tiek žmogiško gyvenimo ir nuotykių, kad pasakojimas skaitomas su dideliu įdomu ir teikia malonumo jaunam ir senam.

Šie nuotykiai pradėti spausdinti vaikų laikrašty "Eglutėj"; ji dabar apysaką išleido savo dešimtmečio sukakties proga.

Marija Sims Čarneckytė, **Ant kryžkelių senų.** Eilėraščiai. Redagavo ir biografinę apybraižą parašė Vyt. Alantas. 242 psl. Viršelis ir vinjetės V. Vijeikio. Spausdino "Tėviškėlės" spaustuvė Chicagoje, 1959, išėjo iš spaudos šių metų vasarą.

Autorė, prieš 30 metų atvykusi į JAV, pasižymėjo čia kaip aktyvi visuomenės veikėja, dalyvavo spaudoje ir rašė eilėraščių, kurie išleisti atskirais leidiniais. V. Alantas sudarė rinktinę ir pristato autorę skaitytojui kaip "liaudies poetę". Pristatymas, poezijos charakteristika ir gyvenimo aprašymas parašytas su retu nuoširdumu ir meile.

Tautos Praeitis. Istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas. Tomas 1, knyga 2. Chicago, Ill. 1960. 332 psl. $3. Red. Č. Grincevičius, leidžia lietuvių Istorijos Draugja. Prenumerata: vienas tomas (4 knygos) — $10.00.

— **J. Vaičeliūnas** parengė ir atidavė spaudai knygą "Antrasis pasaulinis karas". Knyga bus 300 psl., iliustruota nuotraukomis bei schemomis; rankraštį peržiūrėjo gen. St. Raštikis. Leidžiama prenumeratos būdu; kaina — $4. Užsisakyti adresu: J. Vaičeliūnas, 195 Drinkwater St., Sudbury, Ont., Canada.

— Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba paskelbė **jaunimo dramos konkursą.** Skiriamos dvi premijos: $1000 ir $500. Terminas: 1961 m. spalio 1 d. Rankraščiai siunčiami pasirašyti slapyvardžiu (Tas pat autorius gali laimėti abi premijas). Addresas: K. Grigaitis, PLB valdybos sekr., 622 Davenport Rd., Toronto, Ont., Canada. Jury komisija bus paskelbta vėliau.

— **J. Audėnas,** buv. paskutiniosios N. Lietuvos žemės ūkio ministeris, parašė veikalą, pavadintą "Paskutinis posėdis". Ryšium su Lietuvos okupacijos 20 metų sukaktimi veikalas norima išleisti dar šiemet. Svarbiausioji veikalo dalis skirta paskutiniosios vyriausybės veiklai nušviesti, taip pat Sovietų Sąjungos palaipsniui vykdomą agresiją ir galiausiai Lietuvos okupaciją aptarti. "Svarstymuose" surinkti įv. asmenų pasisakymai dėl paskutiniosios N. Lietuvos vyriausybės veiklos ryšium su okupacija. Vieni ją teisina, kiti — smerkia, gi autorius baigia savo pasisakymu. Paskutinė dalis — dokumentai. Surinkti visi dokumentai, kuriuos tik galėjo gauti, rodantieji S. Rusijos agresiją. Rankraštį dar perskaitė dr. J. Pajaujis ir V. Čižiūnas, įnešdami savo ruožtu vertingų pastabų.

J. Audėnas, LVLS ir Krikščiūno šeimos prašomas, taip pat ruošia monografiją apie velionį prof. J. Krikščiūną. Pagrindines velionies darbų sritis aprašys prof. V. Manelis.

— **Tėvynės Mylėtojų Draugija,** išleidusi stambią dr. V. Sruogienės Lietuvos istoriją, dabar rengiasi išleisti Br. Kviklio "Lietuvos žemių aprašymą". Pittsburge įvykęs metinis TMD seimas į naują centro valdybą išrinko pirm. M. Vaidylą, vicepirm. A. Čapliką, sekr. M. Kasparaitį, ižd. K. Katkevičienę, iždo globėjais J. Kasputį ir A. Andriulionį.

— Mažlietuvių veikėjas **Erdmonas Simonaitis** rašo atsiminimų knygą "Kovoje už Mažosios ir Didžiosios Lietuvos suaugimą".

— **Dr. M. Anysas,** baigęs ruošti spaudai savo veikalą "Senprūsių kovos su vokiečių ordinu", kurį leis mažlietuviai Chicagoje, yra apmetęs metmenis ir kitai studijai, būtent, — "Lietuvos moterys". Čia jam talkina ir jo žmona, Zubovaitė-Anysienė.

— Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo D-ja, sutrumpintai pasivadinusi Alvudas, Chicagoje, išleido du pirmuosius savo leidinius (hektografuotus): Justina Žirgulienė, **Nerviniai pakrikimai ir jų šaknys** ir Dr. A. Liaugminas, **Žmoniškai žmogų žmoginkim.** Leidiniai nepardavinėjami, bet siunčiami veltui, prisiuntus pašto ženklų persiuntimo išleidoms padengti. Adresas: ALVUDAS, 2319 W. Garfield Blvd., Chicago 36, Illinois.

Pirmajame leidiny yra žinių apie draugiją; ji nesietina su Montessori draugija.

— Australijos L. Bendruomenės Krašto valdyba išleidžia Australijos Lietuvių Metraštį, kuris apims liet. veiklą nuo pirmųjų emigrantų iki paskutiniųjų dienų. Metraštis bus gausiai iliustruotas, žymią vietą užims naujausioji liet. kultūrinė apžvalga.

Metraščiui užsisakyti išleistas atsišaukimas; kviečiama užsisakyti iš anksto: kietais viršeliais kaštuos 2 svarai ir 10 šil., minkštais — 2 svarai. Apskaičiuojama, kad tokią knygą išleisti reikią surinkti 2.000 svarų kapitalo.

* * *

Savo mažiesiems, krikšto sūnums, krikšto dukroms ir kitiems vaikams

būtinai nupirkite ką tik išėjusią gausiai spalvotai iliustruotą knygą

ALGIS TRAKYS IR TAKSIUKAS ŠLEIVYS.

Tekstą parašė Alg. Gustaitis, piešiniai V. Stasiūnaičio.

Užsakymus siųskite:
Lietuvių Dienų Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

SANTA MONICA, CALIF.

P. V. RAULINAITIS

NOTARY PUBLIC

Insurance-Real Estate-Tax Returns

Telef.: NO 2-5433

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave. Los Angeles, Calif.

Parūpina namų,, automobilių ir kitas turto apdraudas; apskaičiuoja mokesčius ir surašo taksų pareiškimus. Daro dokumentų vertimus.

Kartu su George S. Bacon, realtor, padeda parduoti ir pirkti namus.

NO 3-3030

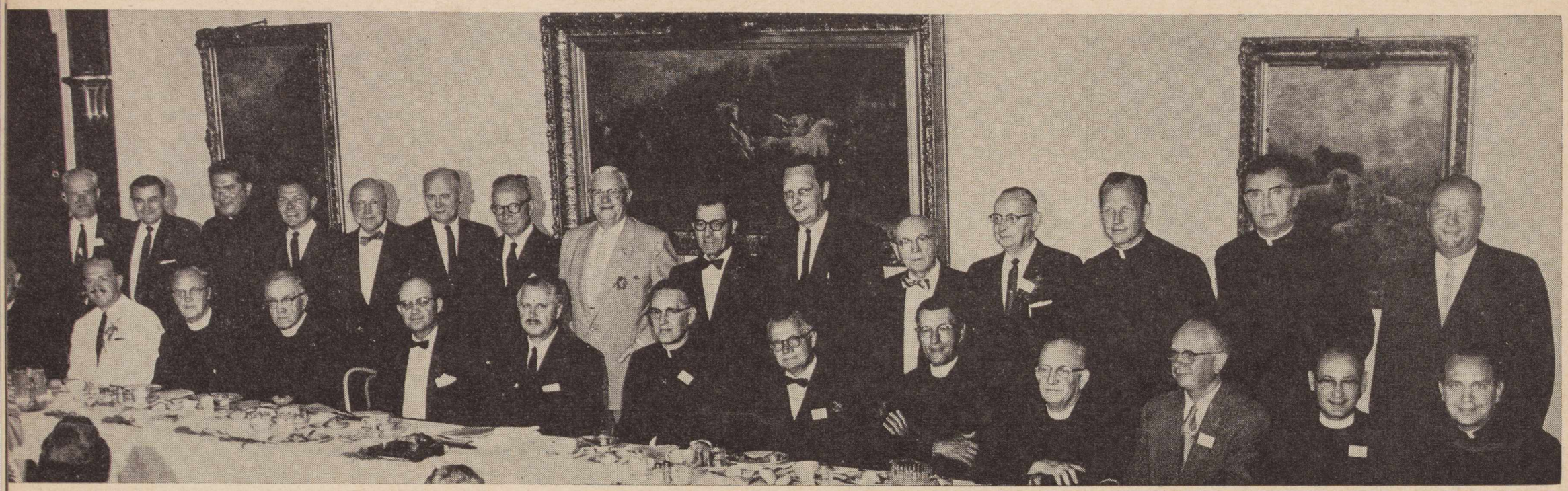

LIETUVIŲ R. K. SUSIVIENIJIMO seimo (liepos 30 - rugp. 2 d.d. Wilkes Barrėje) bankete dalyvavo eilė aukštų asmenų.

Nuotraukoje matyti I eil. (iš d. į k.): kun. P. Činikas, MIC, kongreso narys D. J. Flood, kun. J. K. Miliauskas, kun. A. Ežerskis, adv. J. Tomasik, inž. A. Rudis, prel. J. F. Boll, red. L. Šimutis, prel. J. V. Miliauskas, kun. V. A. Šimkonis, W. T. Kvetkas, kun. J. Savulis, kun. W. Pakutka. II eilėj (stovi): A. Norvaiša, A. Kanoskas, kun. K. V. Žemaitis, adv. T. E. Mack, adv. S. Grabowski, M. Zujus, A. Aleksis, sen. H. E. Flack, James Jump, adv. E. Lopatto, St.Petruškevičius, P. J. Karašauskas, kun. P. Ališauskas, kun. G. Andriuška, St. Jackinevich.

L. R. K. Susivienijimo banketo svečių dalis. Dalyvavo apie 100 atstovų ir daug svečių bei vietos gyventojų.

Members of the executive committee and guests at the banquet of Lithuanian Roman Catholic Alliance of America congress.

Kiaulių šerikė E. Bronevičienė, ok. Lietuvoj, per metus nupenėjus 150 bekonų ir iš kiaulės išauginus po 20 paršelių, kaip dovaną gavo pasėdėti prie "Volgos" vairo.

Mrs. E. Bronevičienė, who is the official hog feeder on a collective farm in occupied Lithuania.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

KANADONS PABALTIEČIŲ MOTERŲ KOMITETAS Toronte. Iš kairės:: liet. vicepirmininkė S. Butkevičienė, pirmininkė V. T. Judzentavičienė, estų vicepirm. I. Kahkla, latvių vicepirm. A. Kompanis. Komitetas bal. mėn. surengė koncertą-arbatėlę; paskaitą skaitė V. Meilus, programą atliko J. Kvietytė ir kt. Foto M. Pranevičius

BALTIC WOMEN'S COMMITTEE of Toronto, Canada.

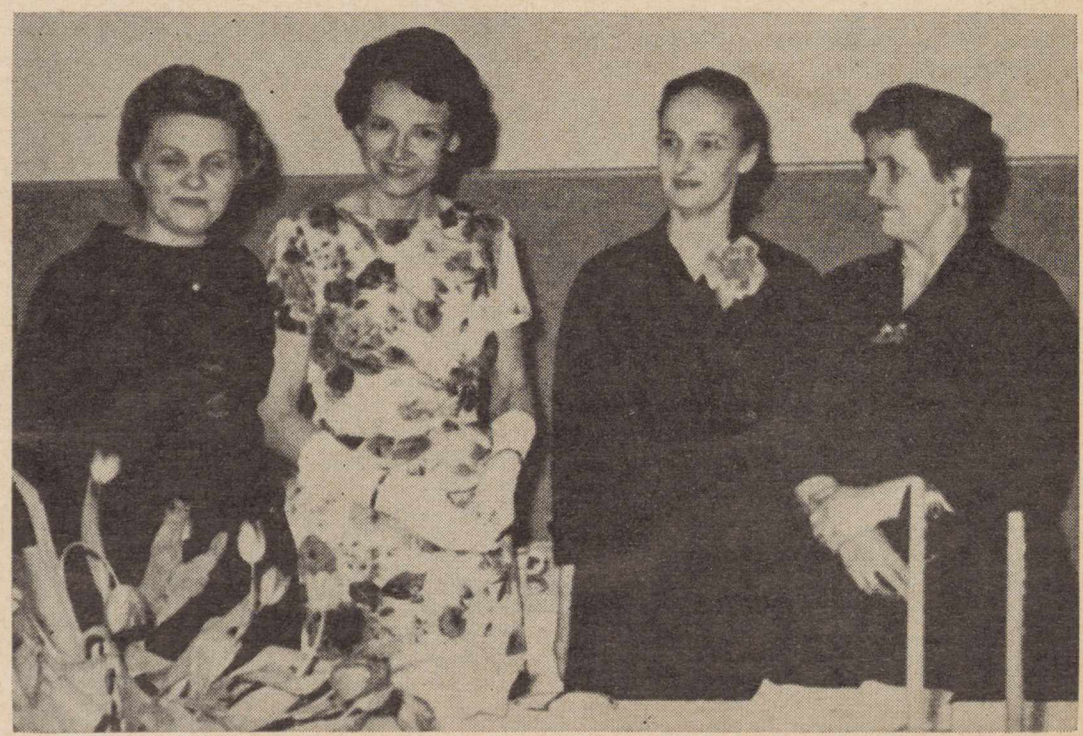

MOKSLEIVIS A. URBANAVIČIUS, neseniai atvykęs iš ok. Lietuvos į Clevelandą, dalyvauja skautų stovykloje ir su V. Vaivadaite uždega laužą Pymatuning, Pa.

A. URBANAVIČIUS, recently from occupied Lithuania, lighting a fire at a scout camp.

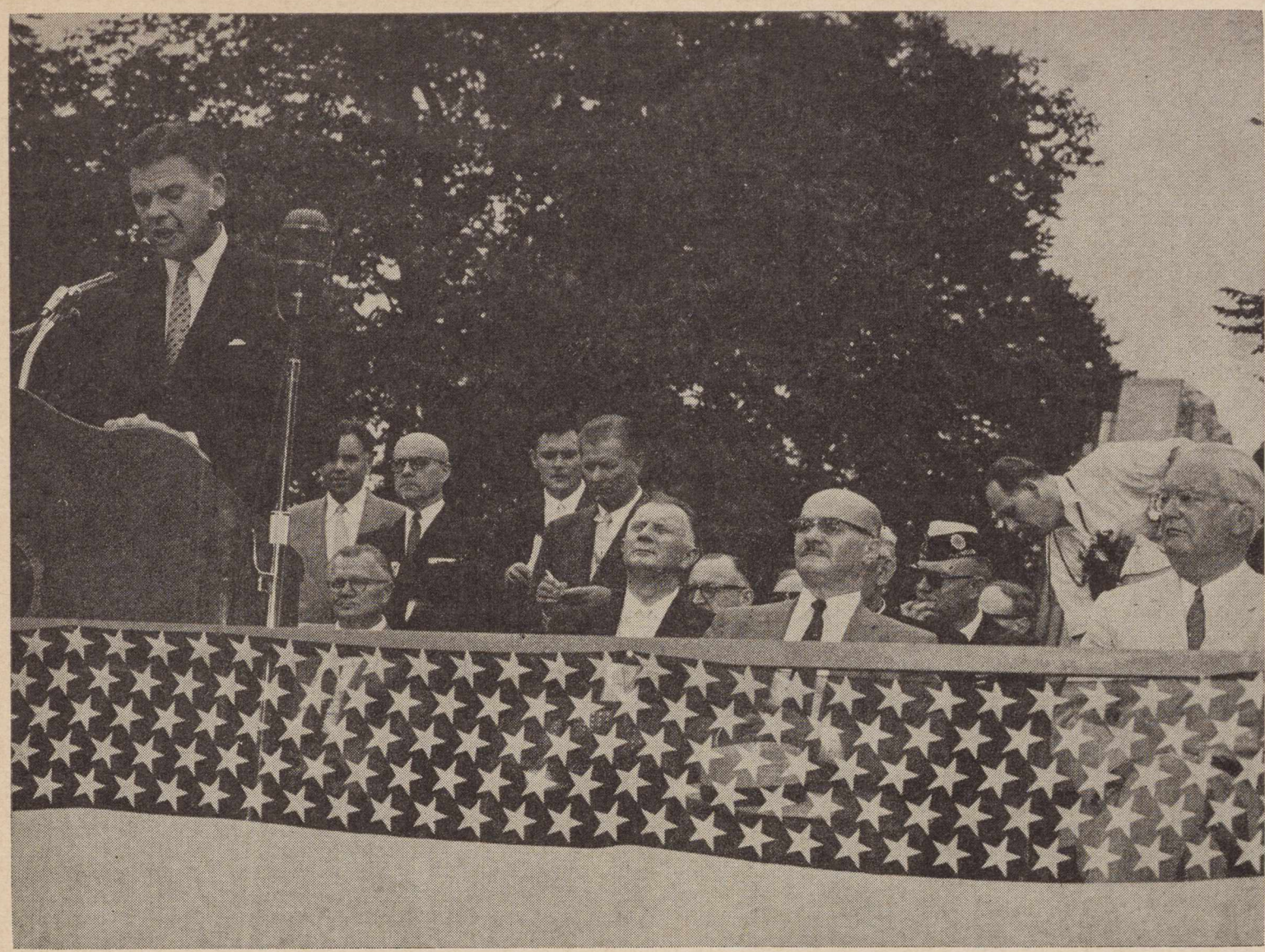

DARIAUS GIRĖNO IR ŽALGIRIO MŪŠIO MINĖJIMAS

Foto Z. Degutis

Iš Dariaus Girėno ir Žalgirio mūšio 550 metų sukaktie minėjimo Chicagoje. Prie metiniolakūnų — Atlanto nugalėtojų — minėjimo prijungus Žalgirio mūšio sukaktį, minėjimas praėjo pakilesnėje nuotaikoje, su turiningesne programa ir su daugiau dalyvių.

I vaizdas: kalbėtojų tribūna; II-ra — Vytauto Didžiojo statula, specialiai padaryta.

VIEWS from the anniversary commemoration of the Battle of Gruenwald and fliers Darius & Girėnas. 1. Speakers and committee; 2. Statue of Grand Duke Vytautas.

IŠ CICERO LITUANISTINĖS MOKYKLOS

ED. ŠULAIČIO foto reportažas

I
Dalia Šulaitytė, pirmoji VIII kl. mokinė, 3-čios laidos abiturientė, skaito padėkos kalbą Cicero Aukšt. Lituanistikos mokyklos 1959-1960 m. m. užbaigimo iškilmėse.

II
Cicero Aukšt. Lituanistikos mokyklos mokytojai (iš kairės): Pranas Razminas, vicedirekt., Benys Babrauskas, Česlovas Grincevičius.

III
VII-tos klasės mokiniai prie savo už pažangumą moksle laimėtosios Vyties (ją padarė P. Vėbra, o mokyklai padovanojo J. Grybauskas). Pirmoji iš kairės dail. Pautieniaus duktė Teresė, pirmas iš dešinės Vytenis Babrauskas (rašyt. Babrausko sūnus); jie yra vieni iš geriausių mokinių visoje mokykloje.

IV
VI-tos klasės mokiniai pamokų metu šv. Antano parapijos mokyklos salėje. Stovi mokytojas rašytojas Č. Grincevičius.

VIEWS from the Lithuanistic school in Cicero, Illinois.

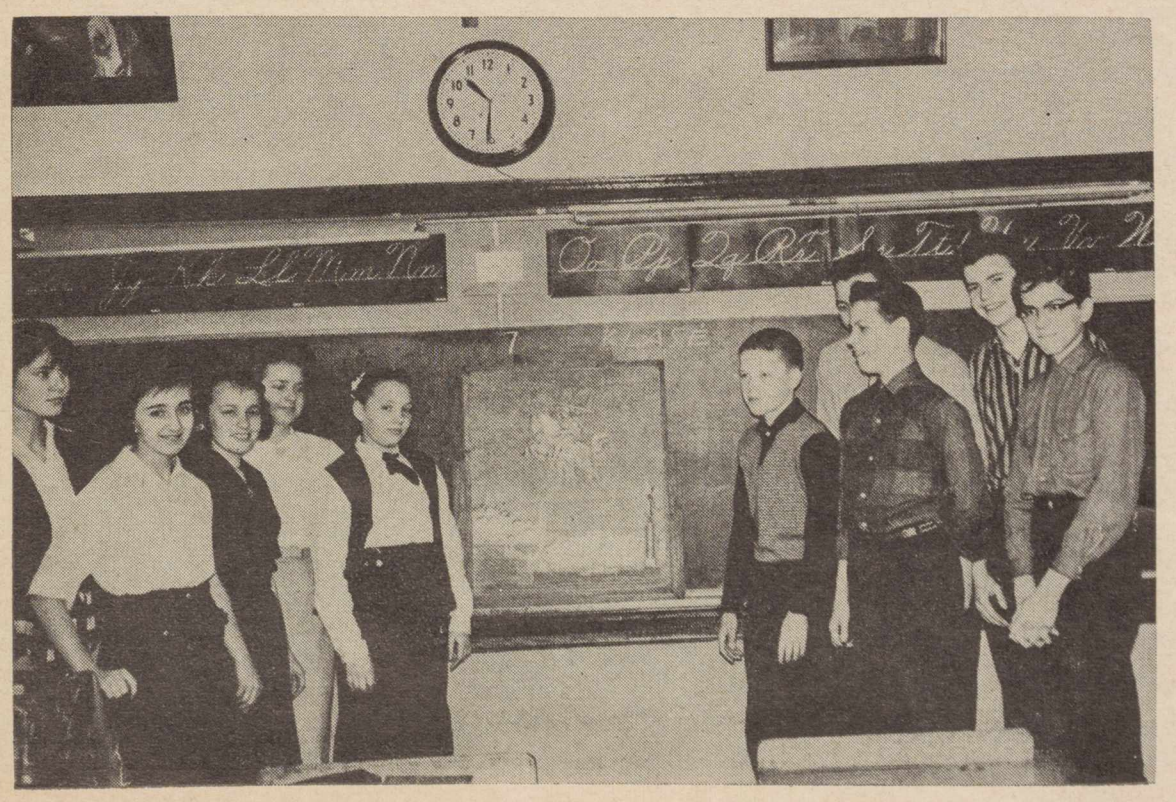

LIETUVIŲ
DIENOS
RUGSĖJIS / SEPTEMBER 1960

— **LD leidėjas A. Skirius** buvo nuvykęs į LRK Susivienijimo metinį suvažiavimą Wilkes-Barre, Pa., ir seimo dalyvius pasveikino LD, Los Angeles LB namų akcininkų ir LRKS Los Angeles kuopos (42) vardu. Ši kuopa yra viena iš aktyviausių. Jo sveikinimo žodį AB atstovas J. Laučka įresgistravo į magnetofono juosteles — perduoti į okup. Lietuvą. LB namams LRKS centras sutiko duoti 20.000 paskolą.

Suvažiavime dalyvavo žinomasis kongreso narys D. Flood, pasakęs labai gražų žodį, kurį baigė lietuviškai: "Kas bus, kas nebus, bet lietuvis nepražus". Jo sveikinimas taip pat perduotas į Lietuvą.

Į naują LRKS vadovybę išrinkta: Vykd. Tarybon — dvasios vadu prel. J. Baltusevičius, prezidentu L. Šimutis, viceprez. adv. T. Mikelionis, sekr. V. T. Kvetkas, ižd. P. J. Karašauskas, iždo globėjais V. Abromaitis ir L. Donarovich, dr. kvotėju dr. W. Christian; direktoriais inž. A. Rudis, A. Poškienė ir Vl. Činikas, Garso red. — M. Zujus. Atstovų buvo per 100 (Žiūr. skyrių "Veidai ir vaizdai", psl. 18).

— **B. Čiurlionienė** iš Kalifornijos krikštynų proga kaip dovaną užsakė LD inž. D. Trimakų šeimai Chicagoje.

— **Pirmieji LD traukimų bilietus paėmė** ir atsiuntė už juos pinigus kun. G. J. Jonaitis iš Tuscon, Arizonoje, — $5, adv. J. T. Zuris ir A. Balčytis iš Chicagos — po $4, A. Čelkis iš Alaskos — $10; iš Los Angeles — J. Peteris, dr. J. Jurgilas, B. Budriūnas, K. Karuža po $4; kun. T. Palis iš San Lorenzo, Calif., kun. S. Morkūnas iš Sioux Sity, G. Juškėnas iš Clevelando, J. Raščius iš Richmond Hill, N. Y., M. Kerpienė iš Jamaikos, N. Y., ir kt. Kai kurie bilietėlius išplatino vien tarp svetimtaučių

— **Kan. Mykolas Vaitkus,** iš R. Island, per atostogas viešėdamas Kalifornijoje, aplankė LD leidyklą ir Los Angeles mieste gyvenančius rašytojus, kurie ta proga savo vyresniam kolegai suruošė nuoširdų sutikimą.

Kan. M. Vaitkus labai daug ką apžiūrėjo šioje Pacifiko pakrantėje; nežiūrint senyvo amžiaus (šiemet jam sueina 78 metai), Vaitkus yra gyvas, judrus, pilnas kūrybinės energijos.

— **P. V. Grėbliūnas,** gyv. Chicagoje, LB Marquette Parko iždininkas, lankėsi LD leidykloje ir sutiko atstovauti LDienoms Chicagoje. Kreiptis adresu: 6941 So. Washtenaw Ave., Chicago 29, Ill., Tel. HE 4-2375.

—**Prel. M. Krupavičius** užsakė ir apmokėjo LD prenumeratą asmeniui Vokietijoje. **A. Daucickaitė** iš Brooklyno, besilankydama Los Angeles mieste pas gimines, užsakė LD-nas savo tėvams; **J. Bagdanavičius** iš Lemont, Ill., užsisakė LD ir sumokėjo prenumeratą už 2 metus į priekį.

— LD leidykloje lankėsi taut. šokių specialistė ir mokytoja L. Braždienė iš Chicagos; kun. P. Totoraitis iš Newarko, N. J., kuris ta proga savo broliui Kanadoje užsakė LD žurnalą; čikagiškiai Pr. Abromas ir J. Tarasevičius ir kt.

— **Dr. Br. Kaslas** Wilkes College pakeltas į tikruosius profesorius ir išrinktas Liberty National Bank of Pittston direktorium. Š. m. sausio nr. LD įdėjo jo straipsnį apie didelį liet. tautos bičiulį kongreso narį Danielių J. Flood (Red. apgailestauja, kad per korektūros neapsižiūrėjimą palikta sukeisti 22 psl. apatinio pav. ir 23 psl. viršutinio paveikso parašai).

— **Dr. J. Valaitis** pradėjo dirbti Chicagoje Loretto ligoninėj kaip vyr. patalogas; be to, dirba vyr. konsultantu veteranų ligoninėj ir Illinois un-te vyr. kursams skaito patalogijos paskaitas.

Dr. L. Trečiokas skaito anatomijos paskaitas Illinois universitete.

— **Kun. dr. P. Jatulis** Vatikano archyvuose renka medžiagą dideliam veikalui apie krikščionybės pradžią Lietuvoje. Kultūros Fondas Australijoje su iniciatorių grupe yra numatę siųsti jam paremti po 20 svarų kas mėnuo.

— **Inž. J. Jodelė** iš Los Angeles savo savo darbovietės buvo pasiųstas į Colorado un-to suruoštą konferenciją, kur skaitė mokslinį pranešimą erdvės tyrinėjimo problemomis. — **Inž. L. Bajoriūnas** JAV buvo komandiruotas į Europą, kur Haagos mieste vyko Vandenynų pakraščių inžinerjos kongresas. Dr. L. Bajoriūnas jau 10 metų dirba JAV krašto apsaugos inžinierių korpe ir skaito hidrologijos paskaitas Wayne un-te Detroite. Suvažiavime skaitė referatą "Pajūrio medžiagų (smėlio) judėjimas su bangų pagalba".

— **Kristupas Naujoks,** gyv. Los Angeles, aplankė savo sūnų Leipcige, Rytų Vokietijoj, ir savo seserį. Gyvenimo sąlygos, palyginus su Vakarais, ten sunkios.

— **Muz. J. Bertulis,** gavęs vargonininko vietą Aušros Vartų parap. Chicagoj, išvyko iš Los Angeles, kur jis aktyviai reiškėsi kaip muzikas, padėdamas L. Bendruomenės ir mokyklos parengimams; jaunimas jam suruošė gražias išleistuves, apdovanojo. Su išvykimo išvakarėmis sutapo ir Dailiųjų Menų Klubo susirinkimas, kuriam pirmininkavo J. Bertulis. (Žiūr. 26 psl.)

—Į Los Angeles atsikėlė gyventi **Pranas Keršis,** buv. vienas iš savininkų Frank's TV & Radio Co., iš Chicagos, jo svainis **V. Lapatauskas** iš Kanados, ką tik iš Vokietijos atvykę **Vitoras ir Irena Širvydai** ir kt.

— **Iš okup. Lietuvos** į JAV pas tėvus atvyko D. Kavaliauskaitė; pas B. Sedlecką Chicagoje — žmona Marija ir dvi dukros; pas Urbonavčius Clevelande 18 metų sūnus Algirdas; pas Chicagoje gyvenančią P. Mockaitienę — jos vyras; pas Brazius į Detroitą — 16 metų sūnus Vidmantas.

Į Los Angeles pas seserį atvyko Samsonas, kuris jau anksčiau gyveno JAV-se. Tarp kitko, savo pasakojimuose jis pastebėjo, kad tie, kurie grįžo į Lietuvą, yra greičiausia ištremti, nes savo noru į vargą ir vergiją kas gi važiuotų...

Gudoniai, atvykę pas savo sūnų į Patersoną, pareiškė, kad jaučiasi "kaip pakliuvę iš pragaro į dangų" Kai atsisveidindami su okupuotoje tėvynėje liekančiais jie pravirko, liekantieji kalbėjo: "Ko verkiate? Ne jūs, bet liekantieji turi verkti. Jei mes galėtume patekti į Ameriką, tai, sudėję rankas, kaip maldai, klupsti pereitume visą Ameriką..." Daugumas prašė parašyti, ar Amerika rengiasi išlaisvinti Lietuvą; prašė papasakoti laisvajam kraštui apie jų nedalią. Bet buvo ir tokių, kurie erzino: "Greitai pasimatysime... Šiemet Amerika išrinks darbininkų valdžią, padarys revoliuciją, tai ir mes atvažiuosime pažiūrėti, kaip jūs su kitais ten badaujančiais skurstate..."

Į Vakarų Vokietiją neseniai iš Klaipėdos atvyko Sovietų Sąjungoj nukankinto Mažosios Lietuvos dailininko Adomo Brako žmona, kuri vėliau žada atvykti pas savo sūnų Ramūną į New Yorką ir dalyvauti mažlietuvių suvažiavime Atlantic City.

ANTANAS F. SKIRIUS
REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919
arba įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif.

—JAV paštas, kaip jau esame rašę, leidžia seriją ženklų, "Champion of Liberty" vardu. Rimtas sumanymas toje serijoje pravesti dr. J. Basanavičių. Tuo reikalu rūpinasi Lietuvos Atstovybė Washingtone, o jai padeda V. Laukaitis, Baltimorės pašto viršininkas. Šia proga LD angliškoje dalyje dedamas rašinys apie dr. Basanavičių.

—Los Angeles mieste sudarytas Neprikl. Lietuvių Komitetas senatoriaus J. Kennedy kandidatūrai į JAV prezidentus remti. Komiteto pirmininkas — dailės studijos savininkas T. Yakutis, vicepirm.: A. Biekša, V. Archis, S. Kripaitis, V. Saladžius, fin. sekr. J. Milius, protokolų sekr. Miss A. Kaunas. Direktoriai: dr. A. Milašis, Mrs. C. Jakutis, J. Kairis, Mrs. A. Nausiedas, H. Kraftas; nariai: Miss B. Petronius, Mrs. J. Kripaitis, Fr. Kaunas, C. Fleck, M. Kairis, Mrs. Biekša, C. B. Wightkin, A. Yakutis, J. Miller, J. Swetik.

Rugp. 20 d. komitetas turėjo pirmąjį posėdį.

— Liepos 23 d. sukako 20 metų, kai 1940 m. Summer Welles, ėjęs tuo laiku Valstybės Sekretoriaus pareigas, pasmerkė Sovietų Rusijos veiksmus, nureiptus prieš Pabaltijo valstybes, ir pareiškė, kad JAV nepripažins Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupacijos.

Liepos 28 d. taip pat istorinė data, nes tą dieną 1922 m. JAV pripažino Lietuvą **de jure.**

Ryšium su šiomis sukaktimis Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai įteikė Valstybės Departamentui atitinkamus memorandumus, nurodė Sov. Rusijos agresijos veiksmus ir pareiškė JAV Vyriausybei ir tautai padėką už Amerikos paramą Pabaltijo tautoms, kovojančioms dėl laisvės ir nepriklausomybės.

— Sen. T. B. Morton, Respublikonų partijos pirmininkas, praplėtė tautinių grupių centro komitetą. **Lietuviams eilę metų tame komitete atstovavo tik W. Kvetkas,** LRKS c. valdybos sekretorius. Be jo, dabar į minimą c. komitetą paskirti adv. A. Shallna, Lietuvos g. konsulas Bostone, L. Valiukas, Los Angeles, E. Bartkus iš Chicagos, ir A. Trečiokas iš Newark, N. J. Ateityje numatoma komitetą dar daugiau praplėsti. Respublikonų pirmininkui Mortonui lietuviai yra padarę stiprų įspūdį. Jis kalbėjo lietuvių minėjime Chicagoje liepos 17 d.

— Respublikonų partijos vadovybė inž. **E. Bartkų** buvo paskyrusi Chicagoje vykusios resp. konvencijos pareigūnu — vienu iš garbės sekretorių. Konvencijoj dalyvavo ir daugiau lietuvių. Visa eilė ne tik Chicagos, bet ir tolimiausių vietovių laikraščių įsidėjo nuotraukas, kaip lietuviai gražiai pasitiko viceprez. Nixoną. Šiuo metu į suorganizuotą komitetą, kad Nixonas būtų išrinktas JAV prezidentu, yra įsijungę apie 200 lietuvių veikėjų.

ILIUSTRUOTO REPORTAŽO
KONKURSAS
baigiamas

Balsuoti kviečiami visi skaitytojai, bendardarbiai redaktoriai ir foto redaktoriai. Balsams teikiami taškai: skaitytojo balsas turi 1 tašką, redaktoriaus atsk. mieste — 5 taškus, foto bendradarbio — 3 taškus.

Imkite atviruką ir tuojau siųskite savo "balsą".

1959 m. II pusmetyje ir 1960 m. I pusmetyje "Lietuvių Dienose" išspausdintų reportažų ir foto reportažų mano manymu geriausias yra:

JAV liet. krepšininkai Argentinoje, L. Kančiausko (rugsėjo nr., 12 p.) ☐
Gracijos. Gražuolės ir grožio konkursai. A. Gustaičio (rugs. nr., 14 p.) ☐
Jonas Poderis — lietuvis beisbolo žaidėjas. A. Gustaičio (lapkr. nr. 6 p.) ☐
Argentinos lietuviai. L. Sruogos (gruodžio nr., 6 p.) ☐
Kai negyvas medis prabyla. Pr. Alšėno (gruodžio nr., 14 p.) ☐
Su foto kamera po V. Vokietiją. S. Narkėliūnaitės (sausio nr. 6 p.) ☐
Buenos Aires liet. jaun. tautinių šokių grupės dešimtmetis, L. Kančiausko (sausio nr., 12 p.) ☐
Jaunuoliai iš anapus. E. Šulaičio ir J. V-no (vasario nr., 12 p.) ☐
A. Vaikšnoras — dailininkas, skulptorius, keramikas. A. V. Brazulio (vasario nr. 14 psl.) ☐
J. Jonaitis — futbolo magika, C. Surdoko (kovo nr., 6 p.) ☐
Veizėk, jau neria tavo plūdę, A. Valentino (gegužės nr., 10 p.) ☐
Klumpės, G. pelk ir R. N. (birželio nr., 11 p.) ☐
Žalgiris A. G. (birželio nr., 14 p.) ☐

Skaitytojai gali balsuoti ir už kitus tame laikotarpy išspausdintus reportažus.

LOS ANGELES LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CENTRO NAMAI, 4415—23 Santa Monica Blvd., kur netrukus koncentruosis bendruomeninis L. A. lietuvių veikimas. (Žiūr. kronikos žinią).

Nuotraukoje matyti priešais pirmasis pastatas — keturi apartmentai, už jo yra naujas pastatas salė ir virš jos 6 dideli kambariai. Ši nuosavybė yra įsigyjama visų Kalifornijos lietuvių akciniu būdu. Kalifornijos korporacijų valdžia jau davė leidimą pardavinėti akcijas, ir jas galima įsigyti "Lithuanian Community Center, Inc." laikinoje įstaigoje — 4366 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif., Tel. NO 4-2919, pas sekr. Juozą Andrių; vicepirm. A. F. Skirių ar asmeniškai sutikus pas kitus tos korporacijos vadovybės narius: pirm. J. Uždavinį, ižd. V. Sakalauską, vicepirm. J. Kojelį, M. Aftukienę ir J. Truskauską.

LITHUANIAN-AMERICANS of Southern California have organized a corporation — The Lithuanian Community Center, Inc. The corporation has already bought a building and a hall in Los Angeles to be used for activities of various Lithuanian organizations in L. A.

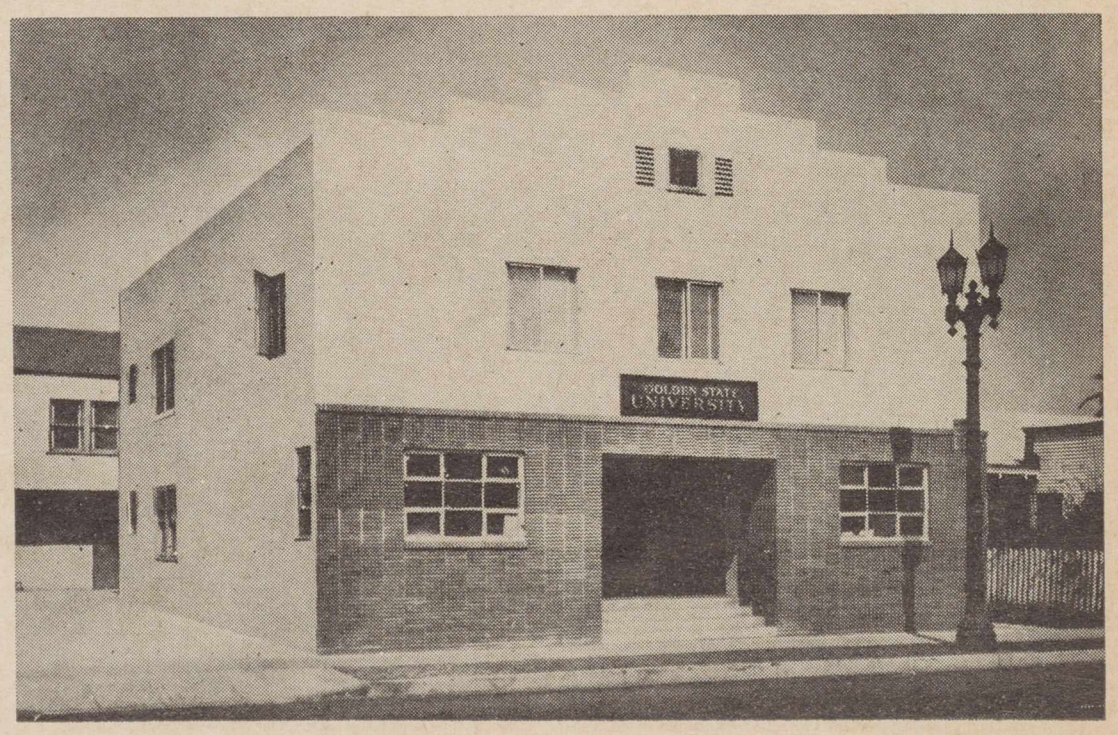

THE REPUBLICAN PRESIDENTIAL NOMINEE, VICE PRESIDENT RICHARD M. NIXON, with members of the Lithuanian-American college student delegation which presented the Vice President with a petition and several volumes of signatures asking the United States government to help the Lithuanian nation to get rid of the Communist regime and slavery. From left to righa: L. Šimutis, Pres. of the Lithuanian American Council; Dr. P. Grigaitis, Sec'y of the same; Miss Mary Kižytė, Director of the Lithuanian Information Center. Among the more prominent Lith.-American youth leaders are seen in the picture the following: R. Mieželis, V. Adamkavičius and others. (See LD Sept. 1956 issue, Front Cover and First page).

VICE PREZ. R. M. NIXON priima liet. akademinio jaunimo parengtą memorandumą ir tūkstančius lietuvių parašų Lietuvos laisvės reikalu.

The Desires And Aspiratons of Captive Nations

VYTAUTAS S. VARDYS, Milwaukee, Wis.

I am privileged to speak to you about the desires and aspirations of captive nations. What do the strive for? What do they expect from America and the Free World? How can their expectations be fulfilled?

The Soviets claim that these nations voluntarily chose Communism. This claim must be denied as frequently as it is voiced so as not to permit Soviet propaganda falsehood to permeate the minds of well intentioned ignorants of the world. Events of the last 15 years produced evidence even for the blind to see that this Soviet propaganda is a lie. We do know – many of us from first hand experience – that the Soviet regime was imposed by force and maintained by terror and fear.

Let the Soviets withdraw their henchmen for just 24 hours, and captive nations as one will rise to get their freedom. But the Soviets will never do it because they fear popular will. These nations desire not Communism, but freedom. The guerilla fighters in Lithuania, Latvia, or the Ukraine who dominated the country-side of their nations to 1949, the East Berlin workers who stoned Soviet tanks, the Polish insurrectionists who curbed the will of the Kremlin, and finally, but not yet ultimately, the unforgettable Hungarian revolutionaries of 1956 who unchained themselves for a breathless week of freedom, clearly and convincingly demonstrated the desire of captive nations for individual liberty and national independence. This desperate struggle of supressed millions left no doubt that the captives were opposed to the Soviets as well as to the local Communists, to the Soviet power as well as to the Communist system.

Instead, these nations favored national independence, rights of man, freedom to worship God, political and social justice. We know that the Communists were unable to eradicate these ideals from the hearts of the captive youth. We also know that the sympathies of the young generation behind the Iron Curtain – sometimes to the surprise of many – remained with the lands of freedom, especially with the United Staes, despite the frequent and vicious "hate-America" campaigns. We know that the spirit of freedom lives!

Can the ideals and aspirations of these nations be fulfilled today? In answering this question, let the history of the past 15 years be the guide.

The question of freedom for captive nations for many years lay as a heavy stone on the conscience of the Western world and, we should admit, the Free World removed neither the stone nor the problem. Frequently voicing its sympathy to the captives, the Free World offered little more than that. The bond of human dignity proved to be too weak to induce the free nations to help the captives either by liberating them or by forcing the occupant to ease his oppression. The developments of the past 15 years show that the Western countries while permitting the emancipation of colonial lands, did not deem it possible to use their power and influence to get freedom for nations that had become colonies of Moscow. Here and there hopes were raised, but they proved false. *Continued p* 22

SENATOR KERSTEN speaking to the public of Captive Nations in Chicago's Grand Park, this year, July 23rd. (left).
SENATORIUS KERSTEN kalba Pavergtų Tautų Savaitės masiniam mitinge Chicagos Grand Parke. Dešinėje — dalis publikos.
Photo by Z Degutis

Over this, needless to say, there was much disappointed among the enslaved people and their friends in the West. The captives, taking Western expressions of sympathy, literally, failed to realize that neither the United States nor its allies, for political or moral reasons, were willing to use political pressure or risk a preventive war for the liberation of captive nations. This is a lesson, worthy to be remembered, and the quicker the friends of captive nations learn it, the more realistically they will plan assistance in the future. In retrospect, it seems that freedom could have been won by Western pressure without an all-out war in 1945–55, that is, at a time the Soviets either did not yet have their own atomic bomb or the means of delivering it. But it was exactly during this post-war decade that Central–Eastern Europe and China disappeared behind the Iron Curtain. The Hungarian revolution of 1956 provided an occasion to force the release of at least one captive from the Soviet prison. It was conceivable that Hungary, like the republic of Congo today, could have been saved by United Nations troops sent there to protect the expression of the popular will. However, the United States was unprepared for such an eventuality, and England and France attempted to derive advantage from the situation by attacking the Suez canal. The plain truth was that the liberation of captive countries was not among the policy objectives of the Western powers. Liberation was advocated in principle, but not in deeds.

Today the conditions for freedom of the captive nations are not improved. The Soviets at present (and — experts tell us — that they will for three or four more years) exult in their alleged military superiority and it seems quite clear that freedom for the enslaved now can not be achieved by pressuring the Kremlin leaders. It also seems clear that freedom for the captives would not be achieved by weaning the satellites away from the Soviet Union. Some important Americans, who propose such a plan for the loosening up of the Solviet Empire, are mistaken in their belief that at least some satellites can be "neutralized" by American offers of economic aid, cultural exchanges or similar bribes. Such policy of seeking greater dimensions of freedom for the satellite nations will fail because national Communism in Soviet dominated areas is very weak and the Kremlin is too well entrenched to permit the satellites a measure of genuine independence in foreign relations.

What hope, then, remains?

The future of the captives today rests with the long range policies of the West adapted to meet the quickening pace of the cold war. The United States and the Soviet Union are interlocked in a deadly conflict which demands an ever inreasing commitment from the American people to the struggle against Soviet Communism.

The assumption of the free nations that the peace of the world, precarious as it was, coul be established and maintained merely by diplomatic or military responses to Soviet moves proved to be wrong. Peace does not result automatically from interlocking counterpressures but from a creative will of nations with power to seek it.

The Soviet outbursts in Paris, at disarmament talks, their rocket rattling on the Cuban question clearly indicates that Moscow is not interested in keeping the existing balance of power as a condition of peace, but wants to dictate coexistence on its own terms.

The time therefore has come that the people of the United States decide what they really want: a coexsitence with the Kremlin on Communist terms or victory over Communism which would guarantee an American made peace based on liberty and justice for all. Victory will involve a mobilization of a much larger part of American resources and a judicious and courageous use of power to answer any and all of Soviet provocations and to support America's ideological, political and economic initiative to reduce the Soviet threat to harmlessness. I do not doubt that the American people will choose the objective of American made peace and that the government will intensify diplomatic and economic activities, and military preparedness designed to reach this purpose.

This is the only course to follow. It is inadmissable that the United States and its allies would want to buy their own security or freedom by concessions to the Soviets. Concessions did not help Chamberlain to avoid war and win against Hitler, concessions ruined Roosevelt's plans to built a better post–war world, concession of a mere equality of human dignity to Krushchev by inviting him to the United States backfired on Mr. Eisenhower, and by now it should be clear to all that concessions to the Soviets bring nothing but disaster.

Furthermore, it is unlikely that the policy of international status quo otherwise known as policy of containment would be adequate for the reduction of Soviet influence around the world. This policy, responsible for the main Western bulwarks of defense, was a good beginning in opposition to Soviet post–war imperialism, but it has grown insufficient and inadequate for the swiftly moving world in which the Soviets made much greater advances than the containing West.

Only a more energetic policy of the United States promises the possible hope of fulfilling freedom aspirations of the captives of Communism. Realization of these hopes will not come quickly nor easily. We can hasten the day, however, by actively seeking the adoption of such policy of victory and by supporting its execution.

The question will arise:

is there nothing else we can do but vote and pray? There is a wide scale of activities that friends of captive nations can support and thus to strengthen the case of captive freedom. First, we want to make sure that the Unitet States never abandons the principle of freedom for captive nations, never acquiesces in the subjugation of the captives, and never refrains from discussing the problems of the captives on international forums and meetings. Second, we should convince the people of America and the Free World to support the idea of freedom for all the captives, including those already absorbed by the Soviet Union. Third, we should petition the government to expand its psychological warfare activities at home and around the globe. Both the Congress and the Executive can do much in the battle over the minds of men everywhere, and should not hesitate to use psychological warfare measures to support its policies. On the other hand, we should watch that especially in communicating to Central Eastern European nations the government does not rely solely on propaganda without a policy to back it up. Fourth — and specifically — we should seek that Voice of America expand its programs in the languages of captive nations, instead of curtailing them as it recently did, and furthermore that it revise these programs to radiate information the captives need to build up resistence to Communist propaganda. Fifth, we should suggest that private agencies of international information, like the Committee for a Free Europe, expand their activities and contacts with a greater number of nations behind the Iron Curtain. Finally, we should pray that activities on behalf of captive nations always be bipartisan so that the cause of freedom does not suffer from political division.

It is not easy for me to say that the day of freedom for the captives is not around the corner. But it will come. Let's therefore not loose our spirit of dedication, but patiently and prudently, prepared for a long-distance run, with dignity and determination pursue the luminous goal of freedom.

Speach given July 23, 1960, at the Captive Nations Week meeting of the City of Chicago, Illinois, at Grand Park.

Gyvenkite be smogo,
vėsioje Santa Monikoje
ir apylinkėse!

JONAS KUTRA

Real Estate Brokeris

1610 Washingto Ave., Santa Monica
Calif.
EX 5–3358

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

3207 So. Halsted Street Chicago 8, Illinois

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

THE RESURRECTOR OF THE NATION

DR. JONAS BASANAVIČIUS and the Lithuanian National Renaissance

Dr. Jonas Basanavičius was always interested in the Lithuanian past, and gathered about himself numbers of Lithuanian students, whom he encouraged to study Lithuanian history, the language, ethnography, archaeology, national customs, etc. He himself spent all his time either at home with his books, in libraries, or visiting museums. He also came into contact with the scholars of other countries who were interested in Lithuania's past, and at all times maintained ties with them. He studied the national movements of oppressed nations—Bulgaria, Poland, present-day Czechoslovakia, etc. — and turned these studies to account for the Lithuanian cause.

Dr. Basanavičius, born on November 23, 1851, prepared for the struggle against Lithuania's oppressors until the year 1883, when the first issue of **Aušra** (Dawn) was published. From that time on, he was to spend the next thirty-five years methodically leading Lithuania's struggle for independence, unceasingly and without any personal gain. He planted, watered, and watched break into bloom the seed of Lithuanian national consciousness. He showed Lithuania the way to autonomy and political independence. This unceasing struggle for national independence is marked by several very important events which grew out of the plans and initiative of Dr. Basanavičius.

1. The establishment, in 1883, of the newspaper "Aušra", which in the beginning contained a great deal of writings by Dr. Basanavičius, and which centralized the Lithuanian fight to regain freedom of the press.

2. The convening of the great Lithuanian Congress in Vilnius in 1905, which passed a resolution demanding Lithuanian autonomy. Dr. Basanavičius opened the Congress and acted as one of its chairmen.

3. The establishment by Dr. Basanavičius in 1907 of the Lithuanian Scientific Society for the purpose of scholarly study of Lithuania and the past of the Lithuanian nation under the aspects of anthropology, ethnology, ethnography, archaeology, philology, and history. This society was the basis for subsequent efforts by other organizations in other fields of investigation.

4. The convoking in September, 1917, of the Lithuanian Conference in Vilnius; 215 delegates elected from all parts of Lithuania participated in the Conference and elected the Lithuanian State Council, which on February 16, 1918, proclaimed the independence of Lithuania. Dr. Basanavičius opened this Conference and was elected its Chairman. In opening the Conference, he declared: "Lithuania had been stricken from the map of Europe, but she is now rising after a century of unjust oppression in order that she might take her rightful place among the free nations of Europe." With these words Dr. Basanavičius expressed the will of the whole Lithuanian nation and its determination to be free and independent.

5. The Declaration of Lithuania's Independence on February 16, 1918, which Dr. Jonas Basanavičius was the first to sign.

All of these follow one upon the other, and draw their inspiration and moving force from the efforts of Dr. Jonas Basanavičius, who fought Lithuania's oppressors with the written and spoken word, looking to the day when Lithuania would be independent, autonomous, and freely self-determining. He spread the first rays of freedom for the Lithuanian nation, and labored unceasingly for the national life and ideals. Love of country was for him an ever-present guide, leading him to organize all Lithuanians according to a unified program of cultural and political work. He served Lithuania with his whole soul, and has been rewarded with the undying love and honor of the Lithuanian nation.

Lithuanians throughout the whole world mourned the passing of Dr. Basanavičius, with one voice giving him honor and acknowledging that he would remain the grandest expression of the most noble Lithuanian efforts, and the wellspring of the patriotic spirit. It was in this spirit that he lived and worked, and encouraged all Lithuanians to live. His countrymen justly regard him as the patriarch of the awakened national life of Lithuania, who led his people to the freedom and honor of independent life in the same way as Moses had long before led his brethren to a new land of promise. Even his death was symbolic of the way in which he had lived his life: he died in occupied Vilnius on February 16, 1927, the anniversary date of Lithuania's declared independence. Fof his love of country, his great dedication and sacrificing efforts, his stirring leadership and shining example of patriotism, he will be returned thanks as long as Lithuania lives triumphant in the hearts of her sons. It is not an accident that Dr. Jonas Basanavičius was called by his grateful countrymen, in the last line of his epitaph, "the resurrector of the nation". (L.L.)

SENATOR KENNEDY MEETS LITHUANIAN OFFICIALS

The U. S. under Democratic leadership refused to recognize the forced annexation of Lithuania by the Soviets in 1940, Sen. John F. Kennedy declared and pledged that "under a new Democratic Administration we shall continue to refuse to recognize this forced annexation."

Addressing a group of Lithuanian-American leaders who visited with the Senator at his Hyannis Port, Mass., home, the Democratic candidate for President called attention to the 1960 Democratic platform which "firmly states that we will not abandon peoples who are now behind the Iron Curtain through any formal approval of the status quo."

Pointing out that for fifteen years, U. S. foreign correspondents were almost completely excluded from Lithuania, Latvia and Estonia, although permitted to cover most other parts of the Soviet Union, Senator Kennedy declared that "the annexation, through military force, of the Lithuanian people was long sought by the Czars, and has finally been effected by the brute power of the Communist military forces.

"Our Platform pledges that we will hasten, by every honorable and responsible means, the arrival of the day when the men and women of Lithuania, Latvia and Estonia along with the freedom-loving peoples of other countries in the Baltic area, will stand again in freedom and justice."

Senator Kennedy pointed out that the legations for Lithuania and the other Baltic states continue to be listed in the 1960 diplomatic list, following the precedent established in the administration of Franklin D. Roosevelt.

Senator Kennedy's guests at the conference in Hyannis Port included Dr. Pius Grigaitis, executive secretary of the Lthuanian American Council, Editor of Lithuanian Daily News in Chicago, A. J. Varnas, Chairman of Nationality Groups for the New York City Loyalty Day Parade, John J. Grigalus of Boston, Assistant Attorney General of Massachusetts and Mrs. Mary Kizis of New York, Director of the American Lithuanian Information Center. (P. D.)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.

(kampas Chastworth Blvd.)

GRANADA HILLS, CALIF.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien

10—12 priešpiet ir 3—7 popiet,

šeštadieniais

9—1 val.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LETERS...

Dear M. Valiukas: I want to praise you to the skies for your very fine article — "The Forgotten Nations", printed in the June issue of LD.

Indeed, the Baltic countries were "sold down the river"...

P. W. Urban

Cleveland, Ohio.

THE PORTRAIT OF DR. BASANAVIČIUS very often decorates dwellings of clubs, organizations and private homes. Here his picture is seen in a club in Hartford.

The committee to commemorate the battle of Gruenwald is holding its meeting. From left: V. Bringa, P. Labeskis, Maslauskas, secretary of the Hartford Lith. community, P. Simanauskas, Miss Putvytė, presenting Lith. Scouts, W. Chase, chairman of several organizations, S. Šrubša; left to right standing: V. Nenortas, vice-president of the Hartford Lith. Community, I. Petniūnas, leader of the Sea Scouts, J. Šimauskas and P. Krišciukaitis, Lith. Community Treasurer.

ŽALGIRIO mūšio 550 metų sukakties minėjimo Hartforde komitetas.

JONO IR ANGELINOS ANDRULIŲ IR JŲ ŠEIMOS

MICHIGAN FARM SŪRIS

Fountain, Michigan

Jūs esate namuose ar kur keliaujate, visuomet reikalaukite **Michigan Farm Sūrio.** Šis sūris jau per ilgus metus gaminamas **Jono ir Angelinos Andriulių** ir jų šeimos, Fountain, Mich.

REIKALAUKITE TIK MICHIGAN FARM SŪRIO

Jeigu abejojate, paprašykite pamėginimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad Jūs patys būtumėt sprendėjas. Mes esame labai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnėms krautuvėms, kad Jūs tiek išpopuliarinote **Michigan Farm Sūrį,** kuris paliko visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį.

MICHIGAN FARM CHEESE DAIRY, INC.

Vieninteliai šio sūrio gamintojai FOUNTAIN, MICH.

Aptarnavimui ir informacijai rytuose prašome kreiptis:

PETER LISAUSKAS
69-15 53rd Avenue, Maspeth, N. Y. — Tel. TW 4-8087

VICTOR ABECŪNAS
351 Park Street, New Britain, Conn. — Tel. BA 3-1342

JONAS JAKUBAUSKAS
634 N. Denison Street, Baltimore, Md. — Tel. Longwood 6-2622

MEČISLOVAS KAVALIAUSKAS
24 Prospect Street, Hyde Park, Mass. — Tel. Hyde Park 3-3975

GEORGE GALŪNAS
1400 Caniff, Detroit, Mich. — Tel. T. O. 8-7062

STANLEY METRICK
1804 W. 47th St., Chicago, Illinois — Tel. Yards 7-8393

JOHN SHURNA
5418 So. Albany, Chicago, Illinois — Tel. Grovehill 6-7783

ALLAN STEWART
4310 No. Broad Street, Philadelphia, Pa. — Tel. Glazstone 5-1310

BRONIUS DŪDA
804 No. Vermont Ave., Los Angeles 26, Calif. — Tel. NOrmandy 1-0292

BEN GRAZULIS
6905 Superior Ave., Cleveland, Ohio — Tel. HE 2-2395

JOHN TENZI
9½ Union Street, Inkerman, Pittston, Pa. — Tel. OL 4-1083

FRANK KUPINSKI
131 Inslee Pl., Elizabeth, New Jersey — Tel. 4-0970
Makes Lithuanian Rye bread also.

1. The Ancient City of Lublin, Poland, were the Union Treaty between Lithuania and Poland was signed in 1569. — Senovinis Liublino miestas Lenkijoje. Čia 1569 m. buvo pasirašyta Lietuvos-Lenkijos unija. **2. The King of Poland and the GrandDuke of Lithuania,** Sigismond August III (1520-1572). — Karalius Zigmantas Augustas. Jo stovykla Varšuvoje. **3. The Modern City of Lublin.** — Naujųjų laikų Liublinas.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By ANT. BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part XXXI

Czar Ivan IV, the Terrible, of Moscow, continuing his conquests, in 1562 made a new march into neighbouring Livonia. His gigantic army soon occupied a part of the country and the Lithuanian city of Smolensk.

A small Lithuanian army, consisting of only 4,000 men, under the leadership of hetman Nikolaus Radvila (the Brown), in 1564 met the Russian army of 30,000 men near Ula and defeated them. Other Russian troops were put to flight by the advancing Lithuanians. However occupied Livonia and the city of Smolensk remained in Russian hands.

Czar Ivan IV was ready to continue his conquests and to retake all the Russian lands from Lithuania and, if possible, to seize the Lithuanians throne. This menace was growing steadily, and Lithuania itself was in disorder. The noblemen were unwilling to fight or to pay taxes. Their main concern was to secure equal rights and privileges with the Poles. This came to pass in a few years.

The Lithuanians awaited assitance from the Poles in the campaign against the Russians. But the Poles were in no hurry; they desired first that the relations between the two nations become clear and settled.

In 1563–4, at Warsaw, a common sejm of Polish and Lithuanian noblemen was called to talk about the union between the two states. But the negotiations were fruitless.

In the first days of 1569 at Lublin, Poland another similar meeting was called. After a couple of months of dispute, the Lithuanians protested Polish demands and left the meeting. Then the Poles, benefitting by the absence of the Lithuanians, annexed certain of Lithuania's lands and the cities of Voluine, Braclav and Kiev, including other territories with a Polish population.

Negotiations were resumed with the return of the Lithuanians and on July 1, 1569, three acts of union and a special act of the king were signed. A segment of the Lithuanian nobility strongly opposed the union but were overridden.

According to the acts of the union, the Polish King was also the Lithuanian Grand Duke. There was only one sejm and one senate. There was no change in foreign affairs and the currency remained the same. But Lithuania had her own army, own treasury and other affairs independent of Poland.

During the reign of Sigismond August in Lithuania a code of laws, called "The Lithuanian Statute", was issued, which was the best in eastern Europe.

Sigismond August died at the age of 52. He married thrice. His first wife was of the Hapsburg family and died early. Later, after a very romantic love, he married the Lithuanian Barbara Radvilaitė, who died in 1551. After a long time of mourning, he married the sister of his first wife but separated from her. He died childless. With his death ended the long Jogaila dynasty on the Polish throne.

(To be continued)

Signing the Treaty of Union between Lithuania and Poand in Lublin, 1569. Center King Sigismond August. — Lietuvos-Lenkijos unijos pasirašymas Liubline 1569 m. Vidury karaius Zigmantas Augustas.

BOOKS & PERIODICALS

A new book, **In Many Voices: Our Fabulous Foreign Language Press,** by Edward Hunter, will be published on July 1 by Norman College, Norman Park, Georgia. Mr. Hunter has been gathering material for his new book for more than a year. In his research he found that 65 newspapers were being published in 20 foreign languages in the US. No study had been written on them for practically a generation.

The book by E. Hunter discusses the press of many foreign groups, including Chinese, Polish, Finnish, Ukrainian and about 10 other groups. He also includes a chapter on the Communist press. We regret to note that the author has not included the press of the Baltic nations in the U.S., which plays an important role in American society.

● The studies about physical culture, written by **Dr. A. Paplauskas Ramūnas,** are being published for the second time. This study has been accepted very well by physical culture experts.

● "Valentina", a novel by **Antanas Vaičiulaitis** is being translated into Portugese by H. Losinskas. It will be published by a Brazilian publisher.

● **Lithuania,** — this is the name given to a booklet, recently published by the Lithuanian Community in Chicago. It is circulating among people of many nationalities.

Among the facts it brings to list: Lithuania (area of Virginia) had 50 publishing houses, each year publishing about 1,200 new books, 40 weekly newspapers, and 105 magazines. Several daily newspapers were circulated. In 1939 Lithuania had 2,120 libraries with 2,152,000 books. First grade school in Lithuania was established in 1397, first high-school in 1649 and the first university in 1579 (whereas Russia established its first university 200 years later.).

In 1938 Lithuania had 65 times less inhabitants than Russia, but had a foreign marked drate only 7 times less than Russia. Lithuania exported 5% of the world's linen, 7% of the world's pigs.

● **Robert Conquest** has written a book "Soviet Deportations of People".

Edward Crankshaw, reviewing the book for "The Observer" in London, writes that this book is valuable for its documented material, taken directly from Soviet sources. At this time when the Soviets try to hide the terror of deportations, we, the people of the western world, are obliged to count all victims which the inhuman Soviets have taken.

● In connection with the commemoration of the battle at Gruenwald in 1410, **V. Žemakis** wrote a study about the boundaries between the Baltic and Black Sea. In the English text there are explanations of various maps and a list of localities.

● The Oxford University Press has recently published a study by **Stanley W. Page "The Formation of the Baltic States".** He discusses the situation of the Baltic States after World War I until their independence. His sources were German, English, Russian and other documents. Lithuanian students are urged to select their country's history and problems for their scholarly works

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Prof. Dr. V. Pavilanis of Canada visited the Pasteur Institute in Paris and attended the polio congress in Kopenhagen. Prof. Pavilanis is the chairman of the virology department at the University of Montreal; chairman of the polio vaccination department at the Microbiology Institute; also a member of Canada's Health Department's advisory committee.

● Soloists **P. Bičkienė and M. Kripkauskienė** appeared during a concert at the famous Grand Park in Chicago. They were warmly received by the public and press.

● The Ford Foundation has established a new scholarship of $1,000 for 2 month's art study in a lithography studio in Los Angeles — The Tamarind Fellowship.

Through the Cincinnati Art Museum, the fellowship was given to Lithuanian artist **Romas Viesulas** (See page 11). In the fall he will start teachinggraphic at Temple University in Philadelphia.

● **A. Venskus** has been elected president of the Middle European Young Christian Democrat Union. L. Pabedinskas — elected president of the auditing committee.

● Lithuanian historians living in Rome established a history section attached to the Lithuanian Catholic Academy. Elected president is Prof. Z. Ivinskis, registran — Rev. Dr. P. Jatulis, secretary — Rev. Dr. J. Bičiūnas. The section's purpose is to coordinate the research work.

● **Vytautas Marijošius,** chief conductor of the former Lithuanian opera, was very favorably received by the "Hartford Times" and "The Hartford Courant" for his erformance at the Music Festival in Bloomfield. (V. Marijošius is lecturing at the Hartt College of Music.)

"And of Mr. Marijošius himself there is more to be said,"—writes H. Parker in "The Hartford Courant'. — "In setting out excerpts from Handel's "Faithful Shepherd", a Telemann Viola Concerto, and Mendelssohn's "Italian Symphony, he filled these works with musicality at every point. He gave them fullness and a wealth of subtleties, yet never made them seem fustian or fussy. They were rich on the ear and the spirit. You felt that all Mr. Marijošius touched, he saw steadily and whole. And all this with a high economy of conducting means, the minimum gestures of direction, a command at once firm and relaxed."

● Two new wings have been added to the Čiurlionis Art Gallery in Chicago. The gallery has purchased several works by artists T. Valius and V. Kasiulis.

● **Violinist Izidorius Vasiliūnas** gave a concert at Methuen Music Hall. He performed sonatas by J. Gaidelis, W. Piston and J. Baviccio. "Lawrence Eagle Tribune" commenting very favorably about the concert, writes that Mr. Vasiliūnas should be granted a doctorate in music for his musical education, good technique, reality and sincerity.

● **Soloist V. Verikaitis** signed a contract to appear at the Shakespearian festival's "H. M. S. Pinafore" presentation in Stratford,

● **The All Saints parish** in Chicago built a new church. The architect was Kudokas; stained glass was done by K. Varnelis from hand made glass imported from Germany and France.

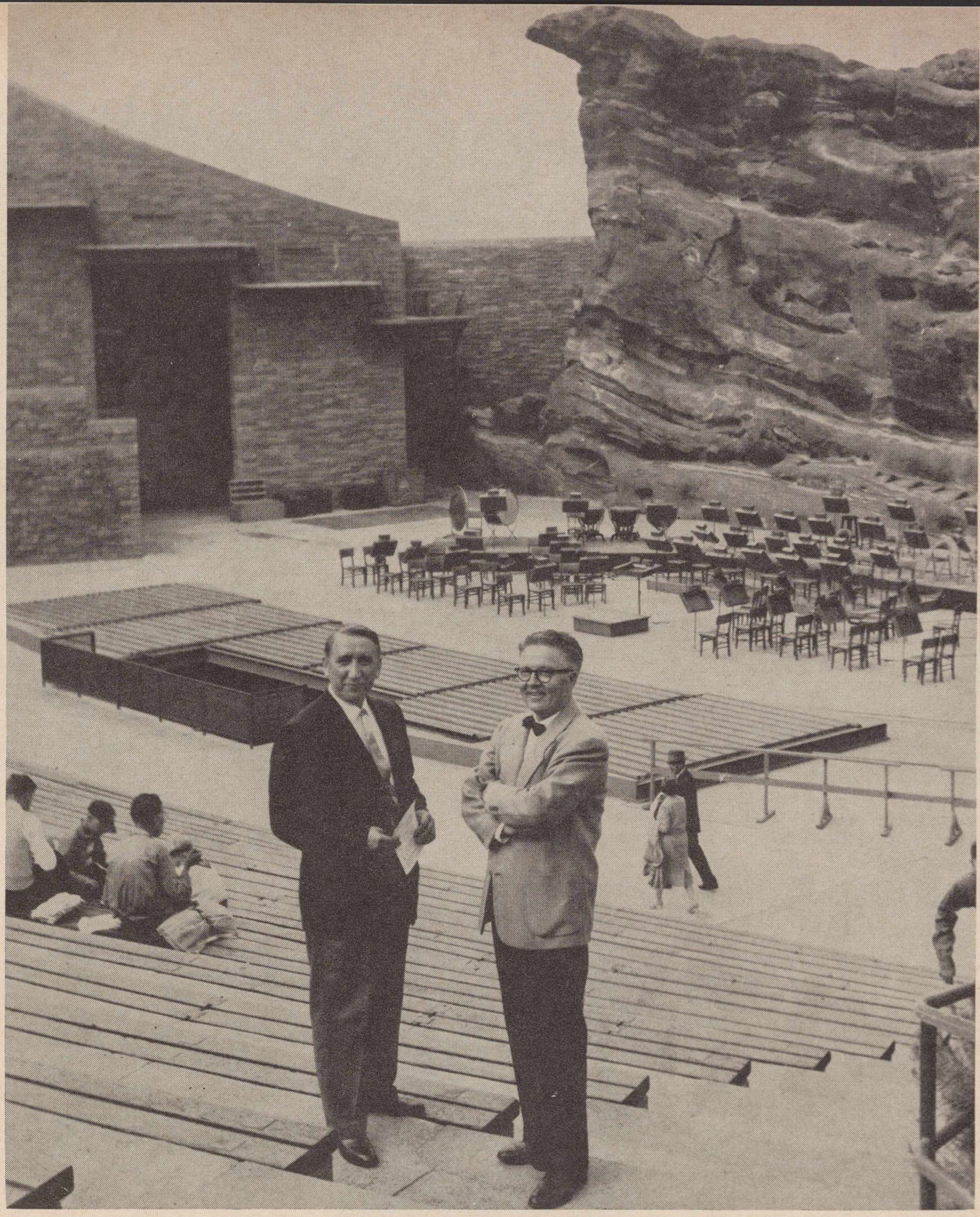

CELLIST M. SAULIUS AND COMPOSER B. BUDRIŪNAS at the Red Rock Amphitheatre in Denver, Colorado. During the summer, concerts are given here; Mr. Saulius is a cellist in the orchestra.

Daugelis mūsų menininkų vasaros metu pakeliavo po JAV-bes, lankydami žymiąsias vietas ir savo draugus. Čia matome komp. B. Budriūną iš Los Angeles (deš.), apsilankiusi pas M. Saulių ir kartu su juo stebintį Red Rock amfiteatrą, kur sasarą vykst simfoniniai koncertai (M. Saulius orkestre groja čelo).

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Ivairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

● Recently Prof. **Justinas Vienožinskis,** founder of the Art Institute in Lithuania and educator of the younger generation of artists, died in Lithuania. The Lithuanian Fine Arts Institute and his former students are planning a comprehensive evaluation of his work.

● **Lithuanian American Association,** Boston Chapter, has donated 100 dollars for publishing Lithuanian Land Listings publication. Several members have also pledged donations.

● **J. Mažionis,** formerly employed by the State Department in Washington, has been appointed to the U. S. Consulate in Manchester, England.

● **Artist Pranas Lapė** had this painting "Maine Landscape" exhibited at the 11th annual New England art exhibition. Out of 2000 paintings presented, only 128 were chosen.

● **H. Šalkauskas** has been invited to exhibit his works at the 2nd International Graphic Exhibition in Tokyo. At this time he is participating in London in the Australian modern art exhibition "15 Australian Artists".

● Misses **R. Plokštytė and R. Rataitė** visited New Zeland with the Barovansky Ballet of Australia.

● **Aleksandras Šepetys** has an art institute in Edmonton, Canada. The Alberta Ministry of Education has recognized it as a fully accredited art school. Besides A. Šepetys, four other artists lecture at the school.

LOS ANGELES DAILIŲJŲ MENŲ KLUBAS. Nariai ir svečiai rugp. 6 d. įvykusiam susirinkime, kuriam pirmininkavo komp. Juozas Bertulis; jis skaitė ir paskaitą, pavadintą "Menas ir ekvilibristika", iliustruodamas paties parengtais meno, literatūros ir muzikos pavyzdžiais. Susirinkimas buvo sutapdintas su J. Bertulio išleistuvėmis į Chicagą, kur jis pakviestas vargoninkauti Aušros Vartų parapijoj. Foto D. Čibas

PARTICIPANTS at the meeting of the Fine Arts Club in Los Angeles.

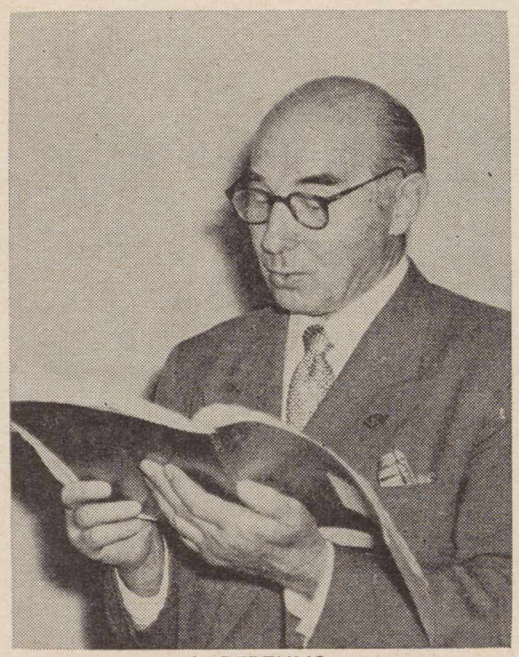

J. BERTULIS, skaitęs apie meną, rodęs ekvilibristiką.

LOS ANGELES LIETUVIŲ DAILIŲJŲ MENŲ KLUBAS

Los Angeles liet. Dailiųjų Menų kluban prieš ketvertą metų susibūrė čia gyvenančiųjų rašytojų, muzikų, dailininkų ir kit. būrelis. Klube nagrinėjamos ir diskutuojamos įv. meno šakų problemos, neliečiant ideologinių, nei politinių temų. Dėlto klube sutelpa įvairių įsitikinimų žmonės.

Klubo pirmininkas renkamas rotary būdu; klubas renkasi maždaug mėnesio laikotarpy. Susirinkimai vyksta dažniausiai privačiuose butuose.

Į klubo susirinkimus kviečiami ir svečiai; kviečia pirmininkaujantis. Jis rūpinasi programos reikalais; būna ir svečių paskaitininkų.

Klubo veikla uždara. (Nauji nariai priimami visų narių balsais).

Dailiųjų Menų klubas turi metų laikotarpiui renkamą metraštininką, kuris tvarko klubo archyvą ir veda korespondeciją bei kroniką.

Pirmaisiais savo veiklos metais klubas yra surengęs Los Angeles dvi meno parodas. (k. r.)

Kai susitinka poezija ir beletristika, kokios jų temos? Iš kairės: Elena Tumienė, Alė Rūta, ir Danutė Mitkienė, sekančio laikotarpio D. Menų Klubo pirmininkė.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojama šeštadieniais iš ryto 10 val.
iš XEMO—860 KC stoties iš San Diego.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa

WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,** 4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md., Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave., Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

WKOX, banga 1190, Framingham, Mass.
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais 1:30 — 2 v. p. p.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa

transliuojama kiekvieną sekmadienį
nuo 5:00 iki 5:30 val. popiet.
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles.
Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

(iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 16:00 — 17:00 popiet.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė

Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:30 iki 12:30 pp.
Programos vedėjas **J. Petkaitis,** 60 Lincoln St., Hartford, Conn. Tel. JA 2-5556.
Kultūrinės dalies ved. **A. Dragūnevičius,** 273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS

laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45 Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku 25 ir 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 4:00 - 5:00 val. p.p. iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv. ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Norwood, Mass.

Nauj. Anglijos lietuvių Radijo programa

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedjas,
50 Cottage St., Norwood, Mass.
Tel. NOrwood 7-1449.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WDAS — 1480 kilocycl.
Sekmadieniais nuo 6:30 iki 7:00 vakaro
Kultūrinės, politinės apžvalgos, žinios, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh, Pa. - WLOA - 1550 kilocycles.
Sundays — 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania, Pittsburgh District.
WLOA, Braddock, Pa.

ADOLPH and CECELIA CASPER

Laidotuvių Namas

COWLEY & CASPER
praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. RIchmond 9-1061
Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda

Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 145 Rusholm Rd., Toronto 4, Ont. Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America — Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

Pasikeitus adresui,

neužmirškite pranešti administracijai — Jūs žurnalą gausite laiku, o adm-ja neturės naujų dvigubų išlaidų, nes reikia mokėti už grąžintus egz. ir vėl mokėti už pasiuntimą nauju adresu.

"LIETUVIŲ DIENŲ" ŽURNALO IR LEIDYKLOS LEIDINIŲ PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis, L.A.P. Klubo Spaudos Kioskas, J. Ginkus.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mockus, kun. J. Klimas.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, J. Memėnas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

KANADOJE:

Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:

Rev. A. Perkumas, Z. Domeika

Linkėjimai

.. taupytojams ir skolintojams ..

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President
2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:

HELEN MOCKUS

5265 Fountain Ave.

HOLLYWOOD California

New Telephone: NOrmandy 5-3351

CAPTIVE NATIONS AND ITS "LIBERATOR"